

ישיבת הצוות לשינוי כלכלי חברתי

ישיבה מס. 6 יום ג' 13 בספטמבר 2011 – בשעה 14:00

משתתפים: פרופ' מנואל טרכטנברג, יו"ר ות"ת – יו"ר הצוות

אייל גבאי - מנכ"ל משרד רוה"מ

ד"ר גבאי יורם-יו"ר פעילים, מכון פאלק למחקר כלכלי ישראל

דומיניסיני אסתר – מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי

הרשקוביץ גל - הממונה על התקציבים, משרד האוצר

כהן שחר - אינדיגו-HP, פעיל חברתי עמותת NOVA

רו"ח מיכל עבאדי-בויאנג'י – החשבת הכללית, משרד האוצר

ד"ר פריזט שלומי – הכלכלן הראשי, הרשות להגבלים עסקיים

פרופ' רפי מלניק - משנה לנשיא לעניינים אקדמיים, המרכז

הבינתחומי

פרופ' יוג'ין קנדל - ראש המועצה הלאומית לכלכלה

פרופ' קליין פנינה - ביה"ס לחינוך, אוני' בר אילן, כלת פרס

ישראל לחינוך

ד"ר רגב טלי - ביה"ס לכלכלה, אוני' ת"א, מרכז טאוב לחקר

המדיניות החברתית בישראל

ד"ר שמחון אבי - יו"ר הוועדה המייעצת לשר האוצר,

האוני' העברית

מר אבי ליכט – מטעם היועץ המשפטי לממשלה

מר יהודה נסרדישי – יו"ר רשות המסים

מר עדי ברנדר

מר ראובן חביב – מרכז הוועדה

גב' נועה נוף-שטיינר – עוזרת אישית לפרופ' טרכטנברג

שרון אחדות - דובר

יובל אלגרבל

ד"ר קרנית פלוג – המשנה לנגיד בנק ישראל
ד"ר רביע בסיס
גבי יעל עטיה
מר אורן צוקרמן
שירי כהן
אוהד רייפן
אודי פראוור
אמיר ברקן - ראש הענף הכלכלי, משרד רה"מ
ניר הירשמן - יועץ התקשורת של השר מיכאל איתן

על סדר היום :

1. צוות ההידברות עם הציבור
2. צוות שרותים חברתיים – הצגה ודיון
3. מצגת של צוות המקרו :

מנואל טרכטנברג : אנחנו מתחילים. שלום לכולכם, יש עוד כמה מאחרים, אבל הם יגיעו. אנחנו פותחים את הישיבה השישית של הוועדה. זה אומר שעברו קצת יותר מחמישה שבועות, בסה"כ, התחושה היא שעבר נצח וחצי, אבל רק לפני חמישה שבועות וקצת, אני לא ארבה במילות פתיחה, כי העבודה מרובה היום,

אלא שאתן לצוות הידברות להציג סיכום ביניים. נעשה דיון קצר על זה, נדבר על לו"ז, צוות שרותים חברתיים, מקרו וכו'. אז יש לנו סדר יום עמוס במיוחד. אנחנו נשב עד 6 לפחות. נקווה שלא הרבה אחרי 6. אודי, אתה רוצה לפתוח בדו"ח שלכם?

צוות הידברות עם הציבור

אודי פראוור: לאלה שלא מכירים, שמי אהוד פראוור אני ראש האגף לתכנון מדיניות במשרד ראש הממשלה, יש אצלנו תת יחידה שעוסקת בשיתופי פעולה עם הציבור וכך הגענו לסיכום, ואני אנסה לסקור את כל התהליך שעשינו בתחום שמיעת הציבור. אני חושב שנקודת המוצא היא הנייר הזה שאתם רואים על המקרן. אני מתאר לי שאתם מכירים אותו, זה הנייר שלדעתך, אתה צריך ביום ובלילה לצטט אותו. זהו כתב המינוי של הוועדה, ומשום שנקודת המוצא של הוועדה הזו היתה נקודת מוצא שונה משל הרבה מאד וועדות. היא באה להגיב למחאה, נכלל בכתב המנדט שלו ההכרזה שהצוות יקיים דיאלוג, ישמע עמדות וכו'. האופי המיוחד של התהליך הזה שהוא תהליך שבא להגיב לתופעה, לא לפתור בעיה, אלא להגיב לקול שעלה מהציבור, בנה משהו אחר לגמרי, גם מבחינת ההתארגנות וגם מבחינת הזמן שהוא צרך מחברי הוועדה.

צריך לומר שבתוך הצוות שהוקם פה, היתה קיימת וועדת הידברות, שחר כהן מייצג אותה כאן, יובל אלגרבל מרכז אותה, יו"ר מכון רעות הוא חבר, יחד עם ניר הירשמן, יחד עם האנשים הנפלאים של צוות מנו ששירי בהם, ואנחנו, וזו אותה קבוצה שחוללה את העניין.

עוד מילה אחת, תמיד אתה אומר משהו, מזכיר מישהו זה נתפש למה אתה עושה את זה, אז אני אגיד, שלולא היה מיקי איתן שנתיים טוחן את ראשנו שצריך כזה דבר, לא היינו לא ביכולות תשתית ולא ביכולות חשיבה בנושא הזה, ואני חושב שזה בהחלט לזכותו.

אני רוצה להפנות את תשומת הלב למספר הגדול של הערוצים שנבנו. מפגשים בלתי פורמאלי עם אנשי המאהלים, התחילו בזה שחר וגידי, ומיקי איתן. אח"כ מפגש שעשה מנו, אח"כ מפגש רב נעליים ששלומי היה בו, ונדמה לי (נעל אחת)

שלומי פריזט: היה גם רב וגם נעליים.

אודי פראוור: נכון. מפגשים פיזיים שהיו פה, שימוש ביוטיוב, בפייסבוק, בטוויטר, אתר הידברות – תכף אני אומר עליו משהו, ופניות בתשובה לקול קורא. יש כאן רמות שונות של פורמליזציה. אתר הידברות שאפשר לשיח הציבורי להתנהל גם על אתר של הממשלה ומתוכו עברו דברים לוועדה. הפניות ביוטיוב ובפייסבוק היו פניות אל הוועדה ונענו. אתר הידברות היה כבר פניה פורמאלית, "מפורמלת" להביא חומרים בפני הוועדה ולהציע הופעה בפני הוועדה. ויש לכם כאן מערכת שלמה שחלקה היא מערכת כתובה, חלקה היא מערכת שעונים לאט, חלקה היא מערכת שעונים מהר, ובעיקר חלק הוא חומר כתוב, וחלק הוא במפגש פיזי, ואם הוא פיזי, הוא משודר לכולם.

היו פה שלבים, אני אומר שתי מילים על השלבים האלה, משום שהמהלך איננו נתפש כמהלך שהיה צריך לחולל אמון. החשדנות בוועדת טרכטנברג כשהתמנתה, היתה עד השמים. נדמה לי, אם אני מסכם שבחלק היא הוחלפה בציפייה מתוחה, לא בציפייה סלחנית, אבל עוצמת החשד ירדה, והתהליך שנבנה

פה, הוא לא עשה את זה לבד, אבל היה לו חלק. העובדה שמיד נפתחה תשתית אינטרנטית ממשלתית לדבר עם הוועדה באתר הידברות, העובדה שמהר מאד היו רשתות חברתיות, העובדה שהוועדה לא הסתתרה, עם כל הפחדים, היום זה נראה טבעי, זה היה מאד לחוץ ההחלטה עם מבקרים, הם יצרו שינוי שמהר מאד הרגשנו אותו. הם שברו קרח. הקול הקורא היה להופיע בפני הוועדה, היה צעד פורמאלי מתבקש. הערכת הקול הקורא היה כבר תגובה לציבור, מפגשי השיתוף ששודרו, האחרון ביניהם היה כבר המפגש עם הסטודנטים, עם המוחים והוא בא על רקע בניית אמון מצטברת, כי ראו שמפגש למפגש מקשיבים. אני חושב ששחר יכול לספר כמה חשדנות ליוותה אותו לפני שהוא היה.

אני חושב שהדבר האחרון שעשינו, היה הדבר הכי חשוב שעשינו, שנעלנו. כלומר, היה מאד ברור ציבורי נקי, שאי אפשר יותר לפנות. שהוועדה הולכת לעבוד. העניין הזה של התהליך של ההקשבה ותכף נדבר עליו, היה תהליך נקי, ובמידה ובה כללים ברורים, סייעה לנו לא מעט. אני מעביר לארבע דקות כמתוכנן, לניר הירשמן על אתר הידברות. אני חושב שיש שם הרבה דברים שכדאי לשמוע.

ניר הירשמן: צהרים טובים. אני אספר לכם טיפה על אתר ההידברות. אתר ההידברות הוא חלק מקונצפט - לי קוראים ניר הירשמן, אני יועץ התקשורת של השר מיכאל איתן, ואני מטפל עבור השר מיכאל איתן בנושאי ממשל פתוח, ואני אציג לכם קצת את אתר ההידברות וקצת מה עשינו שם באתר הזה שהפך באמת להיות אבן שואבת לכל מי שרצה בעצם לבוא ולדבר עם הוועדה ויציגו את הדברים אחרי.

אתר הידברות, אנחנו בשנה וחצי – שנתיים האחרונות אצל השר מיכאל איתן, עוסקים בכל נושא שיתוף הציבור בצורה די מקצועית. ז"א לקחנו ובנינו אתר ממשלתי שמבקש מהציבור לבוא ולהגיב על הצעות החלטה לממשלה, על תזכירי חוק וכו'. אמרו לנו שנקבל המון תגובות, שנוצף בנאצות וגידופים וכו', והדברים טיפה שונים במציאות וכאשר באמת התחיל הסיפור הנוכחי של הוועדה, הקמנו את אתר ההידברות שבא לאפשר לגולשים לקחת חלק בתוך הדיונים שלכם. מה בעצם הגולשים יכלו לעשות בתוך האתר הזה: הגולשים יכלו לצפות בדיונים של הוועדה. מי שלא שם לב, אז גם הייתם מצולמים, אבל לא רק זה, הגולשים גם הגיבו במהלך הדיון, ולא רק את התגובות שאתם שמעתם, הגיבו הרבה מאד, מעל ל-1500 תגובות של גולשים. להציע הצעות: 3350 הצעות הגיעו לוועדה. ההצעות הללו אגב נמצאות אצל כל אחד מהרכזים של וועדות המשנה ואצל רכז הוועדה, גם מסוכמות וגם ככתבן וכלשונן, כי אנשים מצפים שייחסו לפחות לחלק מהן, ותכף אני אדבר על העניין הזה. להביע דעה – אנשים הביעו דעה וכו'. באמת היו לנו הרבה מאד חששות עם הסיפור הזה, חששנו מפני חרפות וגידופים ונאצות, 20 תגובות, 20 הצעות נפסלו מתוך 3350 ו-7 תגובות נמחקו. הנקודה היא שראינו, שכשמתייחסים לאנשים ברצינות, קוראים להם להגיע ולדבר בתוך הוועדה עצמה, אחרי שהם שמים איזושהי הצעה באתר אינטרנט, זה משהו שהוא מרענן בשבילם. אנשים רגילים לכתוב talk back בווינאט, לכתוב אותו לאוויר ושאף אחד לא יתייחס אליהם, ופתאום כשד"ר אבי נוב מעלה טוקבק, אמנם מאד מאד מסודר ומאד מובנה לתוך איזושהו אתר והוא מגלה שמזמינים אותו

לוועדה – זו הפתעה לחיוב. והוא לא היה אחד, בעזרת שיתוף הפעולה כמובן של היו"ר ושל אודי, אנחנו הצלחנו להביא הרבה אנשים שהציעו בתוך האתר ונכנסו לעניין.

מספרים, וזה חשוב לשלב של הציפיות. תשמעו, 49 אלף ביקורים, בעצם 50 אלף ביקורים, 35 אלף איש נכנסו לתוך האתר הזה. כמעט 200 אלף דפים נצפו. אנחנו מדברים על זה שכל בן אדם שנכנס לתוך האתר הזה, בילה בו חמש דקות. שימו לב שאתם נכנסים לאתרי אינטרנט, הנתון הממוצע הוא 2 דקות, דקה. אתם מהר מאד רצים החוצה מהאתר. פה אנחנו מדברים על זה שכל בן אדם נכנס לחמש דקות וצפה לפחות בארבעה דפים. ז"א שהוא הסתכל, הוא קרא, הוא עבר, הוא שאל את עצמו, הוא שקל. אנשים התייחסו ברצינות מאד לגלישה בתוך האתר הזה, ו-35% מהאנשים האלה גם חזרו וגלשו פעם נוספת. דיברו בעיקר על דיור וקצת פחות על שרותים חברתיים ומיסוי, והכי פחות על תחרותיות במחירים. כל הסיכום הזה נמצא בידי הרכזים וחשוב מאד להתייחס אליו.

השר מיכאל איתן עבר בלמעלה מ-20 מאהלים ברחבי הארץ ומהביקורים האישיים האלה, אנחנו הבאנו את הרשימה שלפחות חלקה גובשה לתוך מפגש האוהלים שהיה בתוך הוועדה, והיה מפגש מאד מוצלח.

חשוב לי לסכם בשני דברים. אחד, הגולשים מצפים שתשתמשו בהצעות שלהם. עכשיו, הציפייה הזאת, זה לא אומר שצריך להגיב עכשיו לכל אחד מה-3350, הציפייה הזאת היא כמו זכייה בלוטו. כולם מצפים שיהיה זוכה, אבל לא כל אחד מצפה שהוא יזכה בעצמו. ז"א אני כתבתי הצעה בוועדה, אני

כתבתי הצעה באתר הידברות. אין לי בעיה שאני יודע שיתייחסו להצעה של מישהו, אפילו אם לאו דווקא יתייחסו להצעה שלי. זה דבר ראשון, וכמובן כל התגובות האלה נמצאות אצלכם.

דבר נוסף ואחרון שאני רוצה לומר אותו בשל הפורום הזה שיושב כאן, המערכת הזאת לא מתה דקה אחרי הוועדה. ז"א זו איזושהי קריאת כיוון מבחינתנו גם בכלל לנושא של שיתוף ציבור בממשלה, ואנחנו באמת נרצה להמשיך ולהשתמש ולהעמיד את זה לרשות מי שיבקש בממשלה, להמשיך ולהשתמש באמצעים הללו. תודה.

אודי פראוור: תודה ניר. שירי, בבקשה. אורן קודם? בבקשה.

אורן צוקרמן: אנחנו צוות שחבר בוועדה שהתעניינות שלה בכלכלה ורשתות חברתיות גרמה לה שחייבים באמת ליצור נוכחות לוועדה הזאת גם ברשתות חברתיות ולא בצורה הקונבנציונאלית, ועלינו באמת ראשונים לאינטרנט. אני חושב שזה היה עוד לפני שאתר השיתוף עלה ועוד לפני שהיו המפגשים במאהלים. התחלנו באמת עם כל היוזמות. עשינו את זה בצורה באמת מאד מאד ייחודית, שלא כל כך נעשתה בישראל עד היום, שזה בצורה המבוזרת, שאנחנו לא יוצרים אתר אחד מרכזי שבו הפעילות קורית, אלא זה באמת מבוזר על פלטפורמות שונות. יש לנו ארבע פלטפורמת עיקריות, שזה היוטיוב, הבלוג, הפייסבוק והטוויטר וזו הצורה שאנחנו חושבים שצריך לעסוק במדיה היום, כדי שכל גולש יוכל לגשת אל המידע הזה בצורה שנוחה לו, בזמן שנוח לו. אנחנו מסתכלים על ארבעה שלבים בכל העבודה שלנו, השלב הראשון, אם העליה היה בניית אמינות, היה כמו שאתם

יודעים הרבה מאד ספקות לגבי הוועדה, בעיקר אם אנחנו מסתכלים על הקהל המאד אינטרנטי, שהוא די חופף לקהל המאד פעיל במחאה. עשינו המון המון עבודה דרך וידיאו ויוטיוב שהיו מאד אינטימיים ואישיים של מנואל בבית, כדי להראות באמת מי הבן אדם ולהראות על מה מדובר, כדי לבנות את האמינות הזאת. זה עבד בצורה מאד מאד טובה. שירי תכף תספר קצת על המספרים ואיך זה השתנה כבר בשבוע הראשון של היווצרות של אמינות מאד מאד גבוהה. אחרי זה הגענו לשלב של שיתוף הציבור שבו הבמה עברה מאד מאד חזק לשיתוף הציבור, היה את ה-screaming live זה היה משהו מאד חדשני, גולשים באינטרנט מאד מאד התלהבו מזה, המספרים מדברים בעד עצמם, זה היה מאד מאד אפקטיבי, עכשיו הגענו לשלב הקשה, השלב הקצת רדום, שבגלל שהוועדה עובדת בדלתיים סגורות לגולשים מאד מאד קשה עם זה, וחשוב שתדעו, אנשים מאד מאד רוצים אינפורמציה, כמות הטרופיק שהיתה מאד מאד אטרקטיבית קודם על האתרים שלנו, עכשיו יורדת. הם שואלים, הם רוצים מידע. אז דברים שאתם יכולים לשחרר, דברים שאתם יכולים לשתף אתם, זה מאד מאד יעזור לנו. כמובן רוצים לשמוע שהדברים שחשובים להם באים לידי ביטוי, אבל גם מבינים טוב מאד, ומדברים על זה כל הזמן, שהוועדה המקצועית תחליט ומה שהיא תחליט, זה הכיוון שאליו זה ילך.

השלב הבא זה השלב לקראת השחרור, שאנחנו מתכוננים אליו עכשיו, שאנחנו עוסקים באמת במה שאנחנו קוראים לו עכשיו חינוך כלכלי. לנסות להעביר את העקרונות המנחים כדי

שכשהדו"ח יצא לאוויר, אנשים יבינו מאיפה זה מגיע ומה היו באמת העקרונות שהנחו את כולכם.

שירי כהן: אני רוצה לדבר טיפה על מספרים וממש בקצרה על חמשת המרכזים שדיברו עליהם. ברמת הפייסבוק והטוויטר אנחנו מדברים על כמעט 4000 חברים, שהמסה המרכזית עלתה ביום הראשון, ביום אחד הגענו לכ-3000 חברים, אח"כ זה נרגע. יש לנו מעל מליון צפיות ו-11 אלף תגובות לפרסומי הוועדה. 17 סרטונים ביוטיוב, ו-10 אלפים צפיות במצטבר, כמעט 8500 מבקרים בבלוג.

אורן צוקרמן: כשמדברים על הפייסבוק, כל המנויים אלינו בפייסבוק, ברגע שאנחנו עושים איזשהו טוסט, ומישהו עושה איזשהו "קומנס" זה מתרחש אצלם בדף וזה נחשב צפייה.

שירי כהן: התכנים שפרסמנו זכו למעל למליון חשיפות. זה הרעיון. בטוויטר יש לנו כ-556 –

שלומי פריזט: זה לא יוניק

שירי כהן: זה לא יוניקים, מספר צפיות. 556 עוקבים בטוויטר על משהו כמו 544 ציוצים, ז"א מה שאנחנו אומרים מספיק מעניין אנשים כדי שיש לנו כמעט עוקב על כל ציוץ. מה שעוד מעניין כאן זה כמות התגובות וכמות השיחות שנוצרו, שיש לנו כמעט 600 תגובות, כמעט 340 שיחות וריטוויטים, כלומר, שכן אדם לוקח מה שכתבנו ומפרסם את זה אצלו ומפיץ את זה הלאה. זה בעצם הדק להפצה הכי הכי אפקטיבי.

עכשיו, לגבי הנושאים שהכי בוערים אצל הגולשים, נושא פריצת מסגרת התקציב, זה נושא שאנחנו מתמודדים אתו ממש על בסיס יומי, זה הכי מעניין את כולם ואנחנו כל הזמן במאמץ הסברתי שהוא גם חינוך כלכלי וגם בעצם העברת

המסרים. הבעת אמון בוועדה, הרבה מאד, אנחנו מעבירים את המסרים כפי שהם מועברים לנו ע"י צוות ההידברות ואנחנו עושים חינוך כלכלי, כיוון שאנשים מדברים על פריצת מסגרות, החשיבות היא בשמירה על מסגרת התקציב.

יוג'ין קנדל: את זה אני מבין, אבל למה?

שירי כהן: בשביל לשמור על אחריות תקציבית.

אורן צוקרמן: למען הדורות הבאים.

יוג'ין קנדל: זה טוטולוגי.

שירי כהן: זה לא טוטולוגי, כיוון שאנשים לא מבינים כלכלה.

יוג'ין קנדל: בשבילם זה טוטולוגי, בשבילי זה לא טוטולוגי.

מנו טרכטנברג: על השאלה הזאת יש המון המון אינטראקציה.

יוג'ין קנדל: לא, אבל מישהו בנה את המסר?

מנו טרכטנברג: אני מאמין שיהיה סרטון על זה.

שירי כהן: כן, אנחנו מפנים את כל השאלות האלה הלאה, כמובן, אנחנו

לא עונים עליהן על דעת עצמנו. זה נושא אחד. נושא שני זה

הבעת אמון בוועדה. אנחנו בזמן מאד קצר הצלחנו לבנות

אמון בכך שהוועדה תעשה עבודה מקצועית, אך יש עדיין חשש

גדול מאד בציבור, שההמלצות שלה יתמססו ולא יתקבלו

בממשלה. דיברו אתנו הרבה על התחבורה הציבורית ועל שיפור

התחבורה הציבורית, על ביטול חוק ההסדרים, שואלים אותנו

אם זה נמצא במנדט או לא נמצא במנדט הוועדה. אנחנו שמנו

שם bullet בגדול.

(מדברים יחד מהקהל)

אייל גבאי: אפשר להגיד שזה קשור לחוק ההסדרים.

שירי כהן: לגבי חוק ההסדרים, הוא שוב נדבך של החינוך הכלכלי. אנשים

מכירים סיסמאות, הם לא מבינים כלכלה. והנושא האחרון

הוא נושא המיסוי, שגם מדברים אתנו ושואלים אותנו הרבה על זה. בסה"כ אנחנו מתמודדים עם קבוצות שהן מאד דעתניות, מאד מאד אידיאולוגיות, ומאד אינטליגנטיות, מנהלות דיון ברמה מאד גבוהה, שלפחות בהקשר, אם אתה מסתכל הרבה על talkback ועל מה שקורה בשיח האינטרנטי בארץ, זה מפתיע, כי שיח האינטרנטי בארץ הוא לא תמיד ברמה מאד גבוהה, אנחנו מתמודדים עם שיח ברמה מאד מאד גבוהה, ואנחנו מרגישים שזו זכות. אנחנו העברנו summery ואנחנו נעביר אותו עוד פעם.

מיכל עבאדי: הם מתנדבים אני מבינה. שאלה שניה, כששאלו אתכם שאלות,

אז מה היה הקו שנקטתם בתשובות, על פי איזה קו?

שירי כהן: אנחנו את כל השאלות מעבירים הלאה לצוות ההידברות. בין אם זה לשרוון הדובר, אנחנו עונים ישירות מהידע שנצבר לנו.

מיכל עבאדי: או.קי. ז"א את קו התשובות מי קבע את קו התשובות?

שירי כהן: לקרוא לזה קו תשובות זה טיפה התהליך היה מאד מאד process ז"א כל שאלה שנתקלנו ולא ידענו, העברנו הלאה, ואז לאט לאט נבנה לאו קאדר של תשובות שנבנה ע"י צוות ההידברות.

מיכל עבאדי: אפשר לראות את זה?

אורן צוקרמן: נוכל להכין לכם סיכום של שאלות ותשובות.

שירי כהן: בהחלט.

מיכל עבאדי: לשאלות ותשובות שעניתם. או.קי.

אודי פראוור: והכי טוב, תכנס, תשאל ותראה.

מיכל עבאדי: וקצת אתם יכולים גם לספר על עצמכם. אתם עושים את זה

בהתנדבות?

שירי כהן : אנחנו רוצים לעשות את זה בהתנדבות, אבל טכנית לא הרשו לנו. אז אנחנו מקבלים, אנחנו עובדים תמורת סכום סמלי. אני מנהל מחלקת דיגיטל במשרד יחסי ציבור שלא קשור לזה, אני עושה את זה באופן עצמאי. אני עוסקת במדיה ב-2006 בערך חמש שנים. אני מלמדת בבינתחומי ניהול מדיה חברתית ואני אמא לשניים.

אורן צוקרמן : אני חבר סגל במרכז הבינתחומי בביה"ס לתקשורת, אני אחראי על התמחות שנקראת תקשורת אינטראקטיבית. אני עשיתי את המסטר והדוקטורט שלי ב-MIT במחלקה שנקראת MIT MEDIA שמסתכלת מאד על מדיה וטכנולוגיה וכל השילובים ביניהם, וגם פשוט ריתק אותי להיות חלק מהתהליך הזה, עד היום לא התעסקתי במדיה ברמה המעשית, רק ברמה היותר תיאורטית ומחקרית ולכן חברנו יחד בתור התיאוריה והפרקטיקה שעובדים בצוות.

מנואל טרכטנברג : יש עוד אנשים שעובדים אתכם?

שירי כהן : כמובן, יש צוות שנשכר בשמונה שעות בערך, ועושה עבודה מדהימה. כל אחד הוא dedicated יש לנו מישהו שיושב על טוויטר, מישהו שיושב על הפייסבוק, מישהו שאחראי על המדיה ברמה של לצלם ולהעלות ולערוך וכל אחד, זה באמת הכל נורא נורא working progress אז כל אחד מכסה איפה שצריך, הם עושים עבודה מעל ומעבר.

שחר כהן : אני רוצה להוסיף, קודם כל אני חושב שהעבודה של החברה האלה, החברה של ניר, אודי וכו', היא גרמה לכך שהיום הוועדה – אל תתבלבלו מהקריאות של דפני ליף וכו', הוועדה זוכה להרבה מאד אמון וקרדיט בקרב הציבור, עם המון סקפטיות, אבל לא מעט קרדיט. לא סתם הייתי בהפגנה

האחרונה של החצי מליון בככר המדינה, לא היתה אף קריאה כנגד הוועדה. לא על הבמה וגם לא מסביב. ודפני ליף אולי מציינת את הקו שהוא נגד טרכטנברג, דרך אגב, הקריאה שלה שטרכטנברג יתפטר היא בעצם היתה גם יריה ברגל של עצמה, כי כל ההנהגות האחרות, אם זה שמולי והסטודנטים, ואם זה מאהלים שחברו ליגאל רמבם, כרגע נותנים צ'אנס לוועדה. ואני חושב שזה לא מעט בזכות העבודה הזאת.

אורן צוקרמן: אני רוצה להדגיש כק עוד דבר אחד, באמת מה שקרה בהפגנה שהיתה אחרי האירוע באילת, עד להפגנת המליון, בשבוע הזה השתנתה דעת הקהל בצורה מאד מאד ברורה ברשתות החברתיות. זה התחיל עם שלטים שהיו: לא ניתן לוועדה למסמס אותנו ושלטים כאלה נגד הוועדה, ושבוע אחרי זה בהפגנת המליון, כבר לא היה אף שלט כזה.

עוד דבר קטן שאני רוצה לציין והוא מאד מאד קטן, אבל אצלנו הדברים הקטנים שקורים בטוויטר הם נורא משמעותיים. אחרי הנאום של מנואל שהיה לפני יומיים באוניברסיטת תל אביב, דרור פויר, שהוא אחד מהאנשים האקטיביים באינטרנט, והוא הבן אדם שכותב לדפני ליף את הנאומים,

מיכל עבאדי: הוא כתב בגלובס

אורן צוקרמן: גם וגם. מאד פעיל. הוא היה בקהל והוא כתב בסוף האירוע בטוויטר, הוא פרסם שהוא חושב שזו היתה טעות לא לגשת לוועדת טרכטנברג מהתחלה, והפניית העורף של השביעייה לטרכטנברג היתה טעות. והוא אחד מהאנשים שמאד מעורבים. אז זה היה רגע מאד מאד קריטי ברשת.

אודי פראוור: אני רוצה רגע לומר משהו, להשלים את הצעדים האלה. את הקול הקורא אתם מכירים, הקול הקורא הוא אתר הפניות הרשמי. לקח לנו רגע להבין כמה אנשים פעלו אליו, אז זה מספר הפניות. אלה התחומים, אבל אני חושב, אגב, זה מאד מעניין שמה שפנו לאתר של מיקי איתן והאתר הרשמי דומה, מה שאתם הייתם צריכים להגיב הוא אחר. זה מאד מעניין. ומה שעוד יותר מעניין זה מי פנה. הפניות ברובן היו של אזרחים ואזרחים שהאמינו שמישהו יקרא מה שהם כותבים. אגב, אנחנו קראנו, אתם יכולים לראות את הפרופורציה בין אזרחים לארגונים, לבעלי עניין וכו', אבל אני חושב שמה שמאד מעניין זה דווקא הדבר הבא, תסתכלו כמה מתוך 1400 הפניות העברנו לעיונכם בצורות שונות, הכל למזכירי הוועדה, 320 ניירות עמדה הועברו, 250 תמציות, 10 שורות הועברו, נבלעו, מועברות עוד פעם היום כדי שאפשר יהיה לוודא. 90 אנשים נקראו לדבר, ואולי הדבר החשוב ביותר, אני חושב שלפחות כל מי שראה את הדיונים האלה, לא התגלה שהחכמה היא אצל הארגונים והמכונים. התגלה שיש חכמה לא רק חכמת, אבל שיש חכמה אצל אנשים, אני חושב שגם בניירות העמדה שקראתם, קראתי חלק לא קטן מה-320, הסתבר שאנשים, אנשים לא ארגונים שהם מאחריהם ולא הרגילים להופיע, אומרים דברים משמעותיים. אני אשמח לשמוע אח"כ איך אתם רואים את זה. קבענו עקרונות למפגשים שגם הם לקח. מי שלא פנה – לא הוזמן. עשר דקות לכל בן אדם, אם אתם באים קבוצה גדולה, תקבלו עוד חמש, אני חושב שהעיקרון הזה מאד מאד הוקפד. מכון מחקר חשוב, ראש

ארגון חשוב, והגבי רות מבת ים, קיבלו את אותו זמן. אני חושב שזה עשה המון.

אייל גבאי: עובדתית זה לא נכון.

אודי פראוור: עובדתית, נתנו להסתדרות עוד חמש דקות, כי הם הגיעו שלושה אנשים, ועובדתית נתנו לסטודנטים שמטעמים שונים לא הצלחנו פשוט להביא אותם לדיון כשרצינו, לתוך המסגרת והוא קצת חרג. אני לא מכיר חריגה יותר. איפה? אתה המנכ"ל שלי.

אייל גבאי: היה זמן שונה והיה לנו יחס שונה לאנשים פרטיים, צריך להסתכל בגובה העיניים ולהגיד, זה לא ששרגא ברוש לא קיבל על הראש מפרופ' טרכטנברג, קיבל על הראש כמו שהגיע לו על השטויות שאמר.

אודי פראוור: וגם גברת אחת ממקום כזה קיבלה עוד 2 דקות. אני מסכים אייל, שהיו קצת שבירות, אבל הן היו רחוקות מלהיות בוטות.

יוג'ין קנדל: אין ספק שעדיף שהשולחן הזה ייהפך לשולחן הממשלה

אודי פראוור: יש דברים שאפשר להגיד כן.

יובל אלגרבל: לא לא, יוג'ין, מה שהוא אמר זה על השולחן, ושם כבר נגמר המקום להכניס. פה עדיין יש פשוט מקום ליותר אנשים לא קשור,

יוג'ין קנדל: ראיתי את זה בפייסבוק, יש להם מליון בוחנים, זה בסדר.

אודי פראוור: תראו, אני חושב שהדבר – תראו, יש כאן המון פריצות דרך

של דברים שוועדות בישראל כמעט לא עשו. החל מהמנדט דרך

המגוון העצום הזה של האירועים, דר האפשרות לתגובה on

line גם דרך המערכות שהוצגו כאן, גם בתוך השימועים,

שיתוף רחב הבנה של הציבור שהוועדה רוצה להקשיב. אני

חושב שהיו"ר היה כלי מאד מרכזי, לקח פה תפקיד עצום

ביצירת האמון. לא שיתפנו על נושא צד, זה קורה הרבה בתהליכי שיתוף, שהעיקר כבר הוחלט, תענו לנו בשטויות, וגם התחייבות של הוועדה שנושא השיתוף לעתיד יהיה חלק מסדר היום. ז"א דברים שהיא תמליץ.

אני רוצה לומר ארבעה דברים, ניר התחיל ואני רק אשלים. נוצרה התחייבות לציבור, שהקשה הזה יימשך. נוצרו פה שני דברים, נוצר אמון והאמון הזה אפשר לוועדה לעבוד בתנאים יותר טובים לאורך זמן. אבל יש פה גם תחושה שרוצים כמו בכל תחום אחר, רוצים לראות שהדברים קורים. אני חושב שמדובר בשלוש הכותרות האלה. אני אומר מילה בתחום הדו"ח. אנחנו בונים בכל המערכות סיכום של מי פנה ובאיזה נושאים פנה, והסיכום הזה יהיה כמובן אינטרנטי, אבל גם יצורף לדו"ח הוועדה שאנשים יראו את שם. אנחנו מבקשים מיו"ר הצוותים ומהרכזים לשלב ציטוטים של דברים מפניות כתמיכה, כהתנגדות, כסיבה לעסוק בנושא כזה או אחר. זה יכול לבוא מכל אחת מצורות הפניה. זה יכול לבוא מהידברות, מהוועדה זה יכול להיות מפייסבוק, אבל תתייחסו, כדי שיראו אנשים שקיימו שיח וזה לא נספג בקיר, וזה מאד חשוב, אם כותבים את הדוחות עכשיו, וזה הרגע להשלים, גם ניר וגם אנחנו וגם אני מניח, הצוות שעוסק בטוויטר בפייסבוק לרשותכם, אנחנו העברנו עוד סיכום היום כדי שיהיה יותר פשוט, וזה נושא אחד. הדו"ח מוכרח לבטא את התהליך הזה, חלק מהאמינות והשקיפות זה זה.

הדבר השני, הדו"ח יונגש לציבור באמצעות פלטפורמות אינטרנטיות, זה לא דו"ח בPDF אפשר יהיה לעשות בו חיתוכים, אפשר יהיה להגיב עליו, זה לא מערכת סגורה שבזה

נגמרת התקשורת, ומי שיחליף את הוועדה אח"כ בממשלה בתהליך הזה, יצטרך כנראה לבטא את הדברים האלה. הדבר האחרון, אני חושבת שנוצרה הבנה שהוועדה תדבר על שיתוף ציבור לא רק בעבר, אלא איך היא רואה את התהליכים בעתיד, וזה חלק מהדברים שצריכים להיות מוחלטים היום. אם יש לנו זמן והיו"ר יגיד אם יש לנו או לא, גם לא זו תשובה, אני חושב שיש לנו שתי שאלות. שאלה אחת שאנחנו מאד מעוניינים לדעת, העברנו לכם כולנו טונות של חומרים. האם זה נכנס פנימה באיזו צורה. והשאלה השניה אם יש דברים ראשוניים כלליים, עקרוניים, לא חשוב, שאומרים: שיתוף ציבור במדינת ישראל הלאה בפעולת הממשלה, גם בהתייחס לדו"ח וגם לא, זה לדעתי השאלה הבאה. לפי המבט של מנו יש לזה כמה דקות, אבל הוא יגיד.

מנואל טרכטנברג: תודה לכם. אם יש התייחסויות בבקשה.

אייל גבאי: אנחנו חברים, אבל אני רוצה להגיד משהו, שצריך בוודאי בזהירות. כתב המינוי שלנו לא עוסק בכלל בשאלה הזאת, זה נושא שהוא ראוי, זה נושא שהוא חשוב, אני לא מכיר צוות שלנו שהתעסק בזה. אני לא מכיר שזה מופיע על השולחן. אפשר להגיד שראינו בזה ברכה, שזה היה מצוין, שזה משהו נהדר. אני, עם כל הכבוד, לא השולחן הזה קיבל את המנדט, הוא לא עסק בזה, וגם לא מומחה בזה לבוא לממשלה ולהגיד מה לעשות. אני חושב שזה ממש יהיה חריגה בוטה גם לפחות ממה שאני חושב שזה היכולות שלי, אבל בתחומים שעסקתי בהם, ואני רואה שעשו כאן אנשים מקצועיים עבודה מאד מאד מרשימה, אני מאד מכבד אותה, בסדר גמור. אני לא חושב שזה חלק ממה שאני כשיר, יכול, עסקתי, יודע, ראיתי ומרגיש

שמתפקידי או נתבקשתי להמליץ לממשלה. אני חושב שזה מאד מאד לא קל.

שלומי פריזט: אני רוצה אולי חצי לענות חצי לא להסכים לדברים שאמר אייל. אני חושב שחלק מהתוצאות או חלק מהתפישה שאנחנו דיברנו על הרגולטור ועל האופן של הייצוג של קבוצות צרכנים מבוזרות, עם אני לא יודע מה, 40 אגורות בלו על הסולר. כל בן אדם זה בשבילו כסף קטן בסופו של יום, אנחנו 7 ומשהו מליון איש, האינטגרל הזה הוא ענק. מי הופיע לשימועים? דלק, פז, סונול. ז"א האנשים שהאינטרס שלהם מאד ממוקד, יגיע. הציבור לא יגיע. זה דבר אינהרנטי, זה לא דבר שהוא, אתה יודע, זה ממצא שהוא ממצא תאורטי מהעבר, ואני חושב שאנחנו מאד מרגישים, אני לפחות מאד הרגשתי בתוך העבודה של הצוות, זה דבר שהוא מאד חסר.

לכן, כשאנחנו באים לדבר לדוגמא על מכון התקנים כחסם ליבוא, לצורך העניין יגיעו אלה שזה האינטרס שלהם והציבור לא יהיה שם, או שהוא לא מבין.

אייל גבאי: אני לא אומר שאתה לא צודק, אני פשוט אומר שזה לא מונח על השולחן. זה הכל.

שלומי פריזט: אני חושב שזה חלק מהתחרותיות, אני חושב שזה חלק מיוקר המחיה, זה דבר שהוא אינהרנטי לתוך המערכת. עכשיו תגיד לי, אני לא יודע לשתף את הציבור במכון התקנים, אמירה לגיטימית, תגיד לי, זה לא במנדט, אני אתווכח. זאת האמירה.

אייל גבאי: לא, אני מציע שנחזור ונקרא את המנדט של הוועדה.

מיכל עבאדי: אני חושבת שצריך להפריד בין שיתוף הציבור לבין שמיעה לציבור. זה שני דברים שונים. כשאומרים שיתוף הציבור, זה אומר שבכל מקום ששם מתקבלות החלטות שם יושב לו גם

מישהו ציבורי בתוך קבלת ההחלטות שלו, ואני רוצה רק להגיד שבתפקידי הציבור אנחנו מתחשבים באינטרס הציבורי ולאט לאט לא עושים דברים שהם טובים לציבור. צריך מאד מאד להזהר. אני אומרת, צריך להזהר לא לעבור פה ספים מסוימים. לפעמים אנחנו עושים החלטות לא פופולריות שלטווח ארוך הן לטובת הציבור. לטווח קטן הן נראות פחות טובות. אני חושב שהממד של שיתוף הציבור זה שמיעת הציבור, שמיעה. הבנה מי עומד מולנו. אני כן חושבת שפתאום נותנים לפרטים קטנים להגיד דברים, אז זה נראה אחרת מאשר המאורגנים והחזקים יודעים לבוא עם כל עורכי הדין ורואי החשבון שלהם. מה שטיפה, אני תמיד מזכירה לעצמנו, שמי שיושב מול המדיות האלה, זה בדרך כלל יותר חזקים בחברה. זה היותר חזקים בחברה, כי אם יש להם גישה ויש להם נגישות, הם צעירים והם משכילים וזה לא תמיד גב' כהן חסרה או אשולן. ופה אני חושבת שפה נעשה משהו באמת פולשני גם דרך הממשלה, בכל זאת זו לא וועדת ממשלה, זו וועדה ציבורית, יש איזו הפרדה בין הממשלה לבין הוועדה. אפשר ללמוד על זה לגבי משרדים ממשלתיים, אבל גם צריך לחשוב לנו כממשלה, איך גם שומעים את החלש ואת הפחות נגיש לכלי התקשורת האלה, שזה המדיות האלקטרוניות.

רפי מלניק: המחאה הזאת הגיעה לאן שהגיעה בגלל האינטרנט. הגיעה לאן שהגיעה בגלל הניו מדיה, ואני חושב שהמענה והתגובה שניתן לזה הוא מענה יוצא מן הכלל, הוא מענה שבלעדיו לא היה אפשר לתקשר עם הדור שיצא לכרות. דור הזה הוא דור של טוויטר, של פייסבוק, של אינטרנט, ואני חושב שבאחד השימועים שהשתתפתי בתחום הדיור, באמת הגעתי עם ציפייה

אפס, כי אמרתי: מה, אני אבזבז בוקר שלם, אני אשמע את כל הנודניקים מספרים לי את כל מה שאנחנו כבר יודעים? ויצאתי מזה עם כמה אינצנטים מאד חשובים ורעיונות שלא עלו בוועדות המומחים, ואני חושב שהיה לזה בהחלט ערך. היה לזה בהחלט ערך.

אני חושב שהנורמה שנוצרה פה, של שיתוף הציבור בצורה כזאת, היא נורמה שיהיה קשה מאד לסגת ממנה בעתיד, נקבע פה איזשהו סטנדרט, הוא סטנדרט חשוב ביותר, ואני מתנצל על מה שאני הולך לומר כרגע, אבל אני מאד שמח שהחידוש הטכנולוגי בא בין היתר, מהמרכז הבינתחומי, שהוא מוסד מחדש, אז התנצלותי.

מיכל עבאדי: נפגשת כבר במשרדי הות"ת. כן?

רפי מלניק: הדבר האחרון שאני רוצה לומר, ואני אומר את זה מהיום הראשון שהתחלנו לעבוד, ובמיוחד לאור מה ששמענו, האמון שנרכש, ישנן ציפיות עצומות. הציפיות הן בשמים ואנחנו בתור וועדה נמצאים היום בישורת האחרונה של הסיכומים, ואני מציע שכולנו נחשוב, כשאנחנו מצביעים וכשאנחנו קובעים עמדות, לא לאכזב את הציבור. אסור לנו לאכזב את הציבור, יש פה שני שלבים. א. שהדו"ח של הוועדה יתקבל כדו"ח שהוא מספק חלקית, אנחנו לא נוכל לספק את כולם, זה לא מציאותי ואח"כ השלב של האימוץ ע"י הממשלה, שזה פחות תלוי בנו. אבל בשלב הראשון, רבותי, זה התפקיד שלנו.

טלי רגב: המחאה, נתחיל לדבר ממה שעלה, שהממשלה לא מקשיבה לנו, הממשלה ברחת לנו, אנחנו לא יודעים מה קורה פה. אני חושבת שאיך שהצוות התנהל אומר: אנחנו מקשיבים, ואני חושבת שבדרך שאנחנו עשינו את זה, אנחנו מראים קריאת

כיוון איך צריך לנהל את זה. ואפשר גם לומר בהקדמה, שככה צריך להיות, הממשלה לא צריכה לברוח לאנשים. וגם ההמלצות הספציפיות יש מקום לדרוש יותר שקיפות של הממשלה. שזה יהיה יותר נגיש לאזרחים.

פנינה קליין: טוב, יפה, מקיף, מברכת. בכל זאת, לא משנה מה אנחנו נציע, התגובות של הציבור תהיינה מגוונות וזה under statement אבל בוודאי תהיינה תגובות שהן לא חיוביות ואני חושבת שאנחנו בעצם מוכנים לזה. אנחנו צריכים בהחלט, ודובר על כך שאחד הקריטריונים להצעות שלנו זה מידת ההתאמה לבעיות שהציבור הציף. אבל אני חושבת שאנחנו מחויבים לעבור מעבר לכך, עם הסתכלות קדימה ולהתייחס למה אנחנו מציעים לרגע זה, ומה אנחנו מציעים בהמשך.

הצעה ספציפית בהקשר לרעיון של לתת שמות של אנשים שהתייחסו לרעיונות שונים, או לסעיפים שונים, אני חושבת שלא כדאי לעשות את זה, מכיוון שאז יתחילו כל מיני טענות: אני גם הצעתי משהו בנושא הזה וכו'. אולי כדאי לעשות רשימה קולקטיבית של אנשים ששלחו או הגישו, לכתוב תודה רבה ובזה לגמור את העניין. כי אחרת אנחנו פותחים קופסת פנדורה.

אסתר דומיניסיני: קודם כל אני חושבת שזה מחמאות לשרות וועדה ממשלתית שיש בזה משהו מאד חדשני שהממשלה עד עכשיו לא השתמשה בו. והכלי הזה עשה שרות טוב בוועדה ואין ספק שהלגיטימציה וכל האווירה תרמה הרבה מאד. לקחת את זה מכאן, בזה שאנחנו עכשיו,

אייל גבאי: זה לא הוגן, אני חייב למחות. ידעתם שלראש הממשלה יש פייסבוק שכל הצעות ההחלטה לממשלה ביום רביעי בערב או חמישי בבוקר עולות לכל האתרים?

שלומי פריזט: שיתוף הציבור קיים לפני.

אייל גבאי: להגיד הממשלה לא עושה, לא עושה, צריך לראות את העובדות. זה מה שאני אומר, אי אפשר לבוא ולהגיד,

אסתר דומיניסיני: אבל צריך להיות קשר הסברתי.

אייל גבאי: נכון. אבל איך אנחנו בתוך וועדה יכולים לבוא לממשלה ולהגיד לה תעשי יותר, כשאנחנו אפילו לא טרחנו לדעת מה הממשלה עושה.

אסתר דומיניסיני: לא, אני רוצה לתמוך דווקא בהמשך שלך. מעבר לעניין שכרגע נעשה פה חדשני, פחות חדשני, אומר אייל, בתחום הזה, אבל אין ספק שזה לא המנדט שלנו, ובואו נגיד, זה לא הדבר הכי חשוב שאנחנו נמליץ לממשלה. יש כל מיני צורות של דיאלוגים עם ממשלות, יש משאלי עם, יש דמוקרטיה ישירה, יש המון דברים. אני לא חושבת שכדאי עכשיו, שהוועדה הזאת שיש לה כל כך הרבה מטלות חשובות ויש לה כל כך מעט זמן להקדיש את הדו"ח שלה, שזה יהיה עכשיו האישיו, ואנחנו נמליץ לממשלה, אני בהחלט מסכימה שזה לא המנדט שלנו, שווה שמישהו ייקח את זה יום אחד בנציבות כמו יחסי ציבור של משרד רה"מ וידון בזה איך מדברים, בטח לא אנחנו, זה לא כרגע על סדר היום.

יוג'ין קנדל: אני חושב שהדבר שראוי שהוועדה תעשה, היא תחלוק עם הממשלה, עם משרדים שיש פה איזשהו נסיון, שלפי דעתנו עלה יפה. זה נותן באמת איזושהי אינדיקציה מה אפשר לעשות ומישהו כבר ייקח את זה הלאה, הוא לא צריך דרבונים,

מנו טרכטנברג: דברים קצרים, כי הזמן דוחק. קודם כל אני רוצה להודות לכל מי שעסק במלאכה, והם רבים. אני אמנה את הצוותים אז זה אודי פראוור והצוות שלו, מספר אנשים שהקדישו המון זמן לדבר הזה, גם לסיון של כל החומר שהתאסף שם וזה הרבה מאד ותודה לכל האנשים. הצוות של ניר, השר מיקי איתן ומספר האנשים שעבדו יחד עם ניר בעניין הזה. הצוות של אורן ושירי, שניהם פה, יש הרבה מאד מאחורי זה שלא רואים כאן. היה גם צוות, אני רוצה להגיד, לא יודע אם ליאור פה, אנחנו הקמנו פה בות"ת צוות וצריך להגיד תודה לות"ת, לא ליו"ר, אלא לות"ת כארגון, שבאמת העמיד פה משאבים עצומים פנימיים לטובת העניין, ולולא כך זה לא היה קורה. כמובן לשחר ולגידי שנמצא כאן, שגם הקדישו הרבה מאד מזמנים לעניין הזה. באמת עשיתם עבודה נפלאה בפרק זמן קצר ביותר, בתנאים בלתי אפשריים ואני חושב שכולנו אסירי תודה על כך.

אני לא ארחיב, הדברים נאמרו. אני חושב שנפל דבר במדינת ישראל בעניין הזה, ומחר בבוקר הדו"ח הולך לפח, משהו קרה כאן, משהו קרה שהוא שונה, ואייל תסלח לי, זה ששמים בטוויטר ובפייסבוק את סדר היום של הממשלה, מה שלא יהיה, לא דומה כהוא זה למה שקרה כאן, זה סדר גודל אחר לגמרי. זה שהטכנולוגיה או הפלטפורמה שאתה שם משהו באותה פלטפורמה, זה בכלל לא בר השוואה לתהליכים שקרו כאן.

אייל גבאי: נפרסם אנחנו את הטיוטה של הדו"ח ונגיד שזה לא בר השוואה. נשים הצעה לסדר יום, החלטה לפני שהתקבלה בממשלה, בואו נראה אם יש טעם לפרסם את הטיוטות לפני

שאנחנו מצביעים עליהן. בואו לא נזלזל. בואו נשים טיוטה.
אני מדבר מבחינת זכות הציבור לחשוף משהו שהוא לפני
ההצבעה, אני חושב שכולנו מאד
שלומי פריזט: זה לא נכון, מפני ששמים את זה בPDF ולא מספרים את זה
לאף אחד.

מנו טרכטנברג: אנחנו נעשה את זה, אני מדבר על התהליך, היה פה תהליך
של הידברות, שהיה מקיף ובערוצים רבים ואני חושב שאתה
יודע, גם בתוך כל הבלגן הזה ואפשר לרגע קצת נחת שקרה
משהו שהוא אכן שונה.

אייל גבאי: אני אמרתי בהתחלה שהוא שונה.

מנו טרכטנברג: ששינה, ואני מקווה שישנה. אתה יודע, אם זה יקרה פה אני
לא יודע, אתה כבר קבעת איזשהו סטנדרט, ואתה מקווה
שהסטנדרט הזה באמת יוביל אותנו למקום אחר. אם אתם
זוכרים, במצגת הראשונה דיברנו על שלושה מקורות או
שורשים, המצוקה הכלכלית, תחושה של אי צדק והשלישי זה
ניכור. אני חושב שהדבר הזה בדיוק מדבר על הנקודה של
הניכור. ותראו, אתם לא חוויתם את החוויה הזאת, אבל
החברה האלה נמצאים בשוחות, מה שנקרא. זה מלחמת גרילה
כל הזמן, כל היום. זה לא משהו חד פעמי, שאתה עושה מפגש
והולך הביתה. והעקשות, הנחישות ודרך הארץ שהם גילו
במאבק הזה, פשוט ראויים לציון. אני לא יודע כמה שכנענו
וכמה לא שכנענו, אבל אתה יודע, אם יש פה עבודה מדהימה
באמת מהבחינה הזאת.

אני אגיד עוד משהו לחינוך הכלכלי. אחד הדברים המדהימים
שהתגלו, שהבורות בנושא כלכלה בסיסיים של הציבור

האינטליגנטי במדינת ישראל, לא של הציבור, אני מתפלא
כשהציבור אינטליגנטי, יוג'ין.

יוג'ין קנדל אתה מתפלא?

מנואל טרכטנברג: אבל אני אומר, תראה, איך אתה יכול לצפות שהציבור
שפה הנגלית שלו מוכן לתמוך או לתמוך בדברים ראויים. מיכל
אמרה קודם שהציבור לא מבין ואח"כ הוא מבין. זה לא פלא
שלא. אתה יודע, יש פה בורות כזו ממש מדהימה, אם מישהו
יכול לכתוב – אני חושב שזה היה כל כך הזוי,

שירי כהן: שהצמיחה הרצויה פחות הצמיחה שהיתה שזה אחוז הגרעון,
מנואל טרכטנברג: ושאתה יכול פשוט לחולל, ממש ככה, לחולל 8% צמיחה,
ע"י זה שתחליט שהגרעון יהיה 8% מינוס כמה שקבעת היום
גידול התקציב, או משהו מטורף, וזה זוכה להד אדיר, זה
מדינת ישראל 2011, הציבור האינטליגנטי. זה לא יאומן הדבר
הזה. עכשיו, מי שלא מבין שזו סכנה אסטרטגית למדיניות
כלכלית, כי בסוף אנחנו מתלוננים על הכנסת, אבל זה הציבור
האינטליגנטי במדינת ישראל. אז אני אומר, פה יש תפקיד
שאני לא הייתי ער עד כמה יש לנו קושי, בעיה גדולה בזה, ואז
אני אומר, הנה, אתה יודע, רק זה, לראות את זה ולהאבק בזה
,ולנסות למצוא לזה מענים יום יומיים לדברים האלה, העניין
של הצעת התקציב, זה כבר כאילו כיתה ג', אני מדבר על כיתה
א'. בכיתה ג' לפחות יש לך איזו שפה שאתה יכול לנהל את
הדיון הזה.

אני חושב שקרה משהו גדול. צריך למצוא דרך למנף את זה
הלאה, לא יודע איך זה ייעשה. מבחינת הוועדה, אנחנו
מסיימים את ההידברות ברגע שיתפרסם, ובעצם כבר סיימנו
את השלב הזה, לא סיימנו עם הקטע שלכם, כי זה יום יום

קורה עם הטוויטר והפייסבוק, אבל המהלכים הגדולים כבר מאחורינו. צריך להמשיך לנהל את התהליך עד יום פרסום הדו"ח. צריך כמה שניתן לשחק את המשחק הכפול והבלתי אפשרי הזה, כשמצד אחד להעביר מסרים שהם בהלימה למה שקורה ומצד שני לא להעלות ציפיות, זה משהו קשה נורא, ה-fine tuning של הדבר הזה, אבל ברגע שהדו"ח מתפרסם, אנחנו סיימנו את המלאכה, ואז הכדור עובר הלאה לממשלה, למערכת הפוליטית כפי שזה צריך להיות. יוג'ין, רצית להגיד משהו?

יוג'ין קנדל: חינוך כלכלי פיננסי, אנחנו כבר שנתיים בשיתוף עם משרד האוצר ומשרד החינוך עושים עבודה על הנושא הזה. יש כבר פיילוט, כבר בשנה שעברה נכנס פיילוט לבתיה"ס, שמלמד את זה בכיתה י', והשנה זה מתרחב, עוד שנתיים אנחנו נכנסים למבחני פיזה בנושא הזה, ז"א התהליך הזה הוא מאד חשוב. אני חושב שהדגש הוא על הנושא הזה, כי אין לאנשים תובנה בכלל איך נוצר הערך במשק. מה אפשר להזיז, מה אי אפשר להזיז. אני כבר לא מדבר ברמת המקרו, בטח לא, ברמת מיגרו הם עושים טעויות וזה גם אומר שהם בעצם מבזבזים את המקורות שיש להם. אני חושב שזה אחד הדברים הכי חברתיים שיכולים לעשות, זה באמת לתת, וזה, אם הוועדה תדגיש את זה, זה יהיה מאד חשוב. כי זה כן קשור למנדט, כי זה שרות חברתי מאד משמעותי.

מנואל טרכטנברג: רק לסיכום אני אגיד, אילולא העבודה שנעשתה על ידי הצוותים האלה, אני מבטיח לכם שלא היינו יושבים פה בישיבה השישית של הוועדה ומנהלים דיון על המשך ועל פרסום הדו"ח. אני משוכנע שהעסק הזה לא היה מחזיק

מבחינת הלגיטימציה הציבורית והשקט התעשייתי שלו אנחנו זוכים כשאמרנו אנחנו יורדים לבונקר. לא היה קורה, אני משוכנע בזה, אילולא מה שהחברה האלה עשו עוד פעם באלתור מדהים ובתנאים בלתי אפשריים. אז באמת, זה לא רק עוד היבט של פעילות הוועדה, אלא מבחינתי זה מה שאפשר את הפעילות של הוועדה. אם לא, לא היינו כאן. אז א על זה, ב על זה שקבעתם תקדים על מה זה דיאלוג מהסוג הזה, מה יכול להיות דיאלוג כזה בין מוסדות המדינה מאיזשהו סוג והציבור הרחב, מגיע לכם ברכה אדירה, ועוד כמובן יגיע הזמן שנעשה את זה בצורה יותר פורמלית. אני רק רוצה להבטיח שהפרק שאתם תכתבו, אולי כבר כתבתם, שמתאר את הפעילות הזאת, יהיה לו מקום מאד נכבד בדו"ח. תודה רבה לכם.

אנחנו עוברים לפרק של הצוות של השרותים החברתיים, המשך הצגה ודיון.

צוות שרותים חברתיים – הצגה ודיון:

אוהד רייפן: נתחיל בהצגה. מה שאנחנו נציג היום זה כיוונים כלליים, אבל אני מקווה שלא כלליים מדי, של מה ההמלצות שאנחנו רוצים לעשות, ההמלצות האלה הן עדיין בלי מספרים, בתקווה שבשבוע הבא כבר יהיו מאחוריהם מספרים, גם בצד המקורות והן בצד ההוצאות. אבל כרגע אנחנו מנסים להצביע על מהו מגרש המשחקים שמדובר בו בצוות החברתי.

מה שניסינו לעשות זה להסתכל על שורשי המחאה, כפי שמנואל הגדיר אותם. מצוקה כלכלית, תחושת אי צדק וניכור, ולנסות להבין איך הסוגיות האלה באו לידי ביטוי בצוות שלנו, והסוגיות המרכזיות שעלו לנו, זה קודם כל נושא החינוך

לגילאים צעירים. זה לא רק חינוך לגיל הרך, אלא זה גם הצהרונים לילדים בני שבע ושמונה, הדברים המרכזיים שעלו שם זה העלות של המסגרות והזמינות של המסגרות. אני רק אגיד, זה מה שעלה מהמחאה.

בצוות עלה בצורה מאד חזקה גם העניין של איכות. פה רצינו להיות נאמנים למחאה, אבל האמת היא שבצוות ואחרי זה אנחנו נראה את זה, דיברנו לא מעט ואולי אפילו הכי הרבה על הסוגיה של האיכות של המסגרות. אחרי זה הגענו לשוב העבודה, בשוק העבודה מדברים גם על השתתפות בעבודה של המגזרים השונים, גם על גובה השכר, או כפי שאנחנו קוראים לזה פיריון בעבודה, והזכויות של העובדים.

אחרי זה אנחנו מגיעים לסוגיה של תחבורה ציבורית גם זמינות, גם איכות, אני מרשה לעצמו להוסיף גם את הסוגיה של נגישות של תחבורה ציבורית, ואחרי זה יהיו לנו לא מעט סוגיות רוחביות של מדיניות כללית. דרך אגב, הדבר שעלה בצורה הכי חזקה, זה מה שנקרא הפרטה של שרותים, אולי המונח המתאים יותר זה מיקור חוץ, אבל אני חושב שהשתמשנו פשוט בטרמינולוגיה של מחאה ושם מדברים על הפרטה.

ההפרטה הזאת מתחברת להפרטה של תקציבים שאני חושב, לדעת המחאה מגיעה מסוגיה של יעדי המדיניות שלנו, שיעדי המדיניות של הממשלה הלכו והצטמצמו והפכו להתייעלות כלכלית ולא למתן שרותים טובים באיכות גבוהה.

סוגיה נוספת שעלתה זה הסוגיה של חיזוק ותמיכה בפריפריה, ופיקוח ובקרה על אותם שרותים שהוצאנו ה חוצה. כלומר, יש

איזושהי תחושה שהעברנו גם את הסמכות, גם את האחריות לעמותות והממשלה פשוט הדירה את רגליה מהסוגיות האלה. בהמשך למה שקיבלנו מהשר מיכאל איתן, אלה הסוגיות המרכזיות שעלו באתר. מימון מעונות לגיל הרך, שיפור התחבורה הציבורית, שוויון בנטל החברתי, שימו לב כמה פעמים הדבר הזה עולה. עידוד מגזרים שאינם עובדים לצאת לעבודה, לימודי ליבה, הסוגיה של עובדי קבלן וכו'.

מנואל טרכטנברג: רק הערה סמנטית, ברשותך, זה לא מרכז למידה. זה מרכז מעצב הידברות.

אוהד רייפן: סליחה, מעצב הידברות. אני חייב להגיד שבהקשר הזה, כל הניירות עמדה שהגיעו לצוות החברתי, אנחנו עברנו עליהם ועשינו סיכום שהגיע לכל חברי הצוות החברתי שמסכם פשוט בצורה סדורה מה הבעיות שהעלו ומה הפתרונות שמציעים. יש חפיפה מאד גדולה בין הסוגיות שהגיעו בניירות עמדה באמת מפורטים ומרשימים שהגיעו אלינו, לבין הדברים שבאו מצוות ההידברות. תודה על התיקון.

אני מגיע למסגרות של ילדים. מה הסוגיות המרכזיות שיש לנו על סדר היום פה. מעונות יום, לגילאי 0-3, 1-2 כל אחד יש לו טרמינולוגיה אחרת לזה, גני הילדים בגילאי 3-4, שעות הצהרים לילדים קטנים והקטנת הנטל על תשלומי הורים. בעצם פה אנחנו רואים את זה בצורה סכמטית, יש לנו מסגרות חוץ מאשר 0-2, יש לנו מסגרות עד השעה 2, ואחרי זה מסגרת אחרת לרוב מ-2-4 והמיקוד שלנו הוא בעמודה השניה כולה, מעונות יום ומשפחתונים, אחרי זה גני ילדים בגילאי 3-4 ומסגרות הצהרים לילדים מגיל 3 עד 9, וננסה לעבור עכשיו

אחד אחד, קצת להציג את הסוגיה ולהגיד מה כיווני ההמלצות שעלו אצלנו.

קודם כל ב-2-0 יש 420 אלף ילדים, האמת היא שיש 470 אלף ילדים, פשוט יש 50 אלף ילדים שנמצאים בבית עם אמהות בחופשת לידה, 420 אלף ילדים שהם פוטנציאל למסגרות האלה, 100 אלף בערך נמצאים במסגרות שמפוקחות וגם מבחינת הסטנדרט וגם מבחינת המחיר, וניתן לקבל בהם סבסוד ממשלתי עוד 100 אלף, זה לא נתון שאנחנו באמת יודעים אותו, זה מסקר הכנסות, זה ממש לא נתון מדויק, עוד כ-100 אלף נמצאים במסגרות פרטיות שהן לא מפוקחות היום, וכל היתרה נמצאים במקומות אחרים, כלומר, במסגרת שהיא לא קבוצתית או במשפחה או אצל מטפלת או משהו בסגנון הזה.

מה ההמלצות שלנו. אני חושב שההמלצה הראשונה המאד חזקה שהיתה מאד חזק בצוות אתמול וגם עלתה מאד חזק בהצגה של מנכ"ל משרד החינוך אתמול בצוות, זה שצריך להעביר את האחריות על הילדים בגיל הזה ממשרד התמ"ת שכבודו במקומו מונח לשר החינוך. אני אגיד מילה על הרציונל. אולי אחרי זה ילינו שיש לי יותר מדי שעות, פנינה, אבל צריך להבין שהחשיבות הפדגוגית בגיל הזה, היא גבוהה הרבה יותר מהחשיבות הפדגוגית בתיכון. יש לנו את הקמן שזכה בפרס נובל בכלכלה בדיוק על הסוגיה הזאת, שהתשואה לשקל, הוא דיבר על דולר, להשקעה בחינוך בגיל הרך גבוהה הרבה יותר מאשר בחטיבה או בתיכון. ולהתייחס לסוגיה הזאת רק מהפריזמה של שוק העבודה זה נחמד, בימים אלה זה לא מספק, וזה הרציונל שיש להעביר לשר החינוך.

יחד עם זה, לעשות את זה עם גבולות גזרה, שהתקנות ייקבעו בהתאם למסגרות התקציביות שהוקצו לנושא. אנחנו צריכים לזכור שאנחנו לא נכנס למסגרות האלה, לא לחוק חינוך חובה חינוס, בוודאי לא חובה, בוודאי לא נגיש לכולם, בטח לא בשנים הקרובות. בסדר? הדבר השני שהיה מאד חשוב זה העניין של המעורבות של הרשויות המקומיות בהפעלה של המסגרות האלה. והגדרה מאד ברורה בדו"ח של תהליך סדור להעברת האחריות בין השרים. ז"א שזו לא תהיה איזושהי אמירה ככה של כוכב צפון, אלא אמירה ברורה וחותכת של לאן אנחנו רוצים להגיע.

רפי מלניק: המסגרות הן אוניברסליות כולל תנאי סף?

אוהד רייפן: בוא אני אחזור רגע הנה, אני אגיד על זה רק מילה. מעצם זה שיש רק 100 אלף ילדים במסגרות האלה, ברור לכולם שהמסגרות הן לא אוניברסליות היום, הן לא אוניברסליות והן לא חינוס. מה אנחנו רוצים להמליץ – אז בוא נגיע לכאן. דבר ראשון אנחנו באים ואומרים: היצע מעונות היום הוא לא מספיק גדול. היצע המעונות בפיקוח הוא לא מספיק גדול. צריך לעשות תוכנית חומש מסיבית להרחבת ההיצע במעונות היום. את הרחבת ההיצע היום עושים על פי פרמטרים של איפה יש יותר ביקוש מהיצע. כלומר, אנשים שרצו להרשם למעון, ולא היה להם מעון. יש פה איזושהו כשל, מהסיבה הפשוטה שבקלנסוואה אין מעון, גם אין אנשים שנרשמו ובגלל שאין אנשים שנרשמו, כביכול, אין ביקוש ולכן אין בניה. כלומר, את המיקוד של הבניה צריך לעשות בשני מקומות: אחד, במקומות שיש ביקוש מאד חזק, קרי, תל אביב, רמת גן, רמת השרון, ירושלים ומצד שני במקומות שפשוט היום אין

היצע כלשהו, או ההיצע הוא מאד נמוך ואלה שני הכיוונים שצריך ללכת בהם. כמובן ברור לכולם שאנחנו שמים פה כיוונים שכפופים למסגרות התקציב שיהיו לנו, וככל שיהיה יותר כסף, כך נוכל לעשות פה יותר.

השלב הבא זה תמרוץ כניסה למחיר מפוקח של המעונות האלה. איך אנחנו עושים את זה? קודם כל וודאי, כל מי שייכנס למחיר המפוקח, מי שיהיה שם יקבל סבסוד, ולכן יהיה אינטרס לפרטים ללכת למסגרות כאלה ולא למסגרות אחרות, משתי סיבות: א. המחיר מפוקח ובמקום לגבות 3000 יוכלו לגבות 2000. ודבר שני, מי שעומד במבחני הכנסה, יוכל גם לקבל סבסוד על זה.

הדבר השני, כחלק מהרחבה של חוק הפיקוח שזו הנקודה השלישית,

יוג'ין קנדל: אתה אומר שאין ביקוש, אבל זה ייקח זמן.

אוהד רייפן: אתה צודק במאה אחוז, בגלל זה התחלתי מהנקודה הראשונה של להרחיב היצע בצורה משמעותית.

יוג'ין קנדל: בטווח קצר אין לגן שיש לו מספיק אנשים במחיר נורמלי של היום, להכנס אליך כדי לקבל פחות כסף, רק שהכסף יבוא חלקית מהסבסוד.

גל הרשקוביץ: לגבי הגנים היום, קודם כל אף אחד לא יודע כלום מה המצאי מבחינת סטנדרט, איכות וכו', של כל הגנים הפרטיים. יתירה מכך, גם לא יודעים על חלק מתוך המסגרות הציבוריות הקיימות. ואם נניח, שבתוך כל הגנים הפרטיים שהיום יש שם מאה אלף ילדים, ישנה שונות ברמת הסטנדרטים וברמת העלויות. הם לא עומדים על אותו מחיר. יש התפלגות מחירים כך שאני מניח שחלק מהם, ואני לא יודע כמה, ואני מניח שזה

אחוז לא מבוטל, אני לא יכול להגיד כמה, כי אף אחד לא יודע, במסגרת או מבנה העלות שלהם, מאשר על בסיס הסטנדרט הבסיסי, כי עדיין אנחנו לא נמצאים בסטנדרט מעבר למצב הקיים, כי זו באמת רמת הבסיס שאתה מספק היום, יאפשרו להם לעבוד, להיות מופעלים במסגרת המחיר הקיים.

מנואל טרכטנברג: קודם כל צריך לשים לב לסיוע, עוד מילה אחת, עוד משהו, זה שאם אתה הולך למעגל של פיקוח אוניברסלי, אז מוטב שתכנס לזה, כי עוד מעט לא תוכל,

יוג'ין קנדל: מה שמדאיג אותי, זה שבטוח קצר, מה שאתה עושה, זה אם אתה מגביר פיקוח אתה מעלה עלויות, אבל בהנתן שיש עודף ביקוש, אז אתה בעצם מעלה מחירים. וזו הנקודה.

אוהד רייפן: יוג'ין, אתה צודק. אי אפשר להתחמק מזה, יוג'ין אתה צודק. המהלך הזה הוא מהלך שנותן פתרון בטוח הבינוני ולא בטוח הקצר, ובלי הגדלת היצע משמעותי הסיכוי שבאמת תהיה פה ירידת מחירים משמעותית היא בינונית. יחד עם זה, כן יש תמרוץ פה להכנס למנגנון הפיקוח על המחיר, ע"י זה שהיום, הדבר הנוסף, אני אקפוץ רגע לנקודה השלישית, ברגע שמחילים את חוק הפיקוח בכל מסגרת שיש לה מעל 7 ילדים מחויבת לאיזושהו סטנדרט בסיסי, אתה בעצם מטיל עלויות משמעותיות על המסגרות האלה. אם אתה בא ואומר אני אממן את העלויות האלה, או אעזור לסבסד את העלויות האלה למסגרות שיסכימו להכנס לפקוח על המחיר, אתה כן מייצר אינצנטיב משמעותי למסגרות האלה, להכנס לפיקוח על המחיר ובעצם הוריד את המחירים שלהם. השאלה האם זה מספק? אני לא יודע להגיד שזה מספק, כי כמו שגל אמר, ההבנה שלנו של השוק הזה, היום היא מוגבלת מאד.

גל הרשקוביץ: אני מניח שזה כבר קיים במקומות אחרים. אנחנו לא נכנסים פה לאיזה משהו חדש. יש למעשה שתי מערכות. מערכת אחת שאתה בא ואומר: אני בכלל לוקח שני צעדים אחורה, אפשר להחליט וזה בסדר. שני צעדים אחורה. אני לא מתעסק בכלל בנושא של התערבות איזושהי, לא במחיר, ולא בהקצאה בתחום המעונות. כל מה שאני עושה כמדינה, אני יכול לתת סובסידיה, סכום קבוע, תעשה את זה איך שאתה רוצה, כמנגנון מס כזה או אחר בזיכוי אוניברסלי למשפחות 03 ויש את השוק הפרטי, אני יכול לקבוע סטנדרט בסיסי מחייב מבחינת רמת השרות ותודה רבה. אפשרות אי' שאפשר לעשות אותה מחר בבוקר. זה אומר גם להתקפל לגמרי אחורה מכל המסגרות הקיימות של המעונות הקיימים. אפשר להגיד מבטלים את כל ה-1.2 שניתן היום סבסוד, זה 1.2 מיליארד, יוצאים החוצה, מוסיפים עוד X כסף וזה יוצא פחות או יותר, הסכום שרפי אמר מבחינת הסכום הקבוע. זה פחות או יותר החישוב. נותנים וואוצ'ר לכל משפחה במדינת ישראל, ותודה רבה. זו אפשרות אי'.

אפשרות ב' שגם היא קיימת בלא מעט מדינות, דרך אגב, אין אף מדינה, אפילו לא אחת, כולל הסקנדינביות, מדינות הרווחה, שבדיה, דנמרק, הולנד, כל המדינות, אין אף מדינה אחת שהכל בחינם או אפילו קרוב להכל בחינם. אז בואו נראה מאיפה אנחנו גם יוצאים, וגם שעולות ציפיות מהוועדה, חינם. אז אין אף מדינה כזאת. ואפילו לא קרובה בהיבט הזה. אבל יש כן את המודל שבא ואומר: אני מייצר מערכת שהיא תחת פיקוח מחיר ממשלתית, הסבסוד הוא חלקי, דרך אגב, ראיתי שעורים גם במדינות שהן יחסית מדינות רווחה, 50-

40% וגם לא יותר משעור הסבסוד הקיים היום פה, שהופא 40%. פיקוח על המחיר. מי שבמסגרת הציבורית נהנה מהפיקוח ומהסבסוד, ומי שלא במסגרת הציבורית, משלם מהשקל הראשון, אין סבסוד. בהולנד, דנמרק, מדינות נוספות שמקיימות את המודל הזה. אני מניח שגם גן, עלות גן באמסטרדם זה לא עלות גן באיזה כפר בצפון הולנד, אבל יש מנגנון פיקוח כזה, אני מניח שמצאו מכניזם שיודע לעשות את הדיפרנציאציה ולעשות אולי סיבסודים צולבים. אז אני לא יודע כרגע להגיד לך מדויק מה הנוסחה המדויקת כרגע, כיוון שיהיו פה מבני עלויות שונים, של הפעלת גן בפריפריה והפעלת גן על שטח במרכז תל אביב. אז תגיד לי גל, אז מה, עכשיו נעשה גן במחיר כזה ומחיר שם? לא יודע להגיד לך, אבל אני מדבר על הכיוון. זה לא, בוא נאמר, מהלך, שינוי מבנה שממחר בבוקר, יהיו כמה דברים מידיים. אני גם לא יודע מה זה מידי, גם את החוק הזה מנסים להעביר איזה עשרים שנה, אז אני גם לא יודע מה זה מידי. בואו נתחיל מהעברת החוק שכבר תקוע, עומד, וממנו נתחיל להתקדם.

מיכל עבאדי: אני לא הבנתי, המחיר יותר נמוך במקום מרוחק, גל הרשקוביץ: אני אגיד לך מיכל, מחר בבוקר את יכולה לבוא לממשלה ולהגיד: אני רוצה לבוא ולהרשם לגן שנמצא במסגרת האחריות שלך. עכשיו, מה יקרה? את תחכי בתור. את תחכי בתור, תגיעי לתור, יעשו לך מבחן כמו שהיום, לא משנים את המבחנים, דרך אגב, כל המבחנים באירופה תעסוקה, מבחן הכנסה כזה או אחר, אנחנו לא ממציאים פה איזה משהו. יעשו לך מבחן תעסוקה, ואז ייתנו לך, את תשלמי את ההפרש בין

המחיר המפוקח לבין רמת הסבסוד שמגיעה לך לפי רמת המבחנים. זהו. כמו שקיים היום.

מיכל עבאדי: הבנתי את הרעיון, אבל יש מעט, אין לנו מספיק היצע, עד שירחיבו את ההיצע,

גל הרשקוביץ: ההיצע המסובסד יגדל מיידית, כיוון שחלק מהגנים הפרטיים, היום הם לא יכולים, אבל מחר הם יוכלו להכנס למסגרת של הפיקוח שלך.

מנואל טרכטנברג: השאלה במקומה, לא נתחמק ממנה, אבל תמשיך, אוהד. אוהד רייפן: אני אתייחס אליה, סוגיה נוספת שעלתה סביב פיקוח על הסטנדרט, פנינה, אני מצטט אותך, שצריך לחזק פה גם את מערך ההדרכה וגם את הפיקוח על המסגרות האלה. בסופו של דבר לא הגיוני שאנחנו מאפשרים לילדים להיות במסגרות שאין איזושהי עין בוחנת של הממשלה בהקשר הזה.

עכשיו, חשוב לי להיות נאמן לצוות העבודה שלנו. יש שתי סוגיות מהותיות שעלו אתמול, שלא הספקנו להכניס למצגת ואני אציין אותן. הדבר הראשון לגבי הרחבת היצע, צריך לדעת, יש פה חסם תכנוני מאד משמעותי. אחרי הוועדה דיברנו אתמול הרבה זמן עם מי שאחראי אצלנו על מנהל מקרקעי ישראל ומי שאחראית על מערך התכנון, יש כל מיני פתרונות יצירתיים שצריך ואפשר לעשות, אנחנו צריכים לדעת שאין פה פתרונות קסם. השאלה איך מיצרים אותם.

(מדברים יחד)

אבי שמחון: אם מישהו היה רוצה עכשיו לפתוח קליניקה של רופא שיניים, הוא היה מוצא מקום לפתוח קליניקה של רופא שיניים. אז למה אי אפשר לפתוח גן ילדים?

אוהד רייפן: אני אתן דוגמא פשוטה. לא תכננתי להכנס לזה, אבל אני אגיד את זה במילה. הסטנדרט בנייה שנדרש מגני ילדים, אני לא מומחה לתכנון, אבל בכל זאת אגיד מילה על מה ששמעתי אתמול, סטנדרט הבנייה שנדרש מגני ילדים, הוא גבוה באיפסילון מהסטנדרט הנדרש לעניין בינוי למגורים. מה שזה גורם, זה שאי אפשר לקחת מבנה למגורים ולבנות בו גן. זו נקודה ראשונה. נקודה שניה, זה הבעיה של שימוש חורג. יש פה לא מעט בעיות. אני חושב שההמלצה המרכזית שלנו היא לא לבוא ולתקן תהליכים מ-1980 –

רפי מלניק: אי אפשר להגיד את זה, יש אלפי גנים פרטיים.

אוהד רייפן: אם יורשה לי להשלים, כי בסופו של דבר

מנואל טרכטנברג: יהיה זמן להתייחסות, תנו לאוהד להשלים.

אוהד רייפן: האמירה המרכזית שלנו בהקשר הזה זה שאי אפשר לעשות פה שגר ושכח. צריך להיות פה תהליך מעקב צמוד עם צוות שפותר בעיות שעולות, כדי שהמהלך הזה לא יישאר תלוי על העץ. זה לגבי הסוגיה הזאת. בואו נעבור רגע לגילאי 3-4. יש לנו 300 אלף ילדים בערך בגילאים האלה, מתוכם 110 אלף ילדים באשכולות הנמוכים נמצאים כבר היום בחוק חינוך חובה חינם. עוד 110 אלף מקבלים סבסוד בגנים ציבוריים ויש שם פיקוח גם על הסטנדרט וגם על המחיר, ועוד 80 אלף שלא ברור לחלוטין איפה הם נמצאים, כנראה שעוד 20 אלף נמצאים במסגרות פרטיות ועוד 60 אלף נמצאים, אני לא יודע, אולי בבית, אנחנו לא יודעים, אלה רק הערכות.

ההמלצה שלנו פה היא יחסית פשוטה. אנחנו מדברים על המשך היישום של חוק חינוך חובה חינם לגילאים האלו. כמובן בהתאם למגבלות התקציב. אנחנו רוצים לפרוש את זה לפי

אשכולות סוציו אקונומיים לפי מגבלות התקציב שיש לנו ולפי מגבלות השטח. גם פה זה דורש בינוי מאד רציני. העניין הזה של בינוי עלה מאד חזק אתמול ממנכ"ל משרד החינוך. זה מאד לא פשוט וזה לא משהו שאפשר לייצר מחר. בסדר? וזה דורש הרבה מאד קשב ניהולי כדי שזה יקרה.

אני עובר לסוגיה האחת לפני אחרונה בחינוך, מסגרות הצהרים. מהשנה במסגרת אופק חדש, הלימודים הולכים להיות עד שעה 2 בגני הילדים, בכיתות א-ג זה שעה מוקדמת יותר, כבר היום 15% מהילדים בארץ נמצאים במה שנקרא יוח"א – יום חינוך ארוך. עוד 4.5% נמצאים במסגרות דומות לצהרים, ועוד אחוזים בודדים מקבלים סיוע מהתמ"ת למה שנקרא מסגרות של צהרונים.

מה אנחנו מציעים? אנחנו מציעים עוד פעם: לתת למשרד החינוך את ההובלה בסוגיה הזאת, להרחיב את המימון של מסגרות לצהרים, שוב, הדבר הזה כנראה עולה הרבה מאד כסף, אנחנו נצטרך להחליט איפה למקד. אנחנו מציעים שזה יהיה בהתאם לאשכולות סוציו אקונומיים, ושצריך לשקול גם מבחני הכנסה וגם מבחני תעסוקה, ועוד צריך לחשוב על זה.

אבי שמחון: עוגת המימון הולכת על האשכולות, של ההורים הולכת על התעסוקה.

אוהד רייפן: בדיוק, אבל אולי הבנתי אותך לא נכון, תן לי להגיד מה אנחנו מציעים. א. לפרוש את זה על פי האשכולות – אולי תנו לי רגע להשלים? אנחנו מציעים לפרוש את זה על פי אשכולות איפה שניתן, איפה שאנחנו לא יכולים להחיל את האשכול באופן מלא, אנחנו מציעים לעשות מבחני הכנסה ומבחני תעסוקה. כלומר, אנשים עובדים בשכר נמוך יקבלו את הסבסוד הכי

גבוה, אנשים עובדים בשכר גבוה יקבלו סבסוד נמוך יותר, אנשים לא עובדים לא יקבלו סבסוד. זו הצעה אחת וזה כיוון לדיון, אני לא יודע אם זה בניגוד להגיון. בואו נרוץ הלאה חשוב לי להגיד שזו לא היתה המלצה, זה כיוון.

נטל התשלומים על ההורים בסוגיות אחרות: קודם כל הקטנת תשלומי ההורים, ממש בימים הקרובים וועדת ליאון אמורה לסיים את עבודתה על סוגיית תשלומי ההורים, וההמלצה היא להגדיל, לאמץ את ההמלצות במסגרת מגבלות תקציב. אני חייב להגיד שאתמול היתה טרוניה מאד חזקה בוועדה לגבי עניין הפרוגרסיביות של הסבסוד פה, כי המתווה שמסתמן לפי משרד החינוך זה מתווה שהוא פרוגרסיבי. רוב חברי הוועדה אתמול באו ואמרו שזה בעייתי. והם היו רוצים לעשות את זה בצורה אוניברסלית.

שחר כהן: הערה אחת, אין בהם פרוגרסיביות, הבעיה שהמבחן היה מבחן הכנסה לנפש. ז"א אין בהם פרוגרסיביות, אבל לא מבחן שהוא הכנסה לנפש. וועדת ליאון המליצה מבחן הכנסה לנפש בדומה לסבסוד גני הילדים ועוד דברים אחרים במדינה שנבחנו לפי מבחן הכנסה לנפש. מבחן הכנסה לנפש, ובואו נשים את זה על השולחן, מכיוון שבישראל היום נוצר מצב שבו מבחן הכנסה לנפש מעודד שני סקטורים על חשבון מעמד הביניים, כל עוד המדינה לא מעבירה כסף שעוזר להם לצאת מתוך העובדה שהם מרובי ילדים וכו', אם אנחנו ממשיכים להעביר כל הזמן כסף לפי מבחן הכנסה לנפש, אנחנו מנציחים את העוני. זה בעיני.

יוג'ין קנדל: אבל יש פה נקודה נוספת, שבכלל מערכות של גביית תשלום הורים מביה"ס, שמכסה עלויות ביי"ס, לא צריכה להיות בו

פרוגרסיביות. זה בכלל לא שייך, הפרוגרסיביות צריכה להיות במס הכנסה. מערכת מסים מבטיחה פרוגרסיביות. ביטוח לאומי מבטיח פרוגרסיביות. אנחנו מחר נתחיל עוד פעם נלך להתחיל במוצרי יסוד.

אוהד רייפן: בוא נגיד ככה שהאמירה הזאת היא לא בנאלית ויש וועדה רצינית שיושבת על הנושא, הייתי מציע שגם ניתן לה את המקום המכובד שלה. הדבר הבא זה הרחבת התוכנית להשאלת ספרי לימוד. תחושתנו היא שיש פה איזושהי בועה בשוק הזה, זה שוק של כמיליארד שקל בשנה, לא ברור שיש הצדקה לעניין הזה, צריך לזכור שיש פה איזושהו קהל שבוי, שבסופו של דבר מקבל רשימה של ספרים שהוא חייב לקנות, וזה לא באמת משנה איזה מחיר המו"ל ייקח על הספר הזה, ההורה יצטרך לקנות את זה. השוק הזה, לדעתנו הוא מנופח, וברגע שיהיה סבסוד ממשלתי משמעותי לעניין הזה, יכול להיות שבמקום נפח שוק של מיליארד, זה ירד להרבה הרבה פחות מזה. מה שהיינו מתים לעשות, זה קודם כל שתהיה תוכנית להשאלת ספרי לימוד, ובטווח היותר ארוך, אתמול מנכ"ל משרד החינוך אמר שזה לא טווח כל כך ארוך, הוא מדבר על מספר שנים, ממש תהיה דיגיטציה של תכני הלימוד, כלומר, כל הספרים בעצם יעלו לאיזושהו ענן ויהיה אפשר לעשות להם down loud הוא מדבר גם על מחשב לכל ילד, איזושהו חלק ממערך וחזון ארוך יותר לספרי הלימוד. גם פה עלו כמה נקודות שהמרכזית ביניהם זה שמשרד החינוך חייב להתחיל לפקח על התקנות שאוסרות שילוב של חוברות עבודה וחוברות וספרי לימוד באותו ספר, כי זה מייצר מצב שיש קושי אמיתי להשתמש בהם בצורה רב פעמית.

יוג'ין קנדל: אני עוסק בנושא הזה יחד עם משרד החינוך כבר כמעט שנה. הדבר הזה זה לא רק דיגיטציה, זה בעצם הורדה של ספרי לימוד כפי שהם באים מגוטנברג, מהגב של הילדים שלנו ומהכיס שלנו. ז"א ה-net present value של הדבר הזה, אני יודע שזו הכוונה, זה סדרי גודל של 15 מיליארד שקלים. אמנם על פני זמן, זה משהו שתוך שבע שנים אנחנו פיתחנו תוכנית שתוך שבע שנים, אתה באמת יכול להעלים אותה.

מנואל טרכטנבג: נקווה שבפחות.

יוג'ין קנדל: זה יהיה קצת יותר קשה.

מיכל עבאדי: הנושא הזה היה לי חשוב מאד, הוא רק רחוק טווח. אוהד, לא הבנתי, אני פשוט חייתי בשתי רשויות מקומיות. אחת מודיעין ואחת חולון. בחולון יש מימון לכל הספרים עד חטיבת הביניים, במודיעין אין. בסופו של דבר יש לזה המון קשר לרשות המקומית. ז"א יש מקומות שיש את זה חינם, האם התעמקתם לראות מה הם יודעים לעשות שאין לאחרים? איזה סדרי עדיפויות יש להם? אולי הסיפור הזה הוא בכלל בשלטון המקומי? אולי במקום שיבנו מבנה פייס, אז ייקחו מהפיס בשביל השאלת ספרי חינם. כי הם בונים מבני פיס, רק שתדעו, לא בונים אותם, יש 1.5 מיליארד שקל התחייבות שטרם נבנה שם מבנה פיס, אז אולי צריך לעשות פה איזושהי הסטה לכיוון ספרי לימוד. למה יש רשויות שיודעות לעשות את זה וכאלה שלא?

אוהד רייפן: קודם כל התשובה היא יחסית פשוטה. יש היום מגבלת תקציב מסוימת למשרד החינוך לפרויקטים בסגנון הזה, אני לא מכיר ספציפית את חולון או מודיעין. ברגע שירחיבו את זה, אפשר יהיה לעשות את הנושא הזה בעוד מקומות בארץ.

גל הרשקוביץ: בסופו של יום בכל השרותים אלה, בואו נדבר גם על המעונות, יש רשויות היום שיודעות להפעיל מצוין את המעונות, הן יודעות לעשות את זה יותר טוב משרד החינוך והתמ"ת והתעסוקה ביחד. הם מכירים את הצרכים, הם יודעים בסופו של יום, אני אענה לך, זה לא ההם, מיכל, במשפט אחד, ההם הזה הוא בעל שונות גדולה. בסופו של יום זה ניהול וכסף, כי רשות חזקה עם ראש עיר שיודע לנהל, עם מנכ"ל שיודע לנהל, שימי אותם קרוב ותראי את העיר מתוקתקת מא' עד ת' בדיגיטציה, בגנים, בעסקים, אבל יש רשויות, את יודעת שזה לא כל הרשויות הן מודיעין או חלון, שהן שונות במבנה, הן הניהולי והן הכלכלי, ומזה זה נגזר.

אורן רייפן: אפשר להמשיך?

מנואל טרכטנברג: עם החינוך סיימת? אני מציע שנשים סטופ ונתחיל את הדיון.

שחר כהן: שניה, מנו, אני רוצה עוד משהו שעלה בוועדה וחבל שהוא לא על השולחן, והוא עלה בהסכמה רחבה מקיר לקיר בוועדה. הנושא של נקודת זיכוי.

אוהד רייפן: פשוט עוד לא הגענו לזה, שחר, עוד לא סיימנו את המצגת. אנחנו מעלים את זה במס הכנסה שלילי, זו נקודה שקיימת.

מנואל טרכטנברג: לא לא, אתה יכול להגיד, הנושא הזה משנה עולמות. המקרו שייך לסבסוד האמיתי ולמשאבים שיש לנו, ופה זה שייך לכאן, אבל בואו נעשה את זה לפי הסדר.

רפי מלניק: אבל זה קשור למקורות תקציב ואחד קשור לשני.

מנואל טרכטנברג: אני אומר, בואו נשים את זה ברמה של המקרו.

אבי שמחון: אני רוצה להתחיל את מה ששלומי התחיל ולדבר על מיצוי כושר השתכרות. מה שקורה היום, זה שבעצם הסבסוד לגנים,

הקריטריון של מיצוי כושר השתכרות לא מספיק חזק, מפני שיש כאלה שמקבלים את זה למרות שהם לא באמת עובדים, מיצוי כושר ההשתכרות ניתן לא רק לכאלה שעובדים, אלא גם לכאלה שלא עובדים. זה דבר ראשון, וזה לדעתי כדאי שנמליץ שישתנה. אם יש לנו את האומץ לעשות את זה. אז בגני ילדים הסבסוד צריך לכלול מיצוי כושר השתכרות. ובקשר לבית ספר, לעומת זאת, שדווקא שם שמעתי שמדברים על דרישה של מיצוי כושר השתכרות, זה נראה לי מאד לא הגיוני. כי אפילו יום לימודים ארוך יש לו איזושהי תועלת חינוכית ולכן שם לא צריך מיצוי כושר השתכרות. מיצוי כושר השתכרות צריך רק לילדים הקטנים, שאחרת פשוט יכולים להשאר עם האמא, או אם אחד ההורים לא עובד, אז למה צריך לסבסד את הגן שלהם?

ומה שאמרתי בקשר לרופא שיניים, אני עומד מאחורי זה. א. לא צריכים 30 אלף גנים, 10 אלפים גנים זה 200 אלף איש, וזה בסוף, אני בטוח, אם יש בעיה של תקינה שמונעת הקמה של גנים, אז בואו נבדוק מה אפשר לעשות. אם משהו מספיק טוב בשביל שאנשים יוכלו לגור בו, אז הוא כנראה גם מספיק טוב על מנת שילדים יוכלו לשהות בו.

מנואל טרכטנברג: הוא בסה"כ אומר שזה ייקח עוד זמן.

טלי רגב: כמה דברים. יש לי תחושה שהטיפול שלנו בגילאי 0-3 הוא עוד לא שם. נתחיל מזה שאתמול היה מנכ"ל משרד החינוך שביקר בתת וועדה, ופחות או יותר אמר שהם לא רוצים את זה בכלל. אוהד רייפן: לא לא, הוא אמר את ההפך המוחלט. הוא אמר שהם מאד מאד רוצים את זה אצלם. הוא אמר שצריכה להיות סמכות

ואחריות וכל היחידה, לדעתו צריכה לעבור אליהם. זה מה שהמנכ"ל אמר. אני חושב, רגע, יש פה נציגה של שר החינוך, טלי רגב: שניה. הוא אמר ככה: סמכות הולכת עם אחריות, היום משרד התמ"ת יודע לעשות את זה הכי טוב.

אוהד רייפן: בדיוק. זה מה שהוא אמר.

טלי רגב: כך הוא אמר, נכון? אין חילוקי דעות. זה בסדר גמור. אני חושבת שזו המלצה נכונה, רק שנדע, אבל אם יש הסכמות עם שר החינוך בעצמו זה גם טוב. תוכלו להגיב על זה אח"כ. יש לי עוד כמה דברים. אני חושבת שזה נכון שזה יהיה במשרד החינוך וזו המלצה טובה ונכונה, אבל יש לה את המגבלות האלה אם אמנם הן כאלה.

הערה שניה, המלצה לגבי פיקוח וסבסוד, אם זאת ההמלצה המרכזית, כלומר, זו לא המלצה מרכזית, יש הגדלת ההיצע שזה חיוני, זה א"ב וזה מייד, חייב להיות. הפיקוח והסבסוד, אני לא רואה עד כמה ההמלצה הזאת תמשוך. עד כמה בפועל זה יקרה. זה בעצם מי שרוצה שייכנס לתוך המנגנון. מי ירצה? ירצו רק גנים שהם חלשים, שיש בהם חוסר של ביקוש, ושחסרים שם אנשים שהם פחות טובים, וזה מצוין, הם ייכנסו אבל זה לא עיקר הבעיה וזה לא מקומות שיש בהם עודף ביקוש. אז זה טוב, זה חשוב, אבל זה לא פותר את הבעיה וכאמור, זה גם מעלה מחירים.

הדבר האחרון ככה, בגלל שהגעתי באחור לתת וועדה, אני אעלה משהו שעוד לא דיברנו עליו, אבל מה לגבי הארכת חופשה? אני מצטערת שאני מעלה את זה ככה, אבל כיוון שגילאי 0-3 עוד לא מטופלים כל כך טוב, נשקלה האפשרות להאריך את חופשת הלידה בשבועיים נניח, לתת חלק מזה אולי

לאבא? לא שקלנו את זה. צריך לשים על זה תו מחיר. כדאי, אני חושבת שכדאי.

רפי מלניק: אני חושב שהכיוון הוא כיוון נכון. דיברנו על זה. אני רחוק מאד מלראות את הפתרונות, בשלב זה, במיוחד לגילאים הצעירים של האוכלוסיה העובדת, שעליה אנחנו כבר קיבלנו החלטה בוועדה, שזאת האוכלוסיה שאנחנו נותנים עליה פוקוס. זאת החלטת וועדה, ולכן כל תתי הוועדות צריכים איכשהו לקחת את זה בחשבון ולנסות להתכנס ולתת פתרונות לכיוון הזה. יש כאן איזשהו תהליך, כלומר, הפתרון או החשיבה שמוצעת כאן, היא חשיבה שלוקחת זמן. אני מאד הייתי רוצה לדעת אם אני באמת תומך בזה או לא, לדעת האם ה-impact effect מה אנחנו אומרים מיידית להורים, ומה אנחנו אומרים זה יקרה בעוד כמה שנים. אני צריך לדעת את החלוקה הזאת, בלי זה אני לא בטוח שזה נותן מענה לצרכים. עכשיו, תנו לי לעשות אתכם תרגיל מאד מאד פשוט. קיבלתי מהביטוח הלאומי אומדן שבגילאים 0-3 יש 200 אלף ילדים שהוריהם עובדים, לפי הגדרה של מיצוי כושר ההשתכרות 1.25-1.5%. 200 אלף ילדים. זה איזשהו אומדן שנעשה. עכשיו, אם אנחנו, ואני אומר את זה כדוגמא ככיוון מחשבה, כי אני לא בטוח שזה מעשי מה שאני אומר, אבל ככיוון מחשבה: אם כל ילד כזה מגיל 0-3 שההורים שלו עובדים מקבל וואוצ'ר בשווי של 1000 ₪ לחודש, זה סה"כ תקציב של 2 מיליארד שקל לשנה. עכשיו, התקציב הזה הוא ברוטו כי בנטו זה הרבה פחות, כי חלק מהילדים האלה כבר נמצאים בפתרונות מסובסדים כבר, ולכן אנחנו לא ניתן כפל סבסוד. 1000 שקלים לחודש לילד. התקציב הוא כ-2 מיליארד שקל, שזה סביר, זה

סדר גודל בשינוי סדרי העדיפויות, זה שינוי סדרי הגודל של דברים שאנחנו עובדים עליהם.

אני רוצה להשלים עוד כמה כיווני מחשבה, כדי לתת קו של איך צריך לחשוב על הדברים האלה. כל הורה שמקבל וואוצ'ר כזה יכול להשתמש בהם בגנים כלשהם. יש לי ארבע תצפיות, רבותי, ארבעה נכדים כל אחד מהם נמצא בגן פרטי מצוין, שעולה 3000 ₪ לחודש. לשמחתי, הילדים שלי משתכרים בסדר, יכולים לממן את זה. אבל אני חושב שזאת בדיוק האוכלוסיה שצריכה לקבל את הכסף הזה בנטו, בלי שום סיפורים, בלי שום כלום. גן פרטי שמסכים לקבל את הוואוצ'ר הזה באופן מיידי הוא נכנס לפיקוח גם על המחיר וגם על האיכות, גם על התוכנית החינוכית. לא אמרתי שזה לא דומה, תבחין בהבדלים. אני סומך על השוק. אני לא חושב שצריך לבנות אלפי גנים. הגנים האלה קיימים. רבותי, הילדים האלה נמצאים בפתרונות פרטיים. הם קיימים. צריך לדאוג שזה יהיה באיכות נכונה ועל זה אני בוודאי עומד על הפיקוח הזה, על התוכנית החינוכית, ועל פיקוח על המחירים. אני לא רוצה להגדיל את הביקוש ע"י הוואוצ'רים ושהמחירים יקפצו.

מנואל טרכטנברג: אני רוצה פשוט להגיד כמה שזה דומה.

רפי מלניק: ממש לא, פשוט לא. אתה לא קלטת את ההבדל המהותי, שהוואוצ'ר הזה ניתן לאנשים עובדים. אנשים עובדים. אני שמעתי רק הסתייגויות שהדברים האלה לא ניתנים לביצוע בטווח המיידי, ואני אומר לכם זה כן ניתן לביצוע. פשוט זו לא הצעה.

יובל אלגרבל: אני רוצה רק לחדד. יש שני הבדלים בין מה שאתה הצעת לבין מה שהוצע כרגע. שני הבדלים וצריך להבין אותם, כי זה

לא בדיוק אותו הדבר, יש שני הבדלים. הבדל ראשון, זה שאתה אומר בוא נשים את מבחן התעסוקה. למעשה המצב הקיים היום מבחינת ההקצאה של הסובסידיה, גם כולל מבחן תעסוקה, למעט מה שאבי הציע, שזה האפשרות של הכולל להחשב כמבחן תעסוקה. אז אפשר ללכת, שניה, יוג'ין, יש שני הבדלים, הבדל אחד זה בקריטריונים. רפי אומר קריטריון א' לתת סכום שווה, שהמבחן היחידי הוא מבחן התעסוקה. המצב הקיים היום, ואפשר לשנות את זה, אפשר לשנות גם את הקריטריונים הקיימים, יש שני הבדלים. הבדל אחד שהיום, ביחס למה שרפי הציע, שיש את המבחן, שהכולל נחשב כתעסוקה, זה הבדל אחד, ושתיים, זה שהמצב הקיים היום לא מחלק 1000 flat שקל לכולם, אלא הוא לפי מבחן הכנסה. תתקן את הקריטריונים הקיימים היום, וקיבלת את אותו הדבר בדיוק, מבחינת, כי מה אתה אומר,

רפי מלניק: ממש לא.

יובל אלגרבל: אז תסביר לי למה לא, אני לא הבנתי.

רפי מלניק: אני אגיד לך למה לא, משום שכדי לתת פתרון כזה, הוא צריך שיהיה לו גנים. אין לו גנים כאלה, אין לך.

יובל אלגרבל: בוא נשתמש בגנים הקיימים. גם אני אומר את זה. הוא אומר אותו דבר, אני רוצה לחדד,

מנואל טרכטנברג: חברים, אתם אומרים ככה: כל בן אדם שהוא עובד, לצורך העניין, כל הורה שעובד לצורך העניין, יקבל 1000 ש"ח, החלק הזה מוסכם על כולנו. אם הוא משתמש בכסף הזה כדי לשים את הילד בגן שהוא מפוקח, יש לו מחיר מפוקח. אמרת כן, מחיר מפוקח.

יוג'ין קנדל: לפי דעתי, הגנים האלה לא ייכנסו לפקוח, אין להם שום תמריץ לגנים הפרטיים האלה להכנס לפיקוח.

רפי מלניק: וואוצ'ר זה כסף.

מנואל טרכטנברג: רגע, רפי, אני רוצה להבין מה שאתה מציע. האם אתה אומר שכל דיכפין יקבל את הוואוצ'ר ללא קשר לאן הוא שולח את הילד?

רפי מלניק: כל זוג הורים שיש לו ילדים בגילאים האלו, יקבל וואוצ'ר ששווה 1000 ₪ לחודש.

מנואל טרכטנברג: ואיפה הוא יכול להוציא את זה?

רפי מלניק: בכל גן, או שהוא קיים ומפוקח או אם הוא לא מפוקח והוא פרטי, הרי שהגנת הראשית או הגן הראשי מקבל את הוואוצ'ר הזה ומסכים להכנס לפיקוח.

שלומי פריזט: אז זה גן מפוקח. זה אותו דבר.

יוג'ין קנדל: זה מאד פשוט, זה היה עובד אם כל הגנים היו זהים. אבל בגלל שגנים הם לא זהים, הגן שגובה 3000 שקל והגן שגובה 800 שקלים, הם שני יצורים שונים לגמרי, אי אפשר לעשות פיקוח כזה מה שרפי מציע, אחיד. כי אם אתה תעשה פיקוח של 1000 אז הגן של 3000 יגיד תודה רבה, אני היום מקבל 3000 ואני אמשיך לקבל 3000. הוא לא ייכנס ואתה לא תתן לאף אחד שום דבר. הגן שהוא ממילא גובה מעט, הוא עוד יקבל ויעלה את המחיר. לכן אנחנו לכולנו יש מודל תחרותי שכל הפירמות הן זהות בראש ככה. אבל זה לא ככה. ולכן זה קושי גם של המודל של גל. אני חושב שלגל יש יותר כלים להתאים, והוא רוצה לבנות, הוא רוצה להגדיל את ההיצע. המודל של רפי הוא מאד יפה, ואפשר להגיד, יש לו שתי אופציות. אופציה אחת לתת לכולם, אופציה אחרת לתת רק לאלה שגובים פחות מ-X

ואז אתה תתן לחלק קטן מהאוכלוסיה, כי רק גנים שלוקחים 15 ילדים פר גננת, יוכלו לקבל את זה, כי זה מה שייתן להם את, כי הם עדיין יקבלו את אותו סכום. אחרת, אם אתה תתן לכולם, זה יעלה את המחירים. זה עדיין יהיה סבסוד, אבל זה יעלה את המחירים. זה יעלה את המחירים וזה יעלה את ההיצע.

רפי מלניק: אני יודע דבר אחד נורא פשוט, בתוכנית שלי בראשון לינואר 2012 200 אלף ילדים מקבלים תלוש לבית. או.קי? זה פתרון מיידי למחאה. זה 1000 שקלים לנטו מתוך המשכורת שלהם. אם אתה אומר לי שזה אותו דבר, אני רוצה לשמוע מה קורה ב-2012, מה פתרון ההיצע, איך בונים את זה, אני שמעתי פה רק הסתייגויות שזה ייקח זמן, שההיצע אני לא יודע אותו, ואני לא יודע איזה פתרון. המסר שייצא מהוועדה להורים האלה יהיה מסר מבולבל ולא אמין. הוא יהיה מסר שיהיה, אתם בעוד חמש שנים תקבלו פתרון.

מנואל טרכטנברג: יש פער גדול בין ההיצע והביקוש.

רפי מלניק: אני לא יודע שיש פער גדול. ממש לא יודעים. לא יודעים. יוג'ין קנדל: אני שם בצד את שני הקריטריונים. מי שמחזיק בוואוצ'ר יכול לשנות את ההיצע שלא מתאים מבחינת הפיקוח על הסטנדרט ועל המחיר. ההבדל בין מה שאתה מציע, זה שהפרט יחזיק בזכות מוחשית, רק שהוא לא יוכל להשתמש בה,

רפי מלניק: למה אתה אומר שלא?

יוג'ין קנדל: לא יוכל, אלא בהתקיים התנאים שהם אותם תנאים שגם המודל שמוצג פה, אותם קריטריונים שדורשים שהזכאות לזכות למחיר מסובסד תותנה בהיצע של פיקוח על הסטנדרט ועל המחיר, ההבדל בין מה שאה מציע, זה שאנשים יחזיקו

בוואוצ'יר ועד שלא יהיה היצע מתאים, יעשו עם זה, אתה יודע, זכות ולא יוכלו לעשות אתה כלום, לבין המודל הזה שאומר: לכל אחד מהאוכלוסיה שעומדת בקריטריונים, יש זכות למחיר מסובסד למוסד מפוקח, והם יוכלו לעשות את זה בהנתן קיצור של התור. עכשיו השאלה היא מהם התמריצים לקיצור התור. צריך להיות גם אצל הפרטיים והם מוסיפים על זה גם סיוע של המדינה, לבוא ולהכנס אל המחיר המסובסד והסטנדרט המפוקח. מצד אחד יבואו הגנים הפרטיים שיכולים לבוא עכשיו עם הוואוצ'יר ולראות את זה בעיניים, אצלם אותו דבר, הקהל השבוי שהיה עכשיו נתון רק למוסדות ציבוריים מסוימים, הוא משתחרר והקהל השבוי הזה לפי הניתוחים שלהם הוא הרבה יותר גדול מהקהל שהיום נמצא בתוך מעונות הציבוריים והוא משתחרר, והקהל הזה אמור להפעיל את אותו לחץ.

רק דבר אחד לתאום הציפיות. גם במודל שלך וגם במודל שהוצג פה, עשו את זה, אנחנו יודעים שיש פער גדול בסטנדרט, אנחנו יודעים שחוק הפיקוח לא חל, אנחנו יודעים שתהליך של בנייה והקמה גם של פרטיים וגם בבנייה ציבורית לוקחת זמן, ואם רצית באמת לדעת מה האימפקט ומה הזמן, גם בוואוצ'יר שלך וגם במודל שלהם זה לא ב-1.1.2012 זה כנראה הרבה הרבה אחרי זה.

רפי מלניק: אני חולק עליך, אני חולק על ההערכה שלך. אני חושב שהמדינה לא צריכה לבנות הרבה. מעט מאוד. יש אלפי גנים פרטיים שעובדים. לא, הם לא אומרים את זה, הם לא יכולים להסתמך על זה. ההבדל הוא לעשות את זה דרך השוק או דרך איזשהו מנגנון מלמעלה.

יוג'ין קנדל: יש פתרון יותר פשוט למה שרפי מציע, כי במקרה שלך אין שום צורך שזה יהיה וואוצ'ר. אתה רוצה להגיד,

רפי מלניק: אני אמרתי וואוצ'ר במרכאות.

יוג'ין קנדל: לא, אבל וואוצ'ר אתה יכול ללכת אתו רק לגן. תתן לכל ילד של משפחה עובדת אלף שקלים.

רפי מלניק: לא לא, ממש לא.

יוג'ין קנדל: מה המטרה שלך, אתה רוצה להכריח את אמא שלו ללכת לעבודה או שאתה רוצה לעזור לה?

שלומי פריזט: היא כבר הולכת לעבודה.

יוג'ין קנדל: אבל אם היא לא רוצה ללכת לעבודה?

מנואל טרכטנברג: אפשר לתת נקודת זיכוי לאבא.

רפי מלניק: זאת האלטרנטיבה, כן, זאת אלטרנטיבה.

יוג'ין קנדל: לזה אני בדיוק מגיע. אבל לפי דעתי, הדבר הזה הוא לא ישים,

כי הוא ישאיר את החלק הפרטי שהוא ממילא יותר יקר ויותר

איכותי או אני לא יודע, יש לו לפחות את השם, והוא מה

שפותח את היצע, או סוגר על הפרשי ההיצע בין נעמ"ת לויצ"ו

וכאלה, הוא זה שיישאר לא מפוקח וללא תקצוב. אבל אני

חושב, לא משנה, אני בגדול די תומך בזה. אני חושב שהמדינה

צריכה להסדיר את הנושא הזה. המדינה צריכה להגדיל את

ההיצע. כי בסטנדרטים לבנייה, אם אנחנו נעשה תוכנית

גדולה, עדיף או יותר קל לתכנן תוכנית גדולה אחידה מאשר

בכל מקום להיאבק. אבל כל הדבר הזה ייקח זמן, ולכן אני

חושב שאנחנו צריכים, אני מסכים עם רפי, ופה היה לנו דיון

היום בבוקר, אני מסכים עם רפי שאין פה שום דבר, או כמעט

שום דבר שניתן, בטח לא עד שנת הלימודים הבאה, אבל גם

בשנת הלימודים הבאה, זה ייקח הרבה זמן, בהנתן בניית

תוכניות, בממוצע זה לוקח שש שנים, נניח אנחנו נקצר את זה לשנתיים, עדיין אנחנו מקבלים משהו בשנת הלימודים שלוש שנים מעכשיו. לכן אני חושב שאנחנו צריכים לפחות יש פה מס הכנסה שלילי שאתם דיברתם עליו, שאני מעדיף שחלק מהכסף ילך לשם, בדגש על ילדים בגילאים האלה, ולא דווקא מספר הילדים אלא דווקא גילאי הילדים, כי שם יש את הפירמידות האלה. דבר שני, זה נקודת זכוי לגבר שהיא בעצם משלימה בטווח של ההכנסות את התוספת, שהיא מתווספת דרך אגב למשהו שהולך להכנס בשנה הבאה, נקודת זיכוי לאמא, נוספת על הילדים בין 5-0. ז"א שאותה משפחה תקבל, אם יש להם שני ילדים נניח, הם יקבלו 1000 שקלים, לא לילד, אבל 1000 שקלים בכל זאת זה לא משהו מבוטל.

מיכל עבאדי: אני קצת יצאתי מבולבלת, כי לא כל כך הבנתי את הזכות. גם בתור אמא, אני רוצה להגיד לך, לי אין אמונה בכל המסגרות האלה, לכן הילדים שלי גדלו עם מטפלות. וקיבלתי אישור מפנינה ואז אני מרוצה. דאגתי לעתיד שלהם. אבל דבר אחד אני רוצה להגיד לרפי, שאני עוד לא מצאתי את שיווי המשקל ולא הבנתי אותו מהדיון. הפחד שלי שאם נפזר את הוואוצ'רים היכולת שלנו, כולם יתפעלו מזה, אי אפשר יהיה לקחת את זה בעתיד, והיכולת שלנו לדאוג לאיכות תהיה נמוכה. ואם אתה שואל אותי כמדינה, לא כי מה אנחנו אוהבים לתת לאזרח ולצאת נחמדים בוועדה, התפישה הכללית שבשרותים חברתיים של מדינת ישראל, אני לא יודעת איך זה אצל אסתי, אבל במשרד הבריאות תמיד יש הקפדה לא לתת וואוצ'ר אלא לתת שרות. כי שרות הוא מפוקח, לשרות יש סטנדרט, ואני התפישה שלי שמדינה צריכה לדאוג לסטנדרט, לאיכות ולפיקוח.

גל הרשקוביץ : באנו מאותו מקום.

מיכל עבאדי: כן, באו מאותו מקום, אני וגל תמיד פיקחנו על זה, ולכן אני מבינה את מה שרפי אומר, רפי אומר, אבל רוצים לראות את ההישג פה, אם חסרים מעונות באלפים, אז אין לזה שום משמעות מה יראה האזרח. אז גל, צריך לענות על זה, התבלבלתי, לא הבנתי ממה שאמרת. אבל אני תומכת בכס באיכות. אז עכשיו תסבירו לי איך אתם מרבעים את המעגל. כי אפשר להבין ממה שאמרתם, אי אפשר להבין.

פנינה קליין: אני קצת משתדלת לצמצם את דברי, כי אני שומעת שיש הרבה שעות פנינה, אז אני ככה, מנקודת מבט של איש מקצוע בתחום, מה שחשוב לי, שמה שיינתן להורה כעזרה פיננסית, יינתן באופן שיאפשר יחד עם ההקלה הכספית, לפקוח עין על מה קורה לילדים. זאת חובתנו הלאומית. לא משנה איך שנעשה, מה שנעשה, זאת חובה.

עכשיו, רק רבע מהילדים בארץ נמצאים במסגרות של מעון פרטי, ציבורי, קראנו לזה פעם פרטי ופרטי פרטי וכו'. רוב הילדים וזה מדהים, רוב הילדים נמצאים במסגרות פרטיות שאנחנו יודעים – לא יודעים. יש בעיה של היצע, נכון, ודובר על זה ואני לא אחזור על זה. אני בעד בינוי וכו'. נכון למחר מה קורה מחר? אנחנו צריכים לעזור למסגרות הפרטיות שקיימות, לקבל איזשהו אישור, ויש איזה משהו תקוע מבחינת חקיקה, לא יעלה כסף, ולקבוע לתקופת מעבר בלבד, לא לנצח נצחים, להגיד חמש שש שנים, צריך לקבוע, לאפשר למסגרות האלה לפעול. אז יהיה סלון יותר קטן, פחות חשוב. אבל שמישהו יפקח, ייכנס לראות מה קורה, ושני דברים יחד: צריך להיות פיקוח על מחיר ביחד עם התמיכה שאנחנו נותנים.

כי מה קורה? אסיפת הורים בתחילת שנה, רבותי, הורים באים להכניס את הילד בספטמבר, המנהלת של המעון הפרטי, המסגרת הפרטית אומרת; עליה ב-20%. למה? כי ככה, זה מקום פרטי. אז אנחנו חייבים לסגור בפיקוח על המחיר, באיזושהי דרך, עם הסובסידיה, אחרת כל הסובסידיה שלנו תלך, תתנדף בגלל שתהיה הרגשה שזה ממילא לא עולה להורים, אז מה איכפת, אפשר להעלות את המחיר. זאת החשיבה. איכות, לעצור למעלה יחד עם חקיקה לגבי: או.קי. מסגרת פרטית, לא ניתן לכם סנקציה, אין להם את האסלה הקטנה לילדים, תכניסו, לא נורא, או משהו כזה, לא נורא, אפשר לחיות עם זה.

גל הרשקוביץ: כמה מילים לגבי המימון. אני מאמין במוצר ציבורי שאם המדינה מסבסדת אותו, אז יש בדיוק שתי אפשרויות. אין שלישית. אפשרות אחת אם הוא תחת הפיקוח הממשלתי, אז הוא יכול להיות מסובסד בין 0 ל-100. הוא יכול גם להיות מסובסד 100. זו כבר החלטה ממשלתית. אם הוא לא תחת פיקוח, הוא משולם מהשקל הראשון מהכיס הפרטי. אין באמצע, או כאן, או שם. זהו בדיוק, מחר בבוקר אני אגיד לך על אותו משקל, בדיוק אותו דבר, בוא ניקח טופס 17, רפי, זה סבסוד, זה וואוצ'ר ממשלתי, בוא ניתן אותו ושילכו לאסותא וישתמשו בו. לא. פשוט לא. הפרדה. או פה או פה. וזה העיקרון. אז נכון, לפעמים כשהולכים לדרך נכונה, היא יכולה לקחת יותר זמן, אבל היא הנכונה, ולפעמים הדרך הקצרה היא דרך שבסופו של יום גורמת לעיונים, לבעיות ולכשלים. יחד עם זאת, רפי לשיטה הזאת או לפי מה שאני אמרתי כרגע, לא איכפת לי להיות בקצה השני, שניתן סבסוד ל-3-1, נצא

החוצה, אין פיקוח, תודה רבה. לא, תתן דרך זיכוי מס הכנסה, איך שאתה לא רק רוצה, ובסופו של דבר תצא החוצה לגמרי. אבל בהקשר הזה נכון, זה יכול לקחת זמן. יש דרך, יש כיוון ויש שינוי בהקשר הזה.

לעומת זאת, מה יכול להיות שתגיד ב-3-4? יכול להיות שתגיד שהסבסוד יהיה מלא, דהיינו, נגיד ואם נגיע לכיוון של חינם, שם מבחינת זמן המימוש אתה יכול להיות בתהליך יותר מהיר בהקשר הזה, כיוון שפה אין לך שום בעיה. אם תחליט שאתה ב-100, אז אתה לא נכנס לוואוצ'רים. אתה יכול ליישם יותר מהר. זו אותה משפחה, מה זה משנה? אז 1-2, 3-4 לכסף אין צבע בהקשר הזה. ז"א זה יכול לבוא בטווח הארוך יותר מכאן וזה יכול לבוא בטווח הקצר יותר מהכיוון הזה, בואו לא נשכח שאנחנו יצרנו בסיס יותר רחב ב-3-4 ואולי גם ב-5 ומעלה. ז"א בואו לא נשכח שזה לא רק ה-1-2, טווח ארוך וכיו"ב. אז אפשר להגיד, כן, פה מדובר בטווח יותר ארוך כי זה שינוי מבנה, ופה מדובר באימפקט יותר קצר, שייקח פחות זמן. זה לגבי הנושא של כמה זמן וכיו"ב. בואו לא נשכח שאנחנו משחקים פה כרגע בשלושה הגאים. זה הוצג, בואו לא נשכח, וחלק מהם הם הגאים עם מסגרת זמן שיכולה להיות יותר קצרה מבחינת המימוש שלה, כי פה זה יכול להיות בסבסודים יותר גבוהים. זהו.

שחר כהן: אני חושב שיש לנו בעצם trade off בוועדה להחליט עליו, גדול. כמה אנחנו רוצים לשפיע את איכות המעונות לעומת כמה שאנחנו רוצים להוזיל את המעונות. בסופו של דבר, אם הולכים עם הגישה של שיפור האיכות וזו הגישה של מיכל, גל ופנינה, שבו הממשלה באה ואוכפת סטנדרט מסוים, כתוצאה

מכך מחירי המעונות יעלו. ואז זה הוועדה צריכה להבין. ואני לא נוקט עמדה. אם רוצים להוריד את המחיר, אז יכול להיות שהגישה של רפי תפעל להורדת מחיר, אבל לא בהכרח תפקח על האיכות בצורה הזאת. עכשיו, בהנתן העובדה שהמהלך הכולל שהוצג על השקף, יכול לעבוד אך ורק, וגם אוהד אמר את זה בפה מלא, אם תהיה הגדלת היצע. אחרת בעצם אנחנו מעלים את העלויות על המעון, אבל הממשלה לא תוכל לפקח על המעון, אנחנו נותנים אלף שקל או בסכום מסוים סבסוד, לא לכולם, ואז בעצם אנחנו מעלים את המחיר של המעונות ולא הגדלנו את היצע המעונות, ייקרנו את עלות המעונות לאוכלוסיה ובחלק מהמעונות שדרגנו את הסטנדרט.

אני חושב, כדי שזה יעבוד, הגדלת היצע היא קריטית. בואו נהיה ריאליים. כולנו יודעים שהממשלה לא תבנה מעונות, הרי חוק הסדרים 2012 יעבור, יעשו קיצוץ רוחבי, בלה בלה בלה, מיתון, בואו נקצץ את התקציב להרחבת המעונות. בינוי 100-200-500 זה יקוצץ. או שגם אם זה יעבור, ייקח איזה זמן וזה לא יקרה. אז אני רוצה להציע הצעה חליפית, לתמרץ מוסדות או חברות גדולות לבנות מעונות בשטחם, ויש נגד זה טעונים נגד, שזה עוזר לחזקים, אבל אפשר להגדיר ש-30% מתוך הילדים יהיו חייבים להגיע מתוך מקומות שהם לא מקומות העבודה וכו', כי בעיני, יש פה, אני לא רוצה לעשות את זה, אבל אני יודע שיש פה כשל שוק, לא נוכל להגדיל היצע. לא נוכל להגדיל היצע, אני באמת חושב ככה. בלי מהלך שהשוק הפרטי יבצע את זה, אנחנו לא נוכל להגדיל היצע.

אמירה נוספת שאני רוצה לשים על השולחן, בסופו של דבר כדי שהסבסוד יהיה אפקטיבי, הוא צרי להגיע לאוכלוסיה שאליה

רוצים לכוון. כיום, מתוך המיליארד ומשהו שקל שיש סבסוד לגילאי 0-3, 30% ממנו, ביקשתי נתונים מהאוצר, 30% מהסבסוד הולך להורים שאחד מההורים "עובד" בכולל. 30% מהתקציב הוא לומד בכולל, 30% סבסוד לומד, סליחה, "עובד", ביקשתם נתונים. עכשיו, מעבר לזה, 30%.

אני אומר משהו אחר. אני אעביר לכל אחד מחברי הוועדה את הנתונים, זה מתוך האוצר, אני מוכן להעביר את המייל לכולם. 30% מהכסף. אני מתחבר למה שנאמר קודם, אם אנחנו רוצים, זה 30% מהכסף, ואם אנחנו רוצים לעודד משפחות עובדות, בואו נעודד משפחות עובדות. אם אנחנו רוצים לתת שיעור השתתפות בכוח עבודה, בואו נעודד שיעור השתתפות בכוח העבודה. בעיני זה מאפשר וואוצ'ר יותר גבוה לאוכלוסיות הרלוונטיות וכו', וזה חסם שוק העבודה.

קרנית פלוג: גם ההתייחסות, אני לא יודעת, אני הגעתי קצת מאוחר, גם ההתייחסות לגילאי 3-4 אני לא יודעת אם דיברתם על זה, אבל הכיוון של הרחבה ואוניברסליות ולהתחיל מהאשכולות הנמוכים, נראה לי כיוון מאד נכון. גם התפישה האוניברסלית. לגבי 0-3 גם באופן כללי, אני חושבת שהרעיון של החלת הסטנדרטים גם בהיבט הפדגוגי וההיבטים הבטיחותיים, וגם פיקוח על מחירים נראה לי נכון. לגבי הקריטריונים, אני חושבת שצריך לתקן את הקריטריונים, זה כבר עלה, והשאלה המרכזית מבחינת היישום, זה הקצב שבו אפשר באמת להרחיב את ההיצע. ואני חושבת שהקצב הזה, אם אני צריכה לתת הערכה, תהיה איזושהי החלה של הקריטריונים לאותם גנים פרטיים שיסכימו לקבל עליהם את פיקוח המחירים. לא יודעת מה הפוטנציאל של זה, בגלל הגנים שגובים מחיר הרבה יותר

גבוה, לא בטוחה אם מישהו יעזור להם לשאת בעלויות של הסטנדרטים וכו', בקיצור, לא יודעת מה המרחב להגדלת היצע מיידי שם. אבל יכול להיות שיש איזשהו מרחב, אבל אני חושבת שגם אם זה יקרה, עדיין ההיצע יהיה מוגבל ובהחלט לא יעלה ולא יענה על הביקוש, בוודאי לא יענה על הביקוש, בהנתן שהמחיר בעצם יותר נמוך, אז יכול להיות שאלה שלא יצאו לעבודה בגלל שהגן היה יקר מדי, עכשיו כן ירצו לצאת לעבודה ולשלוח את הילדים לגן במחיר הנמוך, אבל לא יהיה היצע. אז אני חושבת, גל, תן לי בבקשה לסיים. אני רוצה לומר שכאן אין בעיה של תור במקומות שאין בהם גנים. אז יכול להיות שבישובים שאין בהם גנים, אנחנו לא רואים את התור, כך שזה לא אומר שאין בעיית היצע. לכן אני חושבת שלמרות שאני חושבת בהחלט צריך ללכת במסלול הזה, צריך לזכור שזה ייתן מענה בהדרגה, ודרך אגב, גם מבחינת הסבסוד, לא ידעתי ש-30% הולך לאוכלוסיה החרדית, אבל מה שכן ראינו, או יותר, אבל מה שברור, זה שלחמשת העשירונים העליונים, גם אם הם נכנסים לגנים האלה, הם פרטית לא מקבלים שום סבסוד.

נכון שאם המחיר יהיה מפוקח, ואם הם יצליחו להכנס, אז המחיר יהיה יותר נמוך. אבל כמו שכבר אמרנו, יש להניח שזה לא יקרה מיידי. לכן אני חושבת שחייבים לקשור את זה לנושא נקודת הזיכוי לאבות עובדים. הסיבה של לתת את זה לאבות עובדים ולא להתנות את זה בעבודת האם, קודם כל אני נסמכת פה על מה שפנינה אמרה לנו, זה לא ברור שהפתרון המושלם זה שכל האמהות יהיו בעבודה. יכול להיות שחלק ירצו לשלוח למטפלת כמו שמיכל עשתה, ואחרים ירצו להשאר

בבית ובכל מקרה, יש בהכנסה הנוספת הזאת. לכן נראה לי שזה בהחלט צעד משלים ולא תחליפי. זה גם יאפשר לתת איזושהו מענה למעמד הביניים, שעד עכשיו המענה שנתנו לו הוא מאד מוגבל. זה מתחבר בקצה התחתון של ההכנסות עם מס הכנסה שלילי, שאפשר לעצב אותו כך שיהיה רצף ויקבלו אותו גם אנשים שלא ממצים את זכויות המסים שלהם, כי ההכנסה שלהם נמוכה מדי, ויש פה פתרון שהוא הוליסטי לקבוצה שהחלטנו להתמקד בה, שזה קבוצה של הורים לילדים צעירים.

אסתר דומיניסיני: קודם כל הציפיה היא של הסטה משמעותית של סדרי העדיפויות ותקציבים. אז קודם כל צריכה להיות איזושהי אמירה כללית, איזה סכום כולל מקציבים לתחום הזה של חינוך. כדי לייצר איזושהו מתווה ארוך טווח שבעצם המדינה בהנתן שהטענה של הציבור היא שבמשך השנים כל הזמן המדינה הקטינה את ההוצאה הציבורית שלה לתחומים האלה, אז קודם כל אנחנו ברמת המקרו צריכים לבוא ולהגיד אנחנו הולכים להגדיל באיזושהו מתווה את ההוצאה הציבורית לנושא חינוך כאמירה מאד עקרונית, וזה בכלל כפתיח, בלי שאנחנו מבלבלים לפחות את הציבור עם כל מיני סידורים אחרים. כי זה שקיפות, זה רואים וזה אפשר לייצר מתווה גם אם תקציב 2012 סגור, אפשר לסנכרן את זה קדימה.

לגבי הדברים האחרים, היות ושמענו גם ממנכ"ל משרד החינוך, אני הייתי מפרידה לעת הזאת וגם בהנתן שצריכים איזושהם מהלכים ארוכי טווח, בין ה-2-0 כולל לבין ה-4-3. לבין ה-4-3 אמר מנכ"ל החינוך: אנחנו חושבים שזה בעצם חוק חינוך חובה שייך אליו ולא מוצה, אנחנו מציעים להכנס לעניין

האוניברסלי של חינוך חינם, היום אף חינוך חינם הוא לא חינם בעצם, אז גם אין פה לדבר על מאה אחוז חינם, אז זה בעצם אומר מחיר נמוך, להכניס 3-4 לרמה אוניברסלית, מנואל טרכטנברג: זה חוק חינוך חובה במבצע.

אסתר דומיניסיני: בדיוק, בסוף עונה שהעלו בינתיים את המחיר. כמעט חינם. אז א. צריך לשים איזשהו in put ומשרד החינוך אומר שזה הכיוון שלו, והם ערוכים ויש אפילו תאום בין הגופים, לבוא ולהגיד: השכבה הזאת של 3-4 שהיא בעצם הכניסה למערכת הפורמלית והיא קריטית לשקל השולי שאומרים שזה יותר חשוב אפילו מהתיכון וכו', אני לא יודעת, יש מחירים על זה, לבוא ולהגיד: פה שמים תוספת ציבורית משמעותית כדי להכניס את זה למסגרת אותו חוק חינוך חובה, חובה אבל לא חינם.

הדבר השני זה הנושא של 0-2 כולל. תראו, אני לא מתמצאת במעונות, קיבלתי חומרים על ויצו, אין ספק שהפיקוח וכל הדברים האלה ייקרו ויחייבו את כוח האדם ואין מספיק והכשרות ומבנים וקטנים, זה סיפור שיעלה הרבה ובטוח לטווח הראשוני לא יוזיל את המחירים אלא יעלה את המחירים. על זה אין וויכוח, והם כולם מודעים. עכשיו, מה יותר פשוט? לעשות שני מנגנונים. אחד, כבר השנה הזאת או בשנה שעברה, נקבע שב-2012 תתחיל להיות נקודת זיכוי, זה בחוק, שמ-2012 יש נקודת זיכוי לאם עובדת. ואם העובדת, עכשיו, א. אם רוצים להכנס כבר למסלול הזה ונקודת זיכוי עבור כל ילד היום זה 202 שקלים או משהו כזה, אני שאלתי בדיוק את האוצר אתמול אם זה מתוקצב או לא מתוקצב.

עדי ברנדר: לאמהות יש 8800 אמהות שיהנו מזה בכל המדינה.

פנינה קליין: לא, כמה זה בנטו?

אסתר דומיניסיני: 202 שקלים זו נקודת זיכוי. אז אפשר במסלול הזה ללכת.

עדי ברנדר: יש בכל המדינה 8800 נשים שייהנו מנקודת הזיכוי הזה באופן חלקי או מלא.

אסתר דומיניסיני: אז א. אם נקבע כבר בחוק והמסלול קיים, של נקודת זיכוי אחת אפשר להתחיל במתווה של עוד חצי נקודה או עוד 2 נקודות, שזה אז יעלה את זה ל-400 שקל, תלוי במספר הילדים, כי צריך לעשות capping כי אחרת זה יכול להגיע לסכומים גדולים. ב. יכול להיות שאפשר להרחיב היום צו הרחבה, הרי המדינה חתמה הסכם והיא אומרת שכל מעביד צריך להשתתף בין 300 ו-500 שקל בהוצאות לילדים עם מטפלת. עכשיו, יכול להיות שאפשר לעשות צו הרחבה גם על מעסיקים פרטיים, אז מקומות עבודה, במקום שיקימו מסגרות שלהם, המעסיק יכול בצו הרחבה שיכול שר התמ"ת להרחיב, להגיד שכל מעביד יסייע במימון הוצאות ילדים בין 300 ל-500 ₪. אנחנו הולכים לייקר עוד הוצאות של שוק העבודה. בסדר, אבל זה לא, אני אסתכל אח"כ רוחבית. הרי בסוף נצטרך להסתכל רוחבית מה משיתים על כל האוכלוסיות ולא סגמנטרי כמו שאנחנו דנים.

פנינה קליין: אבל זה לא ממצה.

אסתר דומיניסיני: דקה, לגבי אלה שבסופו של דבר השכר שלהם לא מאפשר להם נקודת זיכוי, אז פה צריך ללכת באפיק של מס הכנסה שלילי וכן לתת להם את אותו סיוע במסלול של מס הכנסה שלילי בנושאים האלה. זה משהו שהוא מיידי, כי אנחנו צריכים להראות גם משהו שהנה עכשיו, אפשר לעשות את זה

כהוראת שעה, עד שיבשילו כל הדברים האלה של הצפה ושל בנייה וכל הדברים שהם ארוכי טווח, כי בסוף צריך להראות למחר בבוקר מה האנשים האלה מקבלים. זו יכולה להיות גם הוראת שעה. תודה.

מנואל טרכטנברג: כן, אודי, ממש הערות קצרות כי אני רוצה לסכם. אוהד רייפן: ממש הערות קצרצרות. קודם כל לגבי מה שנאמר, חשוב לי מאד להגיד, זה ממש לא האגינדה שנתתי. (מדבר ללא רמקול) אם אשתי ואני נקבל וואוצ'ר עוד כמה חודשים, שבא ואומר לנו שיש לנו זכאות של 1000 שקלים בחודש, אם אנחנו הולכים למעון שהוא מפוקח מבחינת הסטנדרט ומפוקח מבחינת המחיר, נורא נורא נשמח, ואז יום אחד אחרי זה נלך ונחפש את המעון הזה, ונגלה שבאף מעון שמפוקח מבחינת סטנדרט ומבחינת מחיר, אין מקום. ואז אנחנו נחשוב שהמדינה היא מדינת חלם ונכעס הרבה יותר מאשר מדינה שתבוא ותגיד לנו: חברה, העניין הזה ייקח זמן. גם אם אנחנו מחר נחליט שאנחנו סוגרים את חי"א, ולוקחים 15 מיליארד שקלים ונותנים את 0-3 חנים לכל הילדים, לא יהיו מקומות במקומות שגם מפוקחים גם מבחינת מחיר וגם מבחינת סטנדרט, לא השנה ולא בשנה הבאה לילדים מ-3-0 אלא אם כן נשים אותם במסוקים. וחייבים להתמודד עם הסוגיה הזאת.

אמיר ברקן: אני חשתי איזושהי צרימה, בגלל זה ביקשתי לדבר לאורך ההצגה. התברר לי מה צרם לי, מתברר שיש פער בין הרטוריקה לבין הכלים. ז"א בין הרטוריקה לבין הכלים, כי ברגע שאתה מדבר על רטוריקה שמופנית לאנשים שעובדים, שמשלמים מסים, מעמד ביניים ובסוף הכלים יותר מותאמים

לשכבות יותר חלשות, אז זה צורם. אז אפשר לתקן את הרטוריקה או לתקן את הכלים, אבל אני חושב, גל הרשקוביץ: אתה מדבר על עשירונים תחתונים?

אמיר ברקן: לא לא, אני מדבר על 2-0. או 3-0. לכן ההערה שלי, אני לא קובע פה עמדה, ז"א יכולה הוועדה לבוא ולהגיד, ואז זה בסדר, לכן זה צרם. אני רוצה עוד דבר אחד להגיד, וזה מנסיון אישי של חברים וחלקכם פשוט עשו את זה מזמן. באזורים של העגלות, אני מדבר על מרכז ת"א, הרצליה, גבעתיים, חולון, ראשון, האזורים החדשים יותר, אני לא חושב שלהורים כל כך חשוב הסטנדרט. הם בודקים את הסטנדרט. תאמינו לי, האמהות והאבות היום עושים בדיקה מאד מדוקדקת של הסטנדרט, והם לא סומכים בדיוק על המדינה שתקבע את הסטנדרט. אני אומר את תחושת. ז"א היום כשאמא מאזור הזה שאני מדבר, של אותו מעמד שעובד וזה וזה, וכל הדברים האלה, ההכנסה של ילד למסגרת בגיל שנה או שנה וחצי, זו החלטה דרמתית. המחקר שעושים שם הוא הרבה יותר מאשר אלף מפקחים של משרד התמ"ת שתשלחו. תאמינו לי, מנסיון אישי. לכן צריך גם את זה לקחת בחשבון.

מנואל טרכטנברג: אני רוצה עוד פעם בקצרה לסכם. תראו, קודם כל אני רוצה להגיד מילה טובה לאוהד ולצוות ולגל על העבודה ברקע, שהובילה למקום הזה. זה לא טריוויאלי להגיע למקום שהגענו אליו, ואם מישהו היה מספר לפנינה, לא לי, לפנינה, לפני חמישה שבועות, שזאת היתה המצגת שהיתה מוצגת ע"י אנשי אגף התקציבים, היא או שהיתה מתעלפת או שהיתה צוחקת מאתנו. באמצע. ובאמת, אוהד, כל הכבוד. גל, אני באמת אומר כל הכבוד, זה דבר גדול שקורה כאן. אנחנו מתווכחים על

הניואנסים של משהו שהוא מהלך דרמטי בכללותו. על זה אנחנו מדברים.

אני רוצה להגיד כמה מילים על המעטפת של זה, להשקפתי. שימו לב, אנחנו מדברים ונדבר על כמה כסף, מי אמר, אסתי? נדבר, הרי הכסף יגיע, בסוף צריך לשים את המטלטלין על השולחן. אבל כולנו מבינים שמדובר על הרבה מאד כסף כאן. כל מהלך כזה הוא מאד יקר. כל אחד מבין ותכף נראה את ההמשך, שמירב הכסף שנשיב בתוך התקציב ילך לדבר הזה. אז אנחנו מדברים על הרבה מאד כסף, בטח בערכים של מדינת ישראל, בטח במונחים של האילוצים התקציביים שיש לנו, שהולך למה בדיוק? לגילאים הצעירים, לאמור 0-9 ובפרט 0-5, 5-9 זה רק העניין של יום הלימודים הארוך.

למה? וצריך להגיד מילה, משתי סיבות עקרוניות. הראשונה היא שאנחנו מבינים כיום יותר מבעבר, את החשיבות הקריטית של הגילאים האלה להתפתחותו של הילד ובפרט להתפתחותו של הילד שמסוגל ללמוד. אם אנחנו מבינים שאנחנו חיים ב-acknowledge economy ושעתיד המדינה תלוי בדיוק בזה, אתה יודע, אנחנו מדברים על הון אנושי, וזו מן סיסמה כזאת שאתה יודע, זה הפך לקלישאה ולכן אנחנו לא כל כך נותנים את הדעת. בסוף בסוף, זו יכולת של הפרט ללמוד ולהמשיך ללמוד ולפתח את היכולות הקוגניטיביות שלו, אם הדברים האלה נקבעים, והם נקבעים במסמרות ללא תיקון אח"כ, זה מה שמבחין בין הגילאים האלה לבין מה שקורה בגיל 18-25 או 30 ששם אתה יכול במידה מסוימת לעשות תיקונים. ופה אתה לא יכול. אז בעצם אתה דן, אתה יודע, בדבר הכי יקר שיש לעתיד מדינת ישראל. אז יש את התובנה שזה קריטי,

והקריטיות היא ביחס הפוך לגיל. כלומר, בגילאים הכי צעירים זה הכי קריטי ואח"כ זה פחות ופחות. אנחנו הולכים לשים על הדבר הזה הרבה מאד משאבים לא רק תקציביים, גם ארגוניים וכו', כי על זה דיברנו כאן, שזה ידרוש מאמץ אדיר מבחינת המדינה להרים את הפרויקט הזה. זו היערכות שלמה ותכף נדבר על זה. זו אמירה אחת. אמירה שניה, זה שיש פה לגבי הגילאים 0-3 ואני אגיד פה מילה על ה-0-3. אמרתי את זה בצוות. לי מאד מפריעה המילה 0-3 ואגיד למה. כי המשמעות באמירה הזאת, היא שהמדינה לוקחת אחריות מרגע היוולדו של הילד על החינוך שלו ולא כך הוא. ולא צריך להיות כך. כלומר, בהתחלה יש חופשת לידה, זה הכלי שהממשלה נותנת, ובחופשת הלידה יש בה לא רק היבט כלכלי, יש מסר שההורים הם האחראים על השלבים הראשונים של הילד, של התינוק, ושלא יכול להיות אחרת. שלא יכול להיות אחרת! ולכן לי מאד מפריעה המילה 0. כרגע, זה 14 שבועות טלי העלתה את הנושא הזה של הארכת חופשת הלידה. אני חושב שצריך לתת את הדעת, זה לא יביא לפתרון, לשינוי דרסטי, אבל אני חושב שאם היינו אפילו מאריכים בשבוע אחד, אני רוצה להגיד למה זה חשוב, כי זה מסר, והמסר הוא שאתה עובד בשני כיוונים. בכיוון אחד אתה אומר המדינה לא לוקחת אחריות על התינוק מיום היוולדו. ואתה שואף לכך שההורים כולל האבא, ואני חושב שמה שאמרת אולי, ששבוע יהיה רק לגבר, לאבא, אם הוא מממש כן או לא, זה גם מסר. אני חושב שבהרבה מאד, אני הייתי שמח מאד אם היה לי שבוע כזה כשנולדו הבנות שלי. אז אני רוצה להגיד, שיש פה מסר, שאתה זז בשני הכיוונים, בשני הכיוונים המדינה

זוהי, היא לא לוקחת אחריות מגיל אפס. אני הייתי יותר שמח גל אם היו מדברים על גיל 1-2. אבל יש מסרים שהם חשובים גם בשלב הזה בוועדה, מתי המדינה steps in לעניין הזה. אין תחליף לחוס האנושי ולתשומת הלב שבאה מההורים, אלא אם כן אתם חושבים שטבע האדם השתנה, כי אנחנו במאה ה-21. הטבע של האדם לא השתנה. אז את זה צריך יותר לשים על השולחן ולהגיד את זה. אנחנו חיים במדינת אינסטנט שהכל אפשר, תגיד לעשות הפגנה, המדינה תבוא ותיקח את זה, וכמו שאמרתי, יהיו פקידים של משרד ממשלתי או התמ"ת או משרד החינוך, שייקחו את התינוקות בידיים ויניקו אותם. אני לא רוצה לראות את הדבר הזה.

הדבר השני זה הוא שבהנתן, כבר את המסר הראשון אמרתי, הפוקוס על הגילאים האלה, לא מגיל 0 לטעמי, כן אולי עוד שבוע לאב של חופשת לידה כמסר מאד חשוב, צריך לבדוק את העלויות של הדברים האלה, מה ה-trade off אני לא רוצה להתפרע שם.

הדבר הנוסף זה העניין של הסטנדרט והאיכות. אני צרם לי מאד כך שהנושא הזה של 0-3 נמצא באחריות משרד התמ"ת. צרם לי מאד, כי יש בזה מסר, והמסר הוא מסר חמור, שהתינוק או הילד הוא אובייקט שאתה מפקיד אותו במחסן, במגרש חניה, בדרך לעבודה, ונפרד ממנו וגמרנו את העניין. כן, יש סטנדרט. מה הסטנדרט? האם מגרש החניה הוא, אתה יודע, זה מתאים להחנות שם את התינוק. ולא על התכנים, איזה תכנים? Hoe cares? הרי זה אובייקט. זה כמו גור של חיית מחמד. אז כל המסר צריך להיות מאד חזק.

תראו, השבועה הראשונה של הרפואה היתה צריכה להיות גם של הכלכלן וגם של העובד הסוציאלי ושל כל אחד אחר, don't do harm וצר לי להגיד שאני משוכנע שמדינת ישראל כל רגע ורגע, אנחנו גורמים נזק, חלק מזה בלתי הפיך לתינוקות שנמצאים במקומות לא מפוקחים, לא עם סטנדרטים וכו'.

אני רוצה להגיד לך ברקו, שאתה טועה בגדול. תן לי להגיד לך למה. אין דרך שההורים יכולים לדעת, זו בעיה קלאסית של א-סימטריה באינפורמציה. הרי מה, אתה יודע, זה כמו שאני אמרתי, אני כהורה, מישהו עשה לי בית ספר של הורות. אני ידעתי מה יראה תינוק בן שנתיים שלא קיבל את תשומת הלב ואת החום האנושי שדרוש לו? אתה חושב שיש מישהו מבין ההורים האלה שיודעים את זה? אם כן, אז אתה יודע, אתה חי בעולם שכולו טוב, כמו שליברמן אומר, שואלים אותו מה שלומך, הוא אומר: גן עדן. אז זה בסדר. זה בסדר. אין א-סימטריה באינפורמציה. אז באמת, זה קלאסי הבעיה של א-סימטריה באינפורמציה בדברים האלה, ויתירה מזאת, אפילו אלה שנותנים את השרות, לא יודעים מה שהם נותנים. מה אני יכול לבדוק, את הצבע של הקיר? מה אני יכול לבדוק, שזה תחום שאפילו בפן המחקרי הוא תחום חדש בעצמה שלו. אז יש פה בעיה קשה וצריך לשים – אני אומר לכם יותר מזה. אני לא רוצה הרחבה של ההיצע, אלא אם כן זה הולך חזק מאד עם שדרוג של האיכות והסטנדרטים. להפך, בואו נלך לאט על זה, כדי שלא ניפול לאותן טעויות שהן אח"כ בלתי הפיכות מהבחינה הזאת.

יש פה שילוב חזק מאד עם שוק העבודה – כן וצריך לעודד את זה. תראו, אתם אמרתם אמירות, אני חותם על כל מילה

בהקשר הזה. אמרנו, קיבלנו, ההחלטה היחידה שקיבלנו בוועדה הזאת מהישיבה השניה, קיבלנו שתי החלטות: אחת, שאנחנו לא פורצים את המסגרות התקציביות. שניה, שאוכלוסיית היעד זה משפחות עובדות עם ילדים בגילאים הצעירים, ודגש על ילדים צעירים. קיבלנו החלטה כזאת. עכשיו אני אומר לכם את זה, אנחנו נהיה קונסיסטנטיים עם זה עד הסוף בכל הצוותים. בכל – תקשיבו טוב – בכל הצוותים, ואני ער מאד לכך שיש אילוצים פוליטיים. האילוצים הפוליטיים יצאו החוצה אח"כ. אני אמרתי שאנחנו קיבלנו החלטה בוועדה הזאת וזה בכתובים. ההחלטה היא שאוכלוסיית היעד היא אוכלוסיות עובדות, האוכלוסיה העובדת, משפחות עם ילדים בגילאים, בדגש על הגילאים הצעירים.

אני לא ארחיב, אבל אנחנו נפעל לפי ההחלטה שאנחנו בעצמנו קיבלנו בעניין הזה, ואני לא אחשוש ולא תהיה הפחדה כלפי הוועדה על העניין הזה, כי לא אנחנו נעשה שקר בנפשנו ונסתור החלטה שכבר קיבלנו, ואני לא חוזר אחורה בעניין הזה. נתמודד עם ההשלכות הפוליטיות, אנחנו לא מי שיקבל את הדו"ח יצטרך להתמודד עם זה. אז זו גם אמירה.

הדבר השלישי, רבותי, הדבר הנוסף שאני רוצה להגיד, זה לגבי נקודת הזיכוי. אני חושב שלאור מה שנאמר כאן והקונצנזוס, אלא אם כן זה לא קונצנזוס, אני מוכן לפתוח את מחדש, אבל כל מי שהתבטא בנושא הזה, התבטא חזק על העניין הזה של הצורך בנקודת זיכוי, אם הבנתי נכון להבא, כדי שיהיה מיצוי, שאם לא, המיצוי הוא נמוך מאד. אם ככה, מה שאני מציע, זה

שאת האמירה הזאת הולכת לצוות המיסוי, יוג'ין. כלומר, יש פה בוועדה סנטימנט רפי מלניק: צריך להיות מיסוי.

מנואל טרכטנברג: בסדר, כל מה שאני אומר, זה שיש פה אמירה חזקה שלי לא היתה ידועה בעצמה הזאת, והאמירה הזאת מונחת לפתחה. תקשיב למה שאני אומר, תחת אותן מגבלות. כלומר, זה עניין של סדר עדיפויות בתוך השימושים בוועדת המסים, בצוות המסים, וזה בסופו של דבר יבוא לכאן להכרעה.

גל הרשקוביץ: צריך לבדוק.

מנואל טרכטנברג: מה שקיבלנו כאן זה תמונת מצב של עצמת ההעדפות בנושא הזה. אנחנו לא נקבל החלטה כאן, אבל אני אומר, קיבלנו תמונה של הדבר הזה.

עוד כמה אמירות: מכיוון שהנושא של 1-2 אני אקרא לזה כך, של הגילאים האלה, הוא נושא מורכב, הוא נושא שצריך להעביר סמכויות שזה דבר קשה ביותר, צריך לקבוע סטנדרטים, צריך להפעיל חוק שעדיין לא עבר, וצריך כן לתת מרחב לאכספרימנטציה בשוק. כי אני, רפי, אין לי מושג איך זה צריך, מה המינון שצריך להטות שם ציבורי, פרטי, פרטי פרטי וכו'. אף אחד מאתנו לא יודע מה צריך להיות שם. בהנתן ש – שים לב – בהנתן שאין פה אמירה ש-0-3 או 1-2 הולך להיות כמו חוק חינוך חובה חינוס. אין סרט כזה. אנחנו לא שם, גם לא צריך להיות שם. בהנתן שזה המצב, אנחנו צריכים לתת מרחב תמרון לכוחות השוק ולכוחות הממשלה לפעול ולראות איך המרחב הזה מתפתח.

לכן, כאן המהירות היא מהשטן, אבל זה נכון שזה יוצר בעיה מבחינת האימפקט המיידני. אני לא רוצה להקריב את איך

ייראה הדבר הזה לאורך זמן מבחינת האיכות, מבחינת איך הוא יראה וכו', כדי לשלם לגחמות המיידיות שקיימות בציבור. אבל מה, צריך לתת מענה. לכן אני חושב שהעניין של נקודת זיכוי זה יכול להיות המענה המיידית, ואז זה עניין של מינון, של איך אתה מפעיל ואולי גם העניין של מה שנאמר על מס הכנסה שלילי, שזה משלים את התמונה הזאת. בסוף זה בכיס באופן די מיידית.

כשאנחנו מדברים על העברה למשרד החינוך, זו העברה למשרד החינוך, האחריות המיניסטריאלית המלאה, הרי אי אפשר לחלק אחריות מיניסטריאלית. או שאתה אחראי לנושא או שלא, אלא מה, שיש עוד שחקנים, ומכיוון שזה נושא שאנחנו לא יודעים מה יהיו הפרמטרים של האיחוד וזה, צריך נורא להזהר שלא נפתח פה חזית שאח"כ אנחנו נהיה בחשיפה מטורפת. לכן אני בנושאים שיש להם השלכה תקציבית, האוצר צריך להיות מעורב בקבלת ההחלטות וקביעת המגבלה, משרד התמ"ת צריך להיות מעורב בנושאים שהם רלוונטיים למשרד התמ"ת וכו', אבל האחריות האד מיניסטריאלית לא ניתנת לחלוקה. וזו צריכה להיות אמירה מאד ברורה, כי אם לא, אתה יודע, זה יהיה מן ייצור שנופל בין הכסאות ושוב פעם נהיה באותה צרה.

היו עוד כמה הערות. תרשו לי שניה להסתכל. אני חושב שאלה רוב הנקודות שעלו. אני חושב שאלה הנקודות שעלו, אבל אני חוזר, שימו לב שפה התקבלו, בעצם קיבלנו בקונצנזוס או בהמלצה, את היודע, אנחנו לא מצביעים, את ההחלטות נקבל במרתון, אבל הכיוון שאנחנו הולכים הוא דרמתי מכמה היבטים. א. הפוקוס על הגילאים האלה, ב. אוכלוסיית היעד –

רבותי, על המשפט הזה אני לא יודע אם אתם מבינים מה שאני אמרתי, אבל יש לזה השלכות כבדות משקל, אני לא יודע איפה אנחנו נמצא, אבל זו אמירה ואמירה מאד מאד כבדה, והיא נכונה, לטעמי. אז זהו. עד כאן, תמשיכו הלאה.

אוהד רייפן: אם תורשה לי הצעה לסדר, פשוט גם כי הבנתי שיש לנו עד 6 וגם בגלל שאני חושב שיש איזושהי סינרגיה בין הכלים האלה, התכוונתי לכל הוועדה יש עד 6, תנו לי רק לרוץ על הכל, מנואל טרכטנברג: על הנושאים האחרים לא נקיים היום דיון, רק שתקבלו preview מהיר, והדיון יהיה בסיבוב הבא, כשנהיה כבר בסיכומים. קדימה.

אוהד ברקן: או.קי. הסוגיות שיש לנו בשוק העבודה, האוכלוסיות שגם מודרות משוק העבודה וגם יש להן בעיה של כישורים של השתתפות בשוק העבודה, התמקדות בחרדים, בעיקר גברים חרדים, מיעוטים, בעיקר נשים ערביות ואנשים בעלי מוגבלויות. עובדים בעלי שכר נמוך זיהינו שלוש סוגיות מרכזיות. הראשונה זה אכיפה של חוקי העבודה והסוגיה של עובדי קבלן שנכנסת לתוך זה. הסוגיה השניה זה עובדים זרים והסוגיה השלישית זה מס הכנסה שלילי.

נתחיל משעורי התעסוקה, אני משער שכמעט כולם מכירים את זה, אנחנו מזהים איפה הבעיות המרכזיות שלנו, גברים חרדים ונשים ערביות. הלאה. שוכנעתי, אני בכל זאת אגיד מילה אחת: מה החסמים שיש לנו אצל החרדים? יש לנו חסם חוקי, עניין חוק טל, טופל בצורה מאד אינטנסיבית בשנה האחרונה, יש לנו חסם כלכלי מאד משמעותי, שבסופו של דבר לא באמת משתלם, ויש פה עבודה מאד מעניינת שנעשתה במועצה

לכלכלה, שמראה את זה בצורה מאד ברורה, שלא משתלם לאברך שאשתו עובדת, לצאת לשוק העבודה. מנואל טרכטנברג: רק אומר, שאם ניישם את מה שדיברנו לפני כמה דקות, התמונה כבר תשתנה.

אוהד רייפן: תכף נגיע לזה. זה מה שנקרא שאלה טובה, כי יש על זה שקף. הסוגיה השלישית זה החסם המקצועי. אני חושב שאפשר לחלק אותו לשניים, החלק הראשון זה בזמן ביי"ס. ההשכלה שהילדים ואחרי זה הנערים והנערות, בעיקר הנערים החרדים מקבלים בבי"ס, לא מכינה אותם בצורה מיטבית לשוק העבודה, בלשון המעטה, והסוגיה השניה, זה ברגע שהם יצאו כבר מהכולל, ויש לנו כבר הרבה אנשים כאלה, או שנמצאים בכולל ואנחנו רוצים לסייע להם לצאת, אין לנו חבילה מספיק רחבה, כדי לסייע, לתת להם את הכלים ואת ההכשרה הנדרשים. בנוסף, יש כמובן את החסם התרבותי. אם אנחנו מסתכלים על העבודה של חגי לוי בהקשר הזה, אנחנו יכולים לראות בצורה מאד ברורה, שגבר שהוא אברך שאשתו עובדת וגבר ואשה עובדים, מקבלים סכומים מאד דומים. כלומר, אתה יכול לצאת לעבודה בהתנדבו, רוב האנשים כנראה יבחרו לא לעשות את זה. החסם הזה הוא חסם מאד משמעותי. בסדר?

הסוגיה השניה שאנחנו רואים בצורה מאד ברורה, הכישורים שיש לאוכלוסיה החרדית בהתייחס לשוק העבודה הם נמוכים אפשר לראות את זה גם בהקשר שורה שניה מלמטה, שגם החרדים שבסופו של דבר יוצאים לעבוד, 45% מהם נמצאים במה שנקרא המגזר הציבורי, הם או מורים, או עובדים ברשויות מקומיות וכו' וכו', וכנראה שיש לזה סיבה.

מה ההמלצות שלנו. קודם כל המלצה ראשונית שלא נמצאת פה, אבל היא ברקע הדברים, הגישה, לדעתי, שהוועדה צריכה לבוא אתה היא לא גישה לעומתית. אנחנו צריכים לזכור שאת התהליך הזה צריך לעשות בשיתוף ולמענם ולא נגדם. זו הסוגיה הראשונה. אחרי שאמרתי את האמירה הזאת והיא לא רק לפרוטוקול, אנחנו צריכים להתייחס לחסמם הכלכליים והמקצועיים המאד משמעותיים שיש. אם אני מסתכל על החסם הכלכלי, הסוגיה המרכזית שבאה מהמשלה, זה התשלומים שמועברים לכוללים, ומהכוללים מועברים לתלמידים. מדובר בכאלף שקל לתלמיד, זה לא מעט כסף, ואנחנו, זה בסדר גמור שיהיה את הסבסוד הזה, השאלה לכמה זמן ולכמה אנשים, ולזה אנחנו צריכים להתייחס.

הסוגיה השניה, זה בתיה"ס. אני מזכיר שבבתי"ס יסודיים במגזר החרדי, יש מחויבות ללימוד של מקצועות של שעורי יסוד: מתמטיקה, אנגלית וכו' וכו', דברים שמכינים לשוק העבודה. בפועל הפיקוח שמשרד החינוך מפעיל על הלימוד הזה, הוא פחות ממינימלי, זו סוגיה ראשונה. סוגיה שניה, זה שבתיכונים שלהם, מה שנקרא הישיבות הקטנות, במבחן התוצאה אנחנו מעבירים כסף לישיבות האלה, לתיכונים האלה, עם אמירה ברורה שאין שם לימודים כלשהם שהם לימודי יסוד. אלה שתי הסוגיות המרכזיות. א. אנחנו לא ממציאים פה את הגלגל, היתה וועדה בראשות אייל גבאי שחפרה לא מעט בנושא הזה, ואני חושב שעלו משם הרבה מאד תובנות, הרבה ממה שאנחנו אומרים מושתת על דברים שעלו שם.

הדברים האלה לא מספקים, כי היום יש לנו כבר אוכלוסיה לא קטנה שכבר עברה את המערכת הזאת, כבר נמצאת בכוללים ואנחנו לא יכולים רק לבוא ולהגיד להם: אנא צאו מהכוללים חפשו את עצמכם ואנחנו מקווים שיהיה בסדר. אנחנו צריכים לעזור להם, לתת להם סיוע מקיף, להשתלב בשוק העבודה. אני חושב שכל הגישה של הטיפול בחרדים לא יכולה להיות גישה של בוא נחסוך בכסף ונעביר את זה למגזרים אחרים. זה לא יעבוד וזה גם לא נכון. אנחנו צריכים פשוט להסיט את הכספים הקיימים לנתיבים נכונים יותר, ואולי אפילו להוסיף כספים.

מעוטים – עוד פעם, אני ארוץ. אתם רוצים שנעשה את הדיון בסוף?

דובר: אין פה צעדים.

אוהד רייפן: יש פה כיוונים, אין פה צעדים. אבל מה שנקרא, עלית על הנקודה. לא כתבנו פה את המילה ליבה בשום מקום במצגת. שעורי יסוד.

יוג'ין קנדל: תשמע, יש דבר אחד, שחוזר בכל העניין הזה,

אייל גבאי: שניה, יש פה את העניין של השתתפות בגני הילדים?

אוהד רייפן: אבי אמר את זה והוא חידד.

אייל גבאי: אמרת על פוליטיקה וכו',

מנואל טרכטנברג: אמרתי שקיבלנו החלטה בוועדה, שאוכלוסיית היעד היא האוכלוסיה של המשפחות העובדות עם ילדים צעירים. כדי שזה ייושם.

אייל גבאי: לא, השאלה שלי זה אם אתה בא ולוקח,

אוהד רייפן: אייל בא ואומר שיהיה לנו בהצלחה.

אייל גבאי : אם אתה לוקח היום, אם נחזור לטבלה למה לא כדאי לצאת לעבוד, אז אחד הדברים המשמעותיים שיש שם, זה העובדה שהם כולם שם מקבלים השתתפות של 90% במשפחתונים, גנים וכו'. השאלה אם אתה מקצץ בהשתתפות הזאת. ההצעה של היועץ של שר האוצר אבי שמחון היתה חד משמעית לקצץ. זו ההצעה של האוצר.

אבי שמחון : או.קי. אני תכף יוצא ותחכה לי שם כיתת יורים.

אייל גבאי : לא, אני רק רציתי להגיד שאני תומך.

רפי מלניק : אתה אומר היינו כבר בסרט הזה.

אבי שמחון : אל תגיד את זה אפילו כבדיחה.

אייל גבאי : סליחה, אז אני חוזר בי.

רפי מלניק : זה פעם ראשונה לא היה מצחיק, אתה אומר.

יוג'ין קנדל : לא, אוהד, נקודה שחסרה פה בכל העניין הזה, אנחנו הראינו שמנואל התחיל, הרי מה שחגי כתב זה תחתיו, זה לא אני. אני קיבלתי את זה בירושה. מה אנחנו עשינו? אנחנו שנה וחצי אייל ואני, אנחנו מה שנקרא holding cats זה כל פעם אתכם ואת הצבא ואת משרד הבטחון ואת התמ"ת וכו'. בסוף הבאנו לממשלה נושא של חסם אחד, אני מקווה שפתרנו חלקית, את כל הנושא של צבא ושרות אזרחי. עכשיו, אותו דבר צריך להיות. אם אנחנו לא נקים גוף ומה שמקים התמ"ת, אנחנו קיווינו שהתמ"ת יקים את הגוף הזה, תמ"ת שם שם בן אדם אחד שהוא לא מסוגל להוביל את הדבר הזה, בקושי מנכ"ל משרד ראש הממשלה הצליח לאגד את הנושא. צריך לשי התחייבות של אגף התקציבים לנושא התקציבי ככלל, לא למספר אלא כקונצפט ולהגיד שאנחנו הולכים לפתור את הבעיה. תשימו לב שזאת אשמתן של ממשלות ישראל

לדורותיהם, הבעיה הזאת. זה לא כי אף אחד, עד לממשלה הזאת, זאת הממשלה הראשונה שמסתכלת על הבעיה הזאת כבעיה כלכלית, והיא מנסה לעשות משהו. אם אנחנו לא נשים, אנחנו לא יכולים כל הזמן לתפוש, זה כמו לתפוש מים ביד, כל הזמן מישהו בורח. אנחנו חייבים לשים גוף, אם זאת תהיה התוצאה של הוועדה הזאת שיהיה גוף בעל סמכויות שתהיה לו יכולת לטפל בזה כהזדמנות כלכלית הכי גדולה של מדינת ישראל, לא יקרה כלום ואנחנו נמשיך לריב. יש המון הצעות, יש הצעות שלנו, יש הצעות של תמ"ת, יש הצעות נוספות, יש הרבה ארגונים שכבר פועלים בשטח מתוך המגזר. ואנחנו צריכים פשוט לבנות נכונות כוללת של הממשלה לטפל בנושא הזה. ואם לא נעשה את זה, אנחנו עוד חמש שנים נתעורר לעוד וועדה, ואנחנו ננסה לתפוש עוד יותר.

מנואל טרכטנברג: מה שאתה אומר, יוג'ין, יש אמירה אחת, אתה רוצה מוסדית שתהיה?

יוג'ין קנדל: כן. אני רוצה מוסדית.

מנואל טרכטנברג: אבל זה לחכות עד שזה יקרה כדי להבליט את הדברים שאנחנו אומרים?

אוהד רייפן: לא, זה לא מה שהוא אומר.

יוג'ין קנדל: לא, אני אומר משהו אחר, שמפה צריך לבוא, תראה, אני פשוט הייתי שם, אתה היית שם ואתה יצרת את הבסיס. אתם יצרתם את הבסיס העובדתי והקונצפטואלי, ואנחנו הלכנו והלכנו וניסינו לגבש א זה וזה פשוט מתסכל הדבר הזה. כי כל אחד אומר לא, אני מוכן, אני מוכן, רק בתנאי שההוא יעשה את זה וההוא יעשה את זה.

מנואל טרכטנברג: לא, זו שאלה קונקרטיית.

יוג'ין קנדל: הקונקרטיה צריך להגיד שלא גוף מרכזי שעובד על זה ביום יום בתמ"ת, אבל לא גוף שהוא איזשהו בחור שהוא בן 35, גוף עם סמכויות ותקציב.

מנואל טרכטנברג: מאה אחוז, אבל כל מה שאתה אומר, זה on tpo של הדברים שאנחנו אומרים כאן.

יוג'ין קנדל: כן, אבל זה דברים שכל הדברים האלה נאמרו על ידך, על ידי, מנואל טרכטנברג: כן, אבל אנחנו אומרים פה דברים יותר נושכים. האמירה שלנו,

אוהד רייפן: לא אמרנו אותה במצג.

מנואל טרכטנברג: לא לא, מה שאמרנו לפני רבע שעה.

יוג'ין קנדל: לא, אבל זה לעומתי, אתה צודק, אתה צודק, אבל זה לעומתי. אם אתה אומר את זה,

מנואל טרכטנברג: לא, מה זה לעומתי,

יוג'ין קנדל: הרי זה לא לעומתי נגדך, זה לעומתי לאיך שהצד השני רואה אותך, אתה יכול לקרוא לומה שאתה רוצה.

אייל גבאי: יוג'ין למוד קרבות בעניין הזה. הוא מכיר את הנושא היטב.

יוג'ין קנדל: תאמין לי שאני שנתיים עוסק בזה נון סטופ. לכן, אם אתה

אומר רק את זה, זה לעומתי. אם אתה אומר אני מקים את זה

כהזדמנות ואנחנו כל המדיניות של הממשלה מעכשיו זה

לעודד, אז אתה זה, אבל עוד פעם, זה פשוט פרדיקציה מאד

מאד קלה. אני בדרך כלל לא מתנבא, אבל זו פרדיקציה קלה.

אתה לא שם משהו מאד מאד קשה, שאני לא יודע, אחריות של

ראש אגף התקציבים אישית, ראש אגף התקציבים אישית,

למרות שאודי היה מאד מזוהה עם זה וזה, לא זו. לא זו כי יש

פה ושם

מנואל טרכטנברג: כל מה שאני אומר, זה שצריך להיות קומבינציה של צעדים קונקרטיים, וגם האמירה הזאת, אם תהיה רק האמירה הזאת, הממשלה לא תעשה את זה. זה הכל.

יוג'ין קנדל: כן, אבל זה דרך אגב, לא ברור שהממשלה לא תעשה את זה. זה עניין של חוסר תשומת לב שאף אחד לא רוצה להרים את הכפפה. ודרך אגב, אני רוצה להגיד לכם שבישיבת ממשלה שבה אנחנו העברנו החלטה, אייל ואני העברנו החלטה על גיוס חרדים, מי שטען הכי חזק בעד זה, היו שרי ש"ס. ז,א זה לא היה איזה, לכן אני לא חושב שיש בעיה פוליטית עם הכיוון הזה.

מנואל טרכטנברג: או.קי. בסדר. נתקדם.

אוהד רייפן: אני אמשיך, נגיע לבני מיעוטים. החסמים מוכרים, הרבה מאד ילדים חסם מקצועי ובעיית שפה, אפליה של מעסיקים, נגישות תחבורתית שאנחנו פותרים בחלק הבא, וחסם תרבותי. מבחן הוצאה הוא שנשים ערביות לא רק עובדות פחות, הן גם משתכרות פחות, וזה מעיד משהו גם על הפריזון וגם על היקף המשרה. נעשו הרבה מאד צעדים בכיוון הזה. הרבה מאד מגזרים, מרכזי הכוון, אני לא אעבור עכשיו על כל הכלי, אבל יש הרבה מאד.

מה אנחנו בעצם ממליצים לעשות: קודם כל לחזק את הכלים הקיימים ולשים עוד, כי זה נדרש. ואז אנחנו באים ואומרים, שבמגזר המיעוטים יש חשיבות מאד מאד גדולה ליישום שלהחלטות שכבר התקבלו. יש ארבע תוכניות חומש בעלות כוללת של 3 מיליארד שקלים, צריך לוודא שהעסק הזה מתבצע. כנ"ל לגבי ההחלטה על הגדלת היקף המתנדבים לשרות אזרחי מתוך המגזר הערבי.

אני רץ הלאה, אנשים בעלי מוגבלויות. קודם כל שנכיר את המספרים. יש כ-210 אלף נכים עם זכאי קצבת נכות במוסד לביטוח לאומי, מתוכם אני אגיע לשורה התחתונה, יש כמה מנואל טרכטנברג: אני אעצור אותך, רוב האנשים לא נמצאים, יוג'ין קנדל: הדברים ידועים, צריך להגיע להמלצות. אוהד רייפן: מעולה, אז אני אבוא ואגיד: תפישה מערכתית וחשיבה כוללת. הגברת התאום בין משרדי הממשלה, הגדלת המודעות והפחתת ביורוקרטיה, לייצר once sub center שמתמחה בהשמת בעלי מוגבלויות. מה שקיים במשרד התמ"ת זה once sub center בלי ביטוח לאומי ובלי רווחה, לעניין התמ"ת ואז יש עשרה once sub center במשרדי הממשלה השונים וזה לא עובד. מנואל טרכטנברג: אני מבקש לעצור כאן. מה שנעשה, נחלק את המצגת לאנשי הוועדה, לחברי הוועדה, יוג'ין קנדל: את זה כדאי לראות, שם יש מספרים וכדאי לראות אותם. אוהד רייפן: אולי אני רק אגיד מילה על עיקרי ההמלצות שלנו באכיפת חוקי העבודה, כי אני חושב שאכיפת חוקי העבודה פלוס, ועובדי קבלן. מנואל טרכטנברג: אוהד, אנחנו נחלק את המצגת כי זה לא אפקטיבי ככה. אוהד רייפן: יש פה מס הכנסה שלילי, אני אגיע להמלצות, כי מי שפה מכיר כבר את התחום: הגדלת סכום המענק לנשים עם ילדים עד 50% לכל מסגרת למגבלות התקציב. בסדר? בפועל, רפי מלניק: עם ילדים צעירים? אוהד רייפן: עם ילדים בכלל. לשנות את המנגנון הקיים של דיפרנציאציה. מנואל טרכטנברג: יש פה הצעה להחליף נניח את המדרגה, יהיה יותר כסף למשפחות עם ילדים קטנים. זאת היתה הצעתי. תשקלו את הדבר הזה.

רפי מלניק: תשקלו את הדבר הזה מול נקודת זיכוי, שזה יהיה רצוף.
מנואל טרכטנברג: תשקלו את הנקודה הזאת ונראה מה המשמעויות
התקציביות, בסדר?

רפי מלניק: לנצל אותו יותר נמוך
מנואל טרכטנברג: כן, גם מבחינת ההוצאות וגם מבחינת ה-life cycle של
ההכנסות.

אוהד רייפן: מעל 50% אי אפשר להעלות מהסיבה הפשוטה, שברגע שאתה
עולה מעל 50% השיפוע שאתה מייצר ביציאה, הוא שיפוע
בעייתי.

מנואל טרכטנברג: כל היתר, תחבורה וזה, אח"כ. תודה רבה לך אוהד, בואו
נעשה הפסקה של כמה דקות ונחזור לדיון.

אוהד רייפן: לא העליתי 80% מהדברים שהיו אחרי זה, אבל בואי תגידי לי,
בשמחה.

מנואל טרכטנברג: תעשו את זה אח"כ.

הפסקה

מנואל טרכטנברג: חברים, אנחנו ממשיכים, אני אתן לאוהד להשלים משהו
שהוא קריטי להבנתנו את המקרא, מה שנקרא. בבקשה.

אוהד רייפן: יש כמה סוגיות שאני חושב שהן מאד חשובות, ולא דנו בהן.
אנחנו לא נעבור על כולן, יש את עובדי הקבלן, יש אכיפה על
חוקי העבודה, סוגיות מאד משמעותיות, נקודה אחת שכן
הייתי רוצה להרחיב בה בכמה מילים, זו הסוגיה של מיקור
חוץ שעולה בצורה מאד חזקה מהמחאה, וכנראה שיש לה
איזשהו בסיס. המדינה, בצדק אגב, מוציאה הרבה מאד

מהשרותים שלה למיקור חוץ, זו שיטת הפעלה נכונה, השאלה אם המדינה יודעת לעשות את זה היום בשיטה אופטימלית, בשיטה הכי נכונה. התשובה היא ככל הנראה שלא, ובהקשר הזה יש כמה סטנדרטים ועקרונות שנראה לנו שנכון לשים כדי להמשיך את ההפעלה הזאת. מצד אחד אנחנו לא רוצים לשפוך את התינוק עם המים. אנחנו כן רוצים לאפשר להמשיך ולאפשר מיקור חוץ, אבל חייבים לוודא שכשמוציאים למיקור חוץ, עושים את זה בסטנדרטיזציה שהיא ברורה מראש. עושים את זה כשיש פיקוח ובקרה שמספקים, אנחנו הופכים את יחידות המטה שלנו ליחידות מטה לא רק שיוציאו פעילות מעצמן, אלא יחידות מטה שיודעות להפעיל גורמים חיצוניים. יש לזה משמעות מאד כבדה גם מבחינת המבנה הארגוני, גם מבחינת אופן הפעולה, גם מבחינת היכולות שצריך לרכוש, גם ברמת המטה וגם ברמת המשרדים המפעילים. זו הנקודה. בשבוע הבא נציג את זה בצורה הרבה יותר רחבה.

מנואל טרכטנברג: תודה, זה חשוב, תשאיר את הדבר הזה. עוד יוגשו

המספרים בPDF

יובל אלגרבל: אנחנו באים לאקווריום. המידע תורם להרבה מאד שאלות. לגבי לוחות הזמנים, מוטל עלינו לעמוד בלוחות זמנים של יומיים.

אייל גבאי: אין בעיה, אנחנו צריכים לפרגן למשרד ראש הממשלה ולהודיע שאנחנו קיימים.

יובל אלגרבל: קצת מעדכנים את הלוח בכמה דברים וגם קצת אבני דרך להמשך. באמת הטיוטות שנערמות עדיין בכתובה, בעריכה ורק צוות דיור הצליח להביא לאיזשהו מוצר שלם, מה שאומר שאנחנו צריכים לעדכן גם את הלוח ואת הדיונים לשבוע הבא.

נתחיל רגע מהסוף. מועד ההגשה של הדו"ח, ופה זה כבר לא דבר שאפשר יהיה לדחות אותו. היתה התחייבות ציבורית להגשה לפני החגים, כלומר, לפני ראש השנה. יש אופציה, אם מטפלים במיצוי כושר ובעוד כל מיני דברים בקיצור, אנחנו מתכווננים לדחיה בכמה ימים של מועד ההגשה, אבל לפני ראש השנה. מה שאומר שהשבוע הבא הולך להיות שבוע מאד עמוס. מנואל טרכטנברג: תראו, העניין מסובך. יש כל מיני אירועים אכסוגניים שמחייבים את ראש הממשלה עד סוף השבוע הבא, בעצם זה בא משם, יש מצב, אני רוצה שתהיו מודעים שאנחנו נצטרך להגיש דו"ח, משהו שייקרא דו"ח כן ב-22. יש מצב כזה. לכן אנחנו צריכים להמשיך ולעבוד במלוא הקצב, כאילו שההגשה היא ב-22. יש תרחיש אחר שהסבירות שלו עלתה, שזה יוגש בסביבות ה-26 ולא אחרי זה, אין מצב אחרי זה, אין, אי אפשר פיזית אחרי זה. אני מציע לכולנו שנצא מתוך הנחה שמהו צריך כן להגיש ב-22. זה בעצם מה שרציתי להגיד, ואני לא רוצה להרחיב מעבר לזה.

יובל אלגרבל: ההיערכות בהתאם למשהו הזה שצריך להיות מוגש. קודם כל טנטטיבית ביום ראשון תקבעו ביומנים של כולם מרתון של דיונים, יש גם את יום שלישי הקרוב ב-18, שמתקיים כאן. אז רגע, מה שאנחנו מעדכנים זה שמיום ראשון יהיה לנו משעה 2-3 עד הלילה את החלק הראשון של המרתון, וביום שלישי משעה 2 את החלק השני של המרתון. ביום ראשון יהיו מצגות מסכמות כולל הכל, של מדיניות, כלים.

מנואל טרכטנברג: ביום ראשון אני שאת זה ל-2, בגלל שגם מסתדר לי עם הבשלות של הדברים. אבל מבחינת כמות הזמן, הסכום יהיה יותר, אם זה יהיה ביום אחד. כלומר, זה מתחיל ביום ראשון

ב-2, וביום שלישי נתחיל ב-12 open ended בשני הימים. ככה בגדול, החלוקה הסופית תסגר ביחד עם הרכזים ועם ראשי הצוותים, אבל בגדול תחרותיות ויוקר המחיה אמור לצאת ביום ראשון להציג מצגת, כנ"ל לגבי מסים, יכול להיות שיהיה גם דיון, אנחנו נדבר על זה, לכן אמרתי שזה לא סגור. ביום שלישי, זה השלמות של כל השאר, יש שרותים חברתיים, יש מקרו ואולי את הדיור. זה לגבי המועדים המכנסים מבחינת ההצגות. אלה אמורות להיות המצגות האחרונות ששמות את תפישת המדיניות ויעדי המדיניות וכולל את הכלים המלאים. לגבי הכתיבה ומה שנגזר מהדבר הזה, אנחנו פועלים בעצם כבר כמה ימים במקביל ולא בטור. ז"א שיש לנו את הפרק הכללי, בתוכו יהיו גם את עיקרי ההמלצות שאמורות לשקף את ההחלטות של הוועדה ואת מה שקורה בתוך הטיוטות שמוגשות לוועדה. זה במקביל לכתיבה של המסמכים בכל אחד מהתחומים שהם בעבודה מואצת. אבל העוגן המרכזי שלנו להגשה, זה אותו פרק כללי ועיקרי ההלצות שזה הדו"ח המרכזי. אני אומר שזה פועל במקביל, בגלל שלא גמרנו את הטיוטות, לא גמרנו את הדיונים על חלק מהכלים, מצד שני, חלק גדול מההמלצות, כבר הכיוונים המסתמנים נמצאים ואפשר ללכת ולהפוך אותם למודל של עיקרי ההמלצות.

יוג'ין קנדל: יש דו"ח כללי

יובל אלגרבל: אני אומר, אנחנו פועלים במקביל כולנו, כמו שהדוחות הצותיים עוד לא מלאים, גם הכללי שהתחיל בהצגת שורשי המחאה.

יוג'ין קנדל: כמובן שהכל יועבר לחברי הוועדה.

יובל אלגרבלוי: כן, בPDF. בקיצור, זה די ברור שבמאמצים שלנו, אם אנחנו רוצים להגיע למוצר שלם אז צריך לגמור את העניין של הפרק הכללי ועיקרי ההמלצות בשלב המוקדם ביותר ולהביא אותו לדיון של הוועדה.

שלומי פריזט: הנחיות לעבודה. הדבר המרכזי שאנחנו צריכים להעביר לרמת טקסט, זה הפרק של עיקרי ההמלצות והכיוונים, אח"כ נספחים אתה נותן לי עוד זמן לכתוב או שאני צריך הכל תלוי בזה.

יובל אלגרבלוי, כרגע השאיפה היא לגמור את הכל. אנחנו יודעים כולנו את הפערים, מה שאנחנו כרגע מסמנים כמאמץ המרכזי מבחינתך, זה ביום ראשון להיות עם מצגת סגורה של הכלים, להיות מתואם אתי וסגור בכתיבה משותפת על אותה שפה של עיקרי ההמלצות, ולהיות במצב שבו מנואל אומר שהלו"ז יתקצר, שגם הנספח שלך עומד בתנאים הנדרשים. אם קיבלת תפישת תעדוף בעניין הזה, זה יכול לעזור.

רפי מלניק: אני חושב שהשאיפה לקבל את החומרים האלה, כדי שלא נצטרך לקרוא את החומר,

יובל אלגרבלוי: זו שאיפה שכולנו שואפים אליה, יש לה נגזרת בשעות שנה, אבל עובדים בכיוון. זה לגבי הכתיבה. עוד משהו מנואל? אני רק אגיד לגבי הקו הגרפי, עריכה לשונית, אנחנו סיימנו אתמול התקשרות עם גוף שיעשה גם את ההתכתבות וגם את העריכה הלשונית, היום יאושר הקו הגרפי של הדו"ח, הוא יועבר גם לצוותים, כדי שגם הצורה תראה כמו שצריך, שתהיה איזושהי אחידות, שיראה כמו דו"ח ממלכתי כמו שצריך, וזה רק אתמול בלילה נסגר, אז אני מקווה שאני אפיץ את הקו ונתכנס

כולנו על בסיס לא רק פורמט אלא גם מבנה בצורה אחידה.
תודה.

מנואל טרכטנברג: אנחנו מחפשים לוגו לוועדה.

מצגת של צוות המקרו:

קרנית פלוג: כמה מילים על מה שאני הולכת להציג, מה שאני רוצה להציג, דברים בתקציר של מה שהוצג אתמול ונדון בצוות המקרו, קודם הצגה של איפה נראים המצרפים הפיסקליים העיקריים, לפני שהוועדה התחילה את העבודה שלה, וזה תשתית של להבין מה צפוי לקרות להם אחרי שהוועדה תסיים את עבודתה, כשצריך להזכיר. מה שתראו פה זה שיש איזה חוסר עקביות בין התוואים הפיסקליים על פי הכללים, כלל ההוצאה שהוא בחוק, מתווה ירידת הגרעון שבס הוא בחוק, ושעורי המס שקבועים בחוק ושכוללים את הפחתת המס הישיר מ-2012 ועד 2016.

הוועדה הזאת לא אמורה לתקן את חוסר העקביות וזה לא חלק ממה שהיא עוסקת בו, את חוסר העקביות בין התוואים הפיסקליים. מצד שני, אני חושבת שחשוב שנדע מה הסביבה שאנחנו פועלים בה כי זה קצת מסביר אולי את המגבלות שאנחנו שמנו על עצמנו, כשאנחנו מציעים את כלל ההצעות שלנו.

כמה הערות לפני שאני עוברת לתוואים עצמם. קודם כל מה אנחנו מניחים. אני אתייחס פה לכלל ההוצאה שהוא התקרה של ההוצאה הציבורית בכל אחת מהשנים מ-2012 ועד, אנחנו מסתכלים חמש שנים קדימה, כי בעצם הוועדה מתייחסת לתוכנית חמש שנתית, וההנחה היא שההוצאה תהיה שווה

לתקרה. אני רוצה להזכיר לכם, שתקרת ההוצאות על פי הכלל שקבעה הממשלה, היא פונקציה של הצמיחה בעשור האחרון, אבל היא עולה פחות מאשר הצמיחה הממוצעת, בהתאם להתקרבות שלנו ליחס חוב תוצר של 60% שזה איזה יעד ביניים שנקבע ליחס החוב לתוצר.

ההנחה פה היא שאנחנו נעמוד בתקרת ההוצאות וצריך אולי בסוגריים לומר, שזה הנחה שמחייבת מאמץ לא מבוטל, מאמץ תקציבי לא מבוטל, כי אם מסתכלים על כל ההחלטות שהממשלה כבר קיבלה, כמו למשל ההחלטות בתחום החינוך אופק חדש, הסכם עם הרופאים וכו' וכו', אם סוכמים את כל זה, אז מה שקוראים לו הטייס האוטומטי, בעצם מביא לגידול יותר גדול בהוצאה, וכדי לחזור ולעמוד בתקרה, יידרש מאמץ. אז זו הערה אחת.

הערה שניה, אנחנו מניחים כאן שתקציב הבטחון מתנהג על פי מתווה ברודט. וזה אומר שהגידול שלו הוא יותר מתון, משמעותית יותר מתון מאשר הגידול של ההוצאה האזרחית וצריך לומר שבשנים האחרונות, תקציב הבטחון לא התנהג בדיוק לפי מתווה ברודט, אז יש פה בהחלט, על בסיס בדיקה שעשינו, וזאת ההערכה, תתייחס לזה כאל הערכה. זאת הנחה. מה שחשוב כאן, זה שההנחה היא שזה יתנהג בדיוק על פי מתווה ברודט. והדבר האחרון זה שאנחנו מניחים ששעור הצמיחה ב-2012 יהיה פחות מ-4% ואני אתייחס אח"כ להנחות הצמיחה קדימה.

עוד הערה מקדימה, התוואים שאני אציג כאן, מתבססים על צמיחה ממוצעת של בערך 3.5%. צריך להדגיש שאנחנו נמצאים היום בנקודת מוצא, שאי הוודאות לגבי הצמיחה העולמית היא

גבוהה במיוחד, והסיכונים נוטים בצורה מאד חזקה כלפי מטה. כלומר, יש סיכוי לא מבוטל לזה שאנחנו נהיה שוב בהאטה משמעותית, הסבירות למה שקוראים הכלכלנים דאבל D כלומר, שיהיה מיתון נוסף בכלכלות הגלובליות בהחלט גבר, ועם כל יום שעובר, אנחנו מסתכלים על השווקים, אנחנו שומעים את העמיתים שלנו במוסדות הבינלאומיים ובבנקים המרכזיים, החשש מהאטה ואפילו מיתון נוסף הוא מאד גדול. כך שאי הוודאו לגבי התכנון, לגבי הצמיחה העולמית ולכן זה גם משליך כמובן לגבי הצמיחה אצלנו, מאד מאד גברה, הייתי אומרת אפילו בימים האחרונים ובשבועות האחרונים, כך שכל תרחיש שמוצג פה, צריך להבין שסביבו יש בעצם סט רחב והייתי אומרת שהסט הוא בעיקר כלפי מטה, כלומר, הסיכון שאנחנו נהיה בצמיחה הרבה יותר נמוכה בשנים הקרובות, בטח בשנה שנתיים הקרובות, בהחלט גבר. זאת ההקדמה.

אני רוצה להתחיל מהשקף הראשון שבודק מה צפוי להיות הגרעון, אם המשק יצמח, אם הצמיחה בשנים הבאות תהיה בין 3-4% הקו האדום זה בהנחה של צמיחה של 3.5%, ומה יהיה הגרעון אם ההוצאה תתנהג על פי כלל ההוצאה, ואם המסים יהיו בדיוק לי המתווה, כולל הפחתת המס שצפויה לנו בשנים הבאות.

קודם כל בשנת 2012 אתם יכולים לראות שכל הקווים פחות או יותר מתלכדים, יעד הגרעון לשנת 2012 כפי שהוא כבר בתקציב שאושר, עומד על 2%. אנחנו פחות או יותר בסביבה ההיא, אבל כאן צריך לזכור עוד פעם, לגבי 2012 אי הוודאות ביחס לצמיחה ולכן לתקבולי המסים, היא גבוהה במיוחד. זה דבר שככה ממש מעבר לפינה, כרגע עם הערכת הצמיחה שלנו

שעומדת על פחות מ-4% ב-2012 גם המתווה הנוכחי של הפחתת המס, בהנחה שהצעדים שנעשה יהיו ניטרליים מבחינת המס, אנחנו פחות או יותר עומדים ביעד הגרעון או בתקרת הגרעון. אבל מה שאתם יכולים לראות, החוק, על פי החוק, הגרעון צריך לרדת ולהתייצב על אחוז תוצר משנת 2014 ולהשאר בגרעון של אחוז תוצר, זה מה שיש בחוק. אם המסים ילכו לפי המתווה של הפחתת החוב, אנחנו נהיה בגרעון הרבה יותר גדול, אפילו 9% הצמיחה הממוצעת תהיה 4%.

רק לתת איזה סדר גודל לגבי מה זה צמיחה של 4%. אם אנחנו לוקחים כל אחד מהעשורים ה-3-4 עשורים אחרונים, אנחנו מסתכלים על הגידול בתוצר לנפש, וגידול האוכלוסיה, בעצם אם אנחנו נמשיך לצמוח באותו שיעור של גידול בתוצר לנפש בשנים הבאות, ובהנתן התחזית הדמוגרפית לגידול האוכלוסיה, אנחנו נעמוד על צמיחה של בערך 3%. 4% אנחנו יכולים להגיע לשם אם הרפורמות והשינויים המבניים שהמשק עבר עליהם, יניבו פרות משמעותיים, ואז בהחלט יכול להיות שנהיה בצמיחה יותר ממושכת. אז זה הטווח שאנחנו מתייחסים אליו והוא כמובן הנחה, יכולים להיות תרחישים אחרים, ושוב, אני מזכירה את אי הוודאות סביב ההנחות.

אם אנחנו נהיה בתוואים האלה של הגרעון שראינו, מה זה אומר מבחינת החוב. אם הצמיחה תהיה 3.5% זה הקו האדום, אז בגרעון שאנחנו מקבלים עם מתווה הפחתת המסים והגידול בהוצאה כפי שדיברתי עליהם, בעצם יחס החוב לתוצר מתיישר ומתקבע על סדר גודל של 73% השעור שאליו הוא יגיע ב-2012. אם הצמיחה תהיה יותר נמוכה, אנחנו נהיה ביחס חוב עולה, כלומר, אם הצמיחה הממוצעת בשנים הבאות תהיה 3% אנחנו

נהיה ביחס חוב עולה, זה כמובן מאד מטריד מבחינת היציבות הפיננסית ונגיד, האמינות של המדיניות בהסתכלות קדימה. אם הצמיחה תהיה יותר מהירה, אנחנו כן נראה ירידה בחוב, אבל ירידה מאד מאד הדרגתית.

מה שאני מציגה כאן, זה מה יהיה הגרעון ופה אני עוברת לעבור עם צמיחה של 3.5% כדי לא לבלבל אתכם עם כל התרחישים, אז בהנחה שהצמיחה תהיה 3.5%, כזכור, הגרעון יהיה, אם אנחנו לא מבטלים את מתווה הפחתת המס, הגרעון יהיה בסדר גודל של קצת מעל 3% בשנת 2013, וילך ויגדל 3.5% עד שנת 2016, ושוב, אנחנו דבקים באותו כלל הוצאה שהוסכם והוחלט עליו.

הקו השחור מציג מה יהיה הגרעון אם יוחלט על ביטול מתווה הפחתת המס הישיר החל מ-2012, יחד עם ביטול הפחתת חצי נקודת מע"מ ב-2013, וההנחה היא שבנוסף לכך, הבלו בתחילת 2012 שאמור לעלות, לא יועלה. לכן ב-2012 אנחנו בעצם מדברים על צעדים שהם ניטרליים מבחינת סך תקבולי המסים, אז אנחנו עדיין באותה סביבה של תקרת הגרעון כפי שהיא אמורה להיות בתקציב 2012 כפי שחוקקה. אבל בשנים הבאות, אם אנחנו מבטלים את מתווה הפחתת המס ולא מורידים את המע"מ, אנחנו נתייצב על רמת גרעון שהיא יותר נמוכה, הגרעון יהיה בערך 2.7% תוצר. זה כמובן מקרב אותנו במידה מסוימת למתווה של הגרעון שאמור להיות על פי החוק, שהוא מאד מאד שאפתני, אבל עדיין משאיר מרחב די גדול לעומת המתווה שבחוק.

המשמעות של ביטול מתווה הפחתת המס אם אנחנו, ושוב, אני מדברת עכשיו על צמיחה בהנחה של צמיחה ממוצעת של 3.5%,

אלמלא אנחנו מבטלים את מתווה הפחתת המס, בעצם ברמת הצמיחה הזאת, החוב פחות או יותר מתייצב ואפילו עולה בשנת 2016. ביטול הפחתת המס, מתווה הפחתת המס, מביא אותנו לתוואי שבו החוב יורד, אמנם בהדרגה, אבל בכל זאת מתווה יורד של חוב. כלומר, עצם ביטול הפחתת מתווה הפחתת המס, בהחלט מניב תוצאה שמבחינת המקרו, ומבחינת המשתנה המאד מרכזי של משקל החוב בתוצר, הוא בהחלט עושה הבדל.

מה המשמעות, אולי עוד דבר לפני ההוצאה. אם אנחנו מסתכלים על משקל ההכנסות מסים בתוצר, בעצם בשני תרחישים, התרחיש הראשון אומר: אני מתעקש על מתווה הגרעון כפי שקבוע בחוק. כלומר, אנחנו רוצים להגיע או הממשלה תרצה להגיע לגרעון של אחוז תוצר החל מ-2014 ולהשאר שם. מה שזה אומר, זה שהיא תצטרך להעלות מסים בסדר גודל של בערך 2 נקודות אחוז תוצר, או 18 מיליארד שקל עד 2016. זה המחסור במסים, אם אנחנו רוצים את כל ההתאמה לעשות בצד המסים, כדי לעמוד ביעד הגרעון, כפי שהחוק הנוכחי אומר לגבי תוואי הגרעון.

אם אנחנו ממשיכים, אנחנו נשארים עם ביטול מתווה הפחתת המס, כזכור, אנחנו נעמוד בגרעון של בערך 2.7% תוצר, ואז שעור המס בתוצר נשאר בערך קבוע.

מה אומר כל הסיפור הזה לגבי משקל ההוצאה הממשלתית האזרחית ללא ריבית. תשימו לב, הפוקוס פה הוא לא על ההוצאה, ההנחה היא פה שההוצאה מתנהגת על פי כלל ההוצאה שהזכרתי בהתחלה. כלומר, פחות או יותר לפי שעור הצמיחה הממוצע ארוך הטווח, אבל שעור הגידול הזה מתוקן

לפי המרחק שלנו מיחס חוב תוצר של היעד שהוא 60%. אז ככל שאנחנו קרוב יותר ל-60% ככה ההוצאה הכללית מתנהגת יותר דומה לגידול של התוצר, וזה אומר בעצם שכשנגיע לשם אז משקל ההוצאה הציבורית בתוצר יהיה בטווח הארוך יציב. מה שעשינו פה, זה בדקנו מה המשמעות בהנתן סה"כ ההוצאה, מה המשמעות מבחינת ההוצאה האזרחית וכדי להגיע לזה, הורדנו את ההוצאה הבטחונית לפי מתווה ברודט והורדנו את ההוצאות על הריבית על פי הריבית שנגזרת מתוך רמת החוב כפי שהיא מתנהגת בתרחישים שונים.

אז מה אנחנו מקבלים? אנחנו בשני התרחישים הם בצמיחה של 3.5%. הקו התחתון הוא הצמיחה או משקל ההוצאה האזרחית בתוצר, בהנחה שאנחנו נשארים עם אותו גרעון של 2.7%, כלומר, אנחנו מבטלים א מתווה הפחתת המס וזהו. זה אומר שהחוב בעצם יורד נורא נורא מעט, ולכן גידול ההוצאה הוא מאד מתון, משום שיש לנו את אותו discount דיסקאונט מגידול ההוצאה, בגלל שאנחנו רחוק מהיעד של 60% אחוזי חוב תוצר. הקו העליון זה בעצם הקצה העליון, אם אנחנו נעשה מדיניות, למשל מסים שתחזיר אותנו, אותה מדיניות מסים מאד אגרסיבית, הייתי אומרת, שמחזירה אותנו למתווה הגרעון כפי שהוא בחוק, משמעות היא גרעון הרבה יותר נמוך, גרעון של אחוז בעצם מ-2014 והלאה, זה אומר שהחוב יורד הרבה יותר מהר, וזה מאפשר על פי כלל ההוצאה להוצאה לגדול יותר מהר, וזה הקו האדום. בסה"כ תשימו לב שהסקאלה פה היא מאד רחבה, הגידול בהוצאה האזרחית בתרחיש הראשון הוא מזערי, הגידול בהוצאה האזרחית ללא ריבית בתרחיש שבו אנחנו מעלים מסים בצורה משמעותית,

הוא עם עליה יותר גדולה במשקל ההוצאה האזרחית, אבל בסה"כ מדובר בערך באחוז תוצר. כך שגם במקרה הזה, שזה נראה בפער, בסה"כ ההוצאה האזרחית בשני התרחישים, היא מגמה מאד קלה של עליה או הייתי אומרת די קרוב ליציבות. אז זה בעצם הבסיס שמעליו אנחנו עושים את התוכנה שלנו.

שחר כהן: כל הניתוח התבסס על זה שאת משאירה את קצב הצמיחה של 3.5% לשנה בגדול. צריך לומר, חובה לומר, ז"א להיות הגון, שהרציונל בהורדת מסים היה שזה מעודד צמיחה. ולכן, השאלה אם יש איזשהו ניתוח שאומר בואו נראה מה קרה שהורדנו מסים ב-2004 ועד היום ולראות אם קצב הצמיחה באמת עלה, ז"א כי אחרת, אם את עושה את הניתוח למול תרחיש שבו אין הורדת מסים, ואת משאירה את התוצר קבוע, בעצם את מנטרלת את כל הרציונל.

קרנית פלוג: קודם כל אתה צודק שהרציונל היה להעלות את הצמיחה. וזה נכון, הניתוח פה אין בו את הפיד בק – feed back הזה של העליה של הצמיחה כתוצאה מהקטנת המסים. אבל אחד מהדברים שעובדים בכיוון ההפוך, זה אם אתה מוריד מסים ומגדיל את הגרעון, לגרעון יש השפעה שלילית על הצמיחה, כך שבנטו כל עוד אתה לא מקטין את ההוצאה במקביל, אלא מוריד מסים וזה גורם לך לעליה בגרעון, ההשפעה נטו על הצמיחה כנראה תהיה די מתונה, אבל לכן הראיתי את המתווה גם אם אנחנו צופים שכל הרפורמות שעשינו בשנים האחרונות, כולל הפחתת המס, תניב עליה משמעותית בצמיחה, אז יש גם את התרחיש של -4%, דרך אגב, 3.5% זה גם יותר ממה שצמחנו לנפש בעשורים האחרונים, אז it's a judgment call ותוסיף לזה את הצמיחה העולמית שבוודאי תשאר נמוכה

בשנים האחרונות והיא יש לה השפעה לא מבוטלת על הצמיחה שלנו. החוב מתחיל, אבל הגרעון משפיע הרבה קודם. זה נכון. מנואל טרכטנברג: רק להשלים את התשובה של קרנית, ברמות שאנחנו נמצאים בהן מבחינת נטל המס וחישובי המס, למיטב ידיעתי, אין שום עדות מעבר לזה שאומרת את זה.

יוג'ין קנדל: לא, מס בוודאות, המס עצמו עם כל המשמעויות, קרנית פלוג: בדיוק. נכון.

אייל גבאי: החברה שלי אומרים שאני מרשה לעצמי להגיד דברים שלא הייתי מרשה לעצמי אלא בשבוע שאני עוזב, אז אני אמשיך. שמעתי שיש לא כלכלן שטוען שמגיע לו פרס נובל על כלכלה על התקציב הדו שנתי. אני חושב שבדיעבד, יש שאלה האם תקציב דו שנתי, אני אמרתי בעיתונות מה אני חושב על התקציב הדו שנתי, זה לא משנה. אני חושב שאחת המסקנות שכנראה בגללה לא נחזור על הניסוי הזה, זה שבעולם משתנה, בכלכלה משתנה ותגובות מאד משמעותיות, אנחנו רואים את זה גם בארץ וגם בעולם, אי אפשר לשים תחזית כזאת ממוסמרת לשנתיים קדימה.

אגב, בהקשר למה שאנחנו יושבים פה, אני חושב שאחת מהסיבות, ואתם לא אומרים את זה, אבל אני חושב שצריך גם לראות את העיתוי של המחאה. אני חושב שאחת מהסיבות שהמחאה פרצה, זה שלא התקיים דיון שאמור היה להתקיים ביולי, דיון ציבורי על תקציב המדינה. שימו לב, יולי הממשלה יושבת על תקציב המדינה, יש כור היתוך של כל המתח הכלכלי במדינת ישראל, שבא לידי ביטוי בדיון מאד מאד משמעותי. לא היה את זה, וזה חסר, היה חסר בציבוריות הישראלית את הדיון הזה, והביאו לנו, למעשה מה שאנחנו, אני כל הזמן

חושב על זה, ואם תבינו מה אנחנו עושים, אני חושב שבזעיר אנפין, מה שאנחנו עושים כאן, זה למעשה אתה מוביל את הדיון על תקציב 2012. כי מי שמכיר את עולם הדיון על תקציב המדינה, בסוף בסוף בסוף, הדיון האמיתי זה על 4 מיליארד שקלים שעוברים מצד לצד בהכנסות והוצאות. זה העולם, 4 מיליארד השקלים האחרונים בהכנסה ו-4 מיליארד השקלים בהוצאה. אין יותר מזה. זה כל הדיון התקציבי שבאמת מתקיים. אז מה שאנחנו עושים היום, זה דיון על התקציב.

מנואל טרכטנברג: זה תמיד קשור

אייל גבאי: זה תמיד קשור, אבל נסגר במשרד הבטחון.

קרנית פלוג: מניחים שעומדים בברודט.

מנואל טרכטנברג: חבל שזה מתקיים פה ולא בכנסת.

אייל גבאי: זה יגיע גם לכנסת. ואני גם מבטיח לך, שהאוצר כשהוא יכין את חוק ההסדרים של טרכטנברג, הוא ידחוף בדרך עוד כמה דברים. אתה חושב שיגיע רק החוק הזה? לא יגיע לבד. מה שראינו במצגת כאן, הוא שהיא מניחה שמה שהיה הוא שיהיה. והיא באה ואומרת, אגב הדיון פה, בוא נטפל במבנים ארוכי הטווח על בסיס הנחות סטטיות לגבי מה יהיה, סטטיות במובן של החלטות מדיניות, וצריך לטפל וצריך לקבל וצריך לעשות. גל אמנם חדש, אבל אני מאמין בכוחו וביכולותיו, אני חושב שאם ב-2013 נפתחים פערים שצריכים לקבל עליהם החלטות מדיניות, ואני גם את זה אגיד, הממשלה הבאה היא זאת שתקבל את ההחלטות האלה. בתקציב 2013 על השולחן, כולם יודעים, זה לא הממשלה הנוכחית שתחליט לגבה, זו היא הממשלה הבאה, לא יודע, שלי יחימוביץ תנצח סיבוב שני, יהיה בכלל סיפור אחר. זה ניתוח פוליטי שתשמע מכל אחד.

הממשלה הנוכחית, לא בשלהי ימיה תעביר תקציב לשנה נוספת. ולכן יכול להיות שתהיה החלטת מדיניות שאולי לא נאהב, אבל שלי יחימוביץ או עמיר פרץ ינצחו את מפלגת העבודה, יסחפו את כל המחאה, יחליטו מחר שבכלל מעלים את ההכנסות ואת ההוצאות ואנחנו חוזרים ל-55 ואז לא נדבר רק על אחוז ההוצאה האזרחי, ויכול להיות שבמסווה של מחאה חברתית נקבל את יאיר לפיד ונקבל את הניאו ליברליזם של אבא שלו, ונקבל בכלל קפיטליזם יותר קיצוני ממה שיש היום.

הכל אפשרי. לכן אני אומר, הניתוח הוא מעניין, הוא חשוב, צריכים לראות אותו ברקע, צריכים להתעסק, אם יש איזונים הם -2012/2013 אני רואה מימיני את יוג'ין, משמאלי את גל ואני אומר, חברים, איך אני מרחם עליכם שאתם שם ואני הלכתי.

קרנית פלוג: אני אמרתי, אנחנו לא מטפלים בחוסר עקביות.

רפי מלניק: טוב, כמה הערות בקצרה. אני חושב, כמובן יש לנו כל מיני מגבלות. אני חושב שההערה של אייל על חוסר הדיון על תקציב המדינה כמקור למחאה, באמת הערה מבריקה. אני חושב

יוג'ין קנדל: זו לא הסיבה במקרה הזה.

רפי מלניק: לא לא לא,

מנואל טרכטנברג: לא היה שסתום שלא ברור שהסתום הזה היה מחזיק.

יוג'ין קנדל: זו הסיבה שבעיתונות לא היה מה לכתוב אחרת. הסיבה היא שבעיתון לא היה מה לכתוב אחרת.

רפי מלניק: אני רוצה להוסיף עוד סיבה פחות מבריקה, אבל אולי יותר פרגמטית מעבר לכל מה שהוצג בדיונים הקודמים על מקורות המחאה. אנחנו בתהליך הקונסולידציה שהפעלנו בשנים

האחרונות, שחקנו את משקל הצריכה האזרחית יחסית לתוצר, לקצה השמאלי של ההתפלגות. חוץ מקוריאה, אין אף מדינה אחרת ב-OECD שמקדישה לצריכה אזרחית פחות מישראל. וזה עוד סיבה. משום שכאשר רמת החיים עולה, ואני לוקח את התוצר לנפש כאומדן לרמת החיים, אנשים רוצים מיקס של צריכה פרטית וצריכה אזרחית ציבורית. והממשלה לא סיפקה את זה. היא שחקה את זה, ולכן מי שיכול היה לקנות לעצמו צריכה ציבורית באופן פרטי, חינוך, בריאות, שמירה על הבית וכו', קנה. ומי שלא יכול היה, הלך והקים אהלים, משום שזה הפתרון שלו. לא היה לו פתרון אחר, ואנחנו חייבים אם כן, כחלק מהמסר שייצא מהוועדה הזאת, להעלות את הצריכה האזרחית כמשקל לתוצר בצורה הדרגתית באופן של החמש שנים.

אם אנחנו נצא מפה בלי המסר הזה, אני חושב שאנחנו החטאנו את המטרה, כי אנחנו לא יכולים להשלים עם זה שבאופן של החמש שנים הבאות, משקל הצריכה האזרחית יישאר בקצה השמאלי של ההתפלגות. בסדר, הנה, יש לנו פה את הגרף, הנתונים האלה הוצגו, אני לא ממציא אותם, אנחנו מכירים אותם, ולכן אני חושב שכחלק מהאסטרטגיה, אני קורא לזה האסטרטגיה המקרו כלכלית של מדינת ישראל, זה להזיז את הקו הירוק הזה, אולי לא נצליח להגיע לממוצע של ה-OECD אבל בוודאי חייבים להיות בתוואי של עליה.

מה זה אומר, רבותי? במילים מאד פשוטות: אם אני לוקח את ההנחה השמרנית ביותר של קרנית, של צמיחה של 3.5% היא לא מקובלת עלי, אבל אני לוקח על עצמי את ההנחה השמרנית הזאת, כדי לא לפתוח יותר מדי פרמטרים. זה אומר שאנחנו

צריכים להגדיל את הצריכה האזרחית ביותר מ-3.5% לשנה.

זה מה שזה אומר.

אייל גבאי: בהגדרה זה מה שקורה.

רפי מלניק: לא, אתה ראית שזה לא מה שקורה.

אייל גבאי: אם כלל ההוצאה החדש, תקציב הבטחון נצמד למתווה ברודט

פלוס

קרנית פלוג: זה רק אחרי שאתה מגיע ל-60% ויש לך את המסר,

רפי מלניק: אייל, אתה לא עושה את זה. זה לא מה שאתה עושה, אתה

ממשיך לשחוק את זה, וזה אסור שיצא מהוועדה הזאת, המסר

הזה. אמירה שמשלימה את מה שאני אומר, מנקודה מקרו

כלכלית אסטרטגית, אנחנו עשינו את הקונסולידציה הזאת,

ולקח לנו 25 שנה, ובאמת, זה היה משהו שהציל את כלכלת

ישראל, נתן לה חוסן בלתי רגיל, אנחנו יש לנו עודף בחשבון

השוטף, אין לנו אבטלה, אנחנו עומדים מול זעזועים, מבחינה

מקרו כלכלית תקנו. שילמנו מחירים, משום שסדרי העדיפויות

שנקטו כדי להשיג את זה לא היו בדיוק בכיוון החברתי, נקרא

לזה ככה. ולכן שולמו מחירים.

אבל עכשיו, כשאנחנו כבר הגענו לסביבה הנכונה פחות או

יותר, אנחנו חייבים ליהנות מזה. ליהנות מזה שעשינו את

הקונסולידציה, החברה הישראלית חייבת היום לדרוש

שהצריכה הציבורית הכללית, עכשיו אני אומר, לא תמשיך

להשחק. משום שזה לא משהו שרצוי מבחינה משקית, מבחינה

מבנית. כאשר היינו צריכים לתקן את הפרמטרים המקרו

כלכליים של ישראל, זה היה מוצדק, אבל תקנו. אם אנחנו

ממשיכים לשחוק את המשקל הזה, אנחנו נהפוך את כלכלת

ישראל למשהו שאף אחד לא החליט עליו,

יוג'ין קנדל: 75% לא תקנו,

רפי מלניק: לא, לא מבחינת החוק, לא תקנו, אני מדבר על המשקל של ההוצאה ועל המשקל של המסים. מבחינת החוב אנחנו חייבים להמשיך להקטין. שאני לא אובן לא נכון. אבל זה אתה משיג עם גרעון נמוך. לא עם הוצאה נמוכה. ולכן באסטרטגיה של כלכלת ישראל ואני חושב שהוועדה הזאת צריכה להציב את האסטרטגיה הזאת כיעד, ואנחנו לא הולכים לפתור את מה שהתפקיד של האוצר ולבנות תקציבים ל-2013, זה לא. אבל אנחנו צריכים להעביר מסר. והמסר הזה צריך להיות חד וברור, שזה מה שהוועדה – זאת דעתי בכל אופן, שהוועדה הזאת צריכה לשים את זה על השולחן כמסר לממשלה ולעם ישראל.

הערה אחרונה, מתייחסת לכללים הפיסיקליים. הכללים האלה שרתו אותנו בכל מיני תקופות, ואני הייתי מאד בעדם, ואני עדיין בעדם. אבל כל שנתיים הכללים האלה שונו וטוב ששונו. כי הסיטואציה הזאת השתנתה ולכן הכללים האלה לא כתובים בתורה, ולכן אם אנחנו נחשוב שכדי להשיג את מה שאנחנו רוצים להשיג, צריך לשנות את הכללים הפיסיקליים, אז צריך לשנות את הכללים הפיסיקליים.

יוג'ין קנדל: אני בחלק מהדברים מסכים עם רפי, בדבר אחרון אני ממש לא מסכים אתו. זה שהדברים השתנו בעבר, ושימו לב שכללים פיסיקליים זה פעם ראשונה, פעם ראשונה בתקציב של 2011/2012 שכלל פיסיקלי לא שונה.

רפי מלניק: רגע, רגע, שניה, אני מוכרח עוד משפט אחד. כל האמור, כל מה שאמרי עד עכשיו, לא נוגע ל-2012. אני מקבל על עצמי את המשמעת שב-2012 אנחנו לא פותחים עניינים, יש לזה

חשיבות גדולה מאד מבחינת האמינות שהממשלה עבדה על זה קשה מאד, ולכן עזבו את 2012. ב-2012 אנחנו עושים re shuffle בתוך המסגרות. אני מסתכל קדימה. הוועדה הזאת אמורה לתת איזשהו מסר לחמש השנים הבאות.

יוג'ין קנדל: טוב, אבל המסר הוא, א. אני חושב עוד פעם, אני חוזר לדברים שנאמרו קודם, מי שהיה בדיון התקציבי השנה, בממשלה, הבין שקרה משהו, שהכלל הפיסיקלי שאומץ שהוא נוסחה, שאומץ באפריל בכנסת, שעבר בכנסת באפריל, הוא בעצם שינה לחלוטין את הדיון התקציבי בכנסת. אף אחד לא דיבר על מסגרות. אודי ניסן קם ואמר: לפי הנוסחה הזאת המסגרת ובזה נגמר הדיון. בשנים עברו, שלושת רבעים מהיום היה זה שכל אחד ניסה לפרוץ את המסגרת התקציבית ותמיד פרצו. כמו שאייל אמר היום בבוקר, שאף שנה שהיה אחוז אחד של עליה, של כלל פיסיקלי 1.7 תמיד היתה קופסה, היה משהו. לא היה. פעם ראשונה ועוד לשנתיים.

רפי מלניק: תאמין לי, אם זה לצרכים בטחוניים יהיו קופסאות גם עכשיו. יוג'ין קנדל: זה נכון, אבל היו גם ללא,

אייל גבאי: האמת היא, יוג'ין צודק, תאמין לי, הגיעו עד לקופסאות ודיברו על דברים בטחוניים שהם לא חלק מהדיון,

יוג'ין קנדל: הורדנו 2.5 מיליארד שקל יחסית לדרישות, אבל זה מכניס דינאמיקה אחרת לגמרי לדיון, והמשמעת הפיסיקלית פה היא מאד חשובה, במיוחד עכשיו. בגלל שאנחנו עומדים בפני מתקפה שהיא נוגדת את עמדת הוועדה, שאנחנו לא פורצים את מסגרת התקציב ב-2012, אם אנחנו אומרים על משהו שהוא פריצת כלל פיסיקלית ב-2013 והלאה, אין שום סיבה ואני לא יכול לגונן על אי פריצה ב-2012, אבל כן פריצה ב-2013. לכן

אני חושב שאנחנו צריכים למסור מסר של כלל פיסיקלי נשאר, יש לנו בעיה, יש לנו שתי בעיות. בעיה אחת זה חוב בעיה אחת זה גודל הממשלה, שתיהן נפתרות, שלושת רבעי מהצמיחה הולכת להגדלת הצריכה הציבורית, רבע הולך להורדת החוב, כמה שזה ילך יותר מהר, דרך אגב, יש עכשיו חלק מההכנסות של גז ילכו להורדת החוב, לכן הורדת החוב תהיה קצת יותר מהירה. אני חושב שאנחנו יכולים בין

קרנית פלוג: אם זה יהיה בין 118 ו -

יוג'ין קנדל: כן, אבל זה עדיין משהו שאנחנו לא תכננו עד היום. זה דבר אחד, דבר שני, בנושא של שרותים אזרחיים, תראו, אבל אם אנחנו מדברים על שרותים אזרחיים, קל מאד להעלות את השרותים האזרחיים למשל, ע"י קצבאות ילדים. הגדלת קצבאות ילדים. לכן אנחנו באמת צריכים ללכת לכיוון לא של סתם לדבר על היעד של גודל ההוצאה האזרחית לתוצר, אלא גודל של ההוצאה האזרחית בלי תשלומי העברה.

רפי מלניק: יש סדרי עדיפויות בכל מקרה.

יוג'ין קנדל: בלי תשלומי העברה. לא, אתה לא יכול להגיד את זה, אם אתה רוצה למדוד משהו שיהיה, כי אז יהיו שרותים שהציבור יקבל. ודבר שני, הציבור לא מקבל את השרותים כאחוז מהתוצר. הציבור מקבל שרותי בשקלים. ולכן כשאתה מודד אותם באחוז תוצר, תשים לב שאתה שם לעצמך יעד ומניח צמיחה של 3.5% ונניח זה גדל ב-4% והכלכלה, מה לעשות, גדלה ב-5%. אז המצב שלך כל הזמן הוא רע. ז"א אתה אומר לציבור שלך, תדע לך, אתם כל הזמן דפוקים, תשימו לב שמ-2000 וכבר לא זוכר ממתי, אבל ההוצאה הציבורית, לפחות בשנתיים האחרונות, ההוצאה הציבורית לנפש גדלה ב-1% ב-2012 וב-

2% ב-2012, אבל אנחנו מרגישים מסכנים. עכשיו, מה אם אנחנו מרגישים מסכנים? כי זה יורד יחסית לתוצר. בACD הדבר הזה עלה בארבע השנים האחרונות. זה חדשות טובות, זה 2% כמעט זה הסטימולו שאנחנו לא היינו צריכים ועוד 2% זה הירידה בתוצר שלנו. זה קל מאד לייצר, ואנחנו במצב יותר טוב.

לכן אני חושב שאם אנחנו רוצים, אני מסכים עם רפי שאנחנו צריכים להסתכל על מדד מאד חשוב, ולשים לממשלות עתידיות יעד של באמת להעלות את התוואי של ההוצאה האזרחית, שזה בריאות, בטחון פנים וחינוך וכו', אבל לא כאחוז מהתוצר, אלא כהגדלה משמעותית של ההוצאות האלה לנפש. זה מה שהציבור מקבל.

קרנית פלוג: אם אפשר לענות רק על הדבר האחרון, אני חושבת שאם אנחנו מניחים שהביקוש לבריאות וחינוך, לשרותי בריאות וחינוך הוא דומה לביקוש למוצרים אחרים, אפשר להניח שהגמישות היא יחידתית, אז כשהתוצר לנפש גדל באיקס, הציפייה שלך זה שגם שרותי הבריאות שלך והחינוך שלך יגדלו במקביל. לכן אני חושבת שה-bench mark צריך להיות ביחס לגידול לתוצר לנפש,

יוג'ין קנדל: זה שאלה מה היעד שלך. מה שאתה רוצה לוותר כשהציבור שלך מקבל יותר. אתה יכול להחליט שזה אחוז או 2 אחוז, הצמיחה זה לא משהו שאתה שולט בו, אתה לא יכול לשלוט.

קרנית פלוג: לא, אבל אתה יכול לעשות את זה, זה לא צריך להיות בכל שנה, אבל בממוצע אני חושבת שהגידול בשרותים הציבוריים צריך לעלות יחד עם הצמיחה לנפש.

שלומי פריזט: אני רוצה להגיד משהו גם על מה שאמר אייל לגבי התקציב, שהוא מאד נכון, מאד נכון ומעולה, צריך לעשות תקציב פעם בשבועיים. זה כמו תרפיה כזאת. אבל יש משהו ברקע שהוא מאזוורי וגדול, כולם יודעים את זה, אבל אני רוצה להגיד את זה. לא כי סתם בא לי לדבר, אלא כי חשוב לי לשים את זה על השולחן. זה לא שאלה של 4 מיליארד מה שיש לנו פה. יש שני ציבורים מרכזיים גדולים וזה הקהילה החרדית, וזה מגזר המיעוטים, שאני אגיד, אם יש דבר שהוא אסטרטגי מאזוורי בל יתואר למדינה, שלא משנה, אנחנו יכולים להמשיך עוד עשר שנים להעביר 4 מיליארד מפה לשם, משם לפה, עוד עשר שנים הכל נגמר. כל מה שנעשה במונחים של תחרות, של יוקר מחיה – זה טווח קצר שיש חברות גדולות שמתכננות יותר מאשר עשר שנים כאלה. אם אנחנו לא ניתן לאנשים האלה כלים, אם אנחנו לא נשלב אותם במה שאנחנו תופשים כנכון. יכול להיות שאנחנו טועים, שוגים, אין לנו איזה מונופול על זה, ועוד מעט גם לא יהיה לנו מונופול על votes אני לא יודע bench mark למה, ל-happiness? גם יש? אין בעיה, אבל תגיד מה טוב ומה לא טוב, אני לא יודע, אבל אני אומר, אם אנחנו לא נשלב אותם, אם אנחנו לא ניתן את הכלים, אם אנחנו לא ניתן את הצעדים על מנת להכניס את שתי האוכלוסיות האלה שהפתרונות הם שונים לגמרי ברצונו והמטריקה שם היא אחרת לגמרי, אנחנו ננצח את הקרב על 4 מיליארד שקל, נפסיד את המלחמה על ה-810 מיליארד שקל תוצר? כמה אנחנו, סדר גודל? 800 מיליארד שקל תוצר? נפסיד את זה לכל שנה. 800-810 כמה שזה. אז זה דבר אחד שהוא כאילו מאזוורי בעיני לכל אורך

הדרך, אם אנחנו לא שמים על השולחן משהו שזה לא איכפת לי אם זה כן עובר או לא עובר, כן אפשר או לא אפשר, למדינה יש את הזכות לעשות מה שהיא רוצה, יש מנהיגים בירושלים. אם אנחנו לא אומרים את זה חזק, אני חושב שאנחנו מפספסים פה בענק כל דבר. זה אחד.

שתיים, הנושא של הפרטה. בין הפרטה לבין מיקור חוץ – זה לא שייך, אבל זה שני דברים מאזיוריים שאני רוצה, מנואל טרכטנברג: היית צריך להגיד את זה לא עכשיו, לפני חצי שעה. שלומי פריזט: לפני חצי שעה לא אמרתי את זה, ומה איכפת לך שאני אגיד את זה עכשיו? בקיצור, כאילו, איפה נפגע הציבור אם אני אגיד את זה עכשיו? אני אשתוק ביום ראשון. כשזה יהיה 10:6 אני שותק. בסדר, מנואל? בין הפרטה לבין מיקור חוץ לבין שרותים חברתיים לבין איך הדבר הזה מתנהל בסוף, איזה פרצוף אנחנו רוצים, מה אנחנו רוצים מה נכון ומה לא נכון, אלה שני דברים מאזיוריים בשבילנו, בשביל התשואה שאנחנו רוצים להיראות, 20- שניות בשבילך. זה הכל. אני יכול להגיד עוד משהו, אם אתה רוצה.

מנואל טרכטנברג: קודם כל אני מודה לקרנית, אני חושב שזה היה חשוב לשים את הדברים על השולחן, שנהיה מודעים מה המסגרת המקרו כלכלית הנוכחית והעתידית עד כמה שניתן לשים על הלוח איזה משהו עתידי, או שנאמר, זה סטאטי כמובן, ואתה יודע, זה לפי הפרמטרים הנוכחיים. תראו, אני רוצה להגיד ובזה רפי, אני רוצה להגיד משהו גם לך בעניין הזה. לא הגענו לנחלה ולמנוחה. אחת הבעיות של המשק הישראלי, של מדינת ישראל, זה שהיה לנו catch up כל כך גדול לעסוק במקרו, שאתה באיזשהו מקום, אתה יודע, זה מוציא לך את הנשמה

ובצדק. אבל לא הגענו. לא הגענו בגלל שהחוב על התוצר הוא עדיין גבוה, ולא לא, אני יודע שאתה יודע, אני רק אומר, צריך לשים את זה על השולחן. אבל החוב תוצר זה משהו שמבחינת הציבור הרחב זה משהו הרבה יותר אבסטרקטי מהדברים היותר כבדים כמו נטל המס או דברים, אתה יודע, המשמעויות, אנחנו יודעים את זה, הכלכלנים יותר מודעים לזה, אבל הן לא פחות הרות אסון. מבחינת הפוטנציאל לעשות נזק עתידי אם קורה לך משהו, וכל זמן שהשכונה שאנחנו חיים בה היא כמו שהיא, וכל זמן שהעולם הוא מקום מסוכן כלכלית כמו שהוא, אז אתה יודע, זו בעיה מאזוירית שלא יצאנו עדיין. זה א'. לא יצאנו ולא נצא בעתיד הנראה לעין, מנטל בטחון כבד שהוא יורד ומדי פעם, אתה יודע, יש איזה זבנג כזה שמחזיר אותנו במידה מסוימת לאחור.

שני הדברים האלה מאד מאד מצרים את יכולת התמרון שלנו. מאד מאד. בעצם מה שקרה כאן, הוועדה נכנסה פתאום בנקודת זמן שגם התוואי העתידי לא היה מנוס אלא מלהתמודד אתו, ולא היה אפשר לטמון את הראש בחול יותר, מה שקרה, באיזשהו מקום זה נס משמים שהוועדה קמה בדיוק בנקודת הזמן הזאת, שהיתה יכולה לתת אמירה מאד חדה על ביטול, לא על דחיה ולא על השהיה אלא על ביטול המשך הורדת המס, כי זה אי אפשר היה, אי אפשר היה לאור המציאות שנגלית לנו כאן בגרפים האלה, ואנחנו מבינים את המשמעויות של זה. זה מכניס אותנו לברוך אדיר הדבר הזה, לברוך אדיר בעולם הכל כך לא צפוי שאנחנו חיים בו, עוד יותר. אז מהבחינה הזאת האישור כאן שאנחנו עושים זה

כאילו goes with not saying זה הדבר האלמנטרי שהיה צריך לעשות ונפל עלינו לשים את האמירה הזאת על השולחן. עכשיו תראו, אנחנו צריכים להיאחז באותו מכנה משותף מקצועי שהוא הכרחי לאור העולם שאנחנו חיים בו. כשאני אומר העולם שאנחנו חיים בו, אני מתכוון גם לעולם הגדול וגם לעולם הפוליטי במדינת ישראל, עם כל המשמעויות של זה, גם לעובדה, ואייל רמז על זה, שבשנה הבאה תהיה שנת בחירות עם כל מה שמשמע, זו גם שנת בחירות וגם שנת תקציב ראשונה אחרי שנתיים. ואנחנו מבינים מה המשמעות של זה. לכן, אמרנו את זה וכו', ואני חוזר על זה: זה לא טריוויאלי. אנחנו דבקים בכל מאודנו באי פריצה של מסגרות תקציביות.

אני רוצה להגיד לכם שעם כל הקושי, ושמענו את זה מצוות ההידברות, בטוויטר ובפייסבוק, כל הקושי ההסברתי שיש, אני חושב שהעובדה שאנחנו מהיום הראשון אמרנו את זה, ודבקנו בזה, זה הביא את הדיון למקום אחר לגמרי. למקום אחר לגמרי! היה בזה גם איזשהו אלמנט חינוכי נורא נורא חשוב בעניין הזה. מעבר לעניין המקצועי הכלכלי גרידא.

הדבר השני שצריך לזכור, שגם אם אנחנו זזים לא באופן דרמטי מבחינת גם המסים וגם ההוצאה, אז אנחנו מאד מגבירים את הפרוגרסיביות של המערכת כולה. בצד של המסים זה ברור, בצד של האוצר אנחנו נעשה את זה, פרוגרסיביים במובן היותר רחב, לא רק במובן הצר של המסים.

והדבר השלישי שאני חי מאד מאד טוב עם זה, שהצעדים שאנחנו נוקטים בכללותם, ותכף אני אפרט, מאד עוזרים

להתמודד עתידית עם הגידול באי הוודאות. וזאת למה? כי אנחנו מבינים שבשינויים שאנחנו עושים במסים זה נותן אולי איזושהי כרית שם, אולי, כלומר, יש לך אפשרות לכרית שבכלל לא היה באופק לפני זה. בצד ההוצאה, העובדה שזה ידוע ואני לא מגלה סודות פה, העובדה שאנחנו רוצים קיצוץ משמעותי בבטחון, זה גם איזושהו משהו שהוא מגדיל את יכולת התמרון הטבעית שלה. זה בעצם הסיפור. אני לא רוצה להשלות את עצמי. אבל לאור מה שקורה בעולם הגיאופוליטי, נקודת ההתחלה,

יוג'ין קנדל: אייל הלך, אפשר להשלות את עצמנו.

מנואל טרכטנברג: לא לא, שמעת מה שאמרתי, זו נקודת התחלה אחרת, דווקא לאור הסיכונים שיש באופק. תאר לעצמך שלא היינו שם לאן זה היה מביא אותך בהמשך.

יוג'ין קנדל: הביא אותי עד הנה.

מנואל טרכטנברג: בכל זאת זה משנה את נקודת ההתחלה. ולכן אני אומר שאני מרגיש טוב מאד עם זה, ותראו מה קורה, זה משהו מדהים, לפעמים אני לא קולט את זה. אנחנו באים לתת מענה למחאה עממית-ציבורית רחבה ביותר, ובכלים המקרו כלכליים אנחנו בעצם הכי שמרניים ולהפך, אנחנו באים לתת לכלכלה כרית בטחון. זה מדהים במובן הזה. בדרך כלל הדברים האלה הולכים אחד כנגד השני.

יוג'ין קנדל: אני חוזר על זה כבר שלושה שבועות.

מנואל טרכטנברג: זה יעבור, יוג'ין, אבל אני אומר בפן המקצועי צריך להגיד את זה. עכשיו לדיון, תאר לעצמך שזה היה יכול להיות בדיוק הפוך, וכל הקולגות שלנו אומרים בדיוק את ההפך.

יוג'ין קנדל: זה מדהים.

מנואל טרכטנברג: עכשיו, לדיון שהיה פה לעניין המשקל של ההוצאה האזרחית וכו' וכו'. אני רוצה, רפי, להוסיף עוד אלמנט. קודם כל אני חושב שההבחנה בין הוצאה אזרחית לבין הוצאה לשרותים חברתיים היא הוצאה מאד נכונה, אתה לא מתכוון מן הסתם, לכך שאתה שומע ועובר הלאה.

רפי מלניק: וכל הטעויות שנעשות –

מנואל טרכטנברג: לא לא, זה א'. ב' אני אומר לך, אחד הדברים שאני נעשיתי מאד מאד מודע בשנתיים האחרונות ובפרט לאחרונה, זה האפקטיביות של ההוצאה הממשלתית או חוסר האפקטיביות של ההוצאה הממשלתית ואם אתה לא מגבה את הצעדים שאתה עושה עם שינויים בהקשר הזה, אז פשוט אתה שורף כסף ושריפת הכסף הזאת כרוכה ביותר מסים, וכל התחלואים של הוועדות.

רפי מלניק: כל הוועדות שעושות,

מנואל טרכטנברג: לא, רפי, אני מדבר על איך אתה מייצר את השרותים החברתיים. אתה יודע, מה קורה, אני אומר לך, אם ההשכלה הגבוהה, איכות השרות שאתה מקבל מהשכלה גבוהה תלויה ביכולת שלי להזיז שלושה אנשים מפה ואני לא מצליח, אז תעשה blue up של הדבר הזה, אז תזרוק יותר כסף, זה לא אפקטיבי. אני אומר, צריך להיות מאד מודע לכך שההזדמנות שניתנה לנו היא לא רק more of the same אלא לעשות את הדברים אחרת. יחד עם זאת, אני חושב שהמשאלה שלך עם הסייגים שצריך לשים על זה היא נכונה. היא נכונה. ואני אגיד לכם באיזה כיוון היא נכונה. ופה צריך לשים מאד מאד את הדגש. כי הרי אנחנו נגיע sooner or later לרגע האמת, כשנצטרך להתמודד עם גרעון והשאלה תהיה איך אתה

מתמודד אתו. או ע"י הקטנת הוצאה או ע"י העלאת מסים. ואז האמירה שלך צריכה להיות בקונטקסט ההוא, לדעתי, כשיגיע רגע האמת, ואתה בא ואומר: רבותי, אני מבחינתי מיציתי את היכולת שלי להתאים את עצמי ע"י שחיקה של ההוצאה האזרחית או של השרותים החברתיים, שחיקת השרותים החברתיים, אתה רוצה להגיד אמירה, שאם אתה לא יכול להשלים עם גרעון יותר גדול מסיבה זו או אחרת, תעלה מסים. תעלה מסים! אז זו בעצם האמירה.

רפי מלניק: וזה יאושר.

מנואל טרכטנברג: לא, רפי, אני רוצה לתרגם את האמירה שלך. כי הרי מה שיוג'ין אומר יש דברים בגו. ז"א אם אתה בעולם שהוא לא מאוים מהבחינה הזאת, אתה יכול להסתכל על פרמטרים אחרים. אבל פה האיום, תרחישי קיצון, אבל אם אתה בא מעולם שיש את האיומים. אתה רואה אותם מעבר לאופק, זה מה שקרנית אומרת, אז מה שאתה רוצה להגיד: רבותי, אני עוד פעם לא אהיה – ואני רוצה להזכיר לך משהו שעלה בצוות, לא יודע מתי דיברנו על הדברים האלו, שתקרת ההוצאה היא כלשונה תקרה, ולכן, כלומר, לא צריך כבר לקרות כלום כדי שההוצאה לא תגדל ואפילו תקטן. כלום לא צריך לקרות. שום כלום, לפי החוק אתה יכול. זה לא סימטרי. זה לא סימטרי מול הגרעון. צריך להבין את הנקודה הזאת.

לכן אני אומר שפה צריך לחשוב בחכמה, בתבונה, כדי לא לסנוור וכו' וכו', איך אתה מסגנן את העובדה שלאור האיומים העתידיים, אתה אומר: יש לנו העדפה ברורה. אני לא יודע איך למסמר את זה, אני לא יודע איך להגיד את זה כרגע, לא יודע, באמת, ודווקא לאור השונות שיש באופק, צריך להזהר פה

שלא להכנס לברוכים. אבל זה הכיוון שצריך להביא את זה
לטעמי. שיש פה אמירה ברורה.
עוד משהו? יובל, יש לנו עוד אמירה? לא? טוב, אז רבותי,
תודה רבה.